

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
OSMO VANREDNO ZASEDANJE
U JEDANAESTOM SAZIVU
Četvrti dan rada
26. jun 2018. godine

(Sednica je počela u 10.20 časova. Predsedava Veroljub Arsić, potpredsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PRESEDAVAJUĆI: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo rad sednice Osmog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuju 82 narodna poslanika.

Radi utvrđivanja broja narodnih poslanika prisutnih u sali, molim narodne poslanike da ubace svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutno 89 narodnih poslanika, odnosno da su prisutna najmanje 84 narodna poslanika i da postoje uslovi za rad Narodne skupštine.

Da li neko od predsednika, odnosno ovlašćenih predstavnika poslaničkih grupa želi da zatraži obaveštenje ili objašnjenje u skladu sa članom 287. Poslovnika?

Reč ima narodni poslanik Radoslav Milojević.

RADOSLAV MILOJEVIĆ: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani, dobio sam bezbroj poziva iz jednog divnog mesta, to je selo Ba nadomak Ljiga. Postavljam pitanje pre svega premijerki i, naravno, resornom ministru – šta se dešava u selu Ba nadomak Ljiga? Meštani su nezadovoljni svakodnevnim detonacijama u kamenolomu; ljudima čak spada krov sa kuća od silnih detonacija. Niko u opštini ne reaguje, niko u nadležnom ministarstvu ne reaguje. Imali su sastanak Saveta mesne zajednice, tj. svi meštani, sa predstavnicima Ministarstva lokalne samouprave i niko nije našao za shodno da im odgovori.

Firma „Granit pešćar“ bavi se tim radovima, i kada malo zagrebete i vidite ispod površine šta se nalazi tu, ko je vlasnik te firme, imamo jasan razlog i jasnu odrednicu zašto niko od nadležnih institucija ne reaguje. Imate pravo jednom da pogađate ko je vlasnik te firme. Ta firma se vodi na rođenu sestru Zvonka Veselinovića i eto odgovora zašto niko ni u opštini ni u nadležnom ministarstvu ne sme da reaguje i zaustavi firmu „Granit pešćar“.

Naravno, ni inspekciji, ni Opštini, ni Savetu mesne zajednice nije pokazana dozvola za rad, jer se ponašaju moćno, a ljudi trpe svaki dan štetu od toga što se dešava i od silnih detonacija u kamenolomu. Naravno da taj predsednik opštine ne sme da reaguje, jer je to firma Zvonka Veselinovića. Naravno da ministar ne sme da reaguje, jer je to firma Zvonka Veselinovića. Naravno da niko iz SNS-a ne sme da reaguje, jer je to firma Zvonka Veselinovića.

Ali vas nije Zvonko Veselinović bukvalno doveo na vlast. Jeste vam on pomogao maltretiranjem građana, kupovinom glasova, ucenom, ali ne možete da zapostavite meštane i građane Ljiga. Ne možete.

Postavljam pitanje – šta će Ministarstvo preduzeti? Ako ljudi imaju sve dozvole za rad, neka rade, niko nije protiv toga da neko radi, ali ne možete vršiti detoniranje tako što će se ljudima u okolini rušiti kuće, i niko nije odgovoran za to. Niko nije odgovoran za to.

Možete vi da dobacujete koliko god želite, znam da imate obavezu, ali meni je neverovatno da na pitanje medija predsednik Opštine Ljig Dragan Lazarević kaže – čime se vi drogirate. To je odgovor jednog predsednika opštine iz SNS-a na pitanje šta se dešava sa firmom „Granit pešćar“, čiji je vlasnik rođena sestra Zvonka Veselinovića.

Dragi meštani Ljiga, to je suština: ne sme ni ministar, ni predsednik Opštine, ne sme niko da vam odgovori jer je Zvonko Veselinović onaj u koga se ne sme uprti prstom.

Pitam – šta će se desiti sa firmom Zvonka Veselinovića, koja maltretira meštane Ljiga?

S druge strane, postavljam pitanje novom ministru finansija, ekspertu Siniši Malom – koliko je zaduženje Srbije? Da li je, kao što trenutno predsedavajući govori, vlast Demokratske stranke zadužila zemlju, ili je Srpska napredna stranka zadužila zemlju za jedanaest milijardi za šest i po godina svoje vlasti?

Treće i poslednje pitanje postavljam premijerki i čitavoj Vladi – kolika je nezaposlenost u Srbiji? Da li je tačno da je nezaposlenost 22%? Pritom, nemojte, molim vas, da računate po vašoj metodologiji – ako se neko ne prijavi na biro, zakasni pola sata, vi ga skinete sa evidencije; ako neko radi jedan dan u mesecu, vi ga vodite kao zaposlenog. Tačno da se izračuna kolika je nezaposlenost u Srbiji.

I baš me interesuje šta ćete mi odgovoriti povodom toga što Zvonko Veselinović, omiljeni lik iz crtanih filmova u Srpskoj naprednoj stranci, maltretira građane Ljiga. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Gospodine Milojeviću, kada sledeći put budete postavljali pitanje, biće dvanaest milijardi; do pre neki dan je bilo deset. Vi to povećavate kako vama odgovara.

Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

Izvolite.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Hvala lepo. Imam nekoliko pitanja.

Prvo, pre malo više od mesec dana pompezno je najavljeno da će penzije biti vraćene, da će biti vraćen dug za te penzije. To je bila vest dana, vest nedelje, vest meseca. Od tada do danas nije se desilo ništa.

Pitam predsednicu Vlade Srbije – da li u Vladi postoji neki pismeni ministar koji zna da spremi predlog zakona koji treba da ima dve tačke: prva tačka, da se ukida zakon kojim su smanjene penzije, a druga tačka je kada počinje da važi, kog dana nakon objavljivanja u „Službenom glasniku“? Ako predsednica Vlade da negativan odgovor i kaže da u Vladi nema nikog pismenog ko može da da taj predlog u ovom tekstu, spreman sam da angažujem grupu eksperata iz prvog osnovne škole, iz bilo koje škole u ovoj Srbiji, da napiše taj predlog zakona.

Drugo pitanje vezano je za Niški aerodrom. Kao što znate, doneta je kontroverzna, ilegalna, čudna i neobjašnjiva odluka niškog parlamenta da pokloni Aerodrom Vladi Srbije, ovoj istoj vladi koja se zadužuje maksimalno. Pitam – kolika je vrednost Niškog aerodroma? Koliku je vrednost Skupština grada Niša, u dinarima naravno, i knjigovodstvenu i tržišnu, da vidimo da li postoji razlika između te dve cifre, poklonila Vladi Srbije? Da li će Niš dobiti nešto zauzvrat? Ne, to nije prodaja, to nije kompenzacija, ali da li postoji neki plan da se nešto realno dobije kao mera vrednosti onoga što je Vlada Srbije dobila od Nišlija?

Treće pitanje – naravno, sve su to pitanja za predsednicu Vlade – da li će ministarka saobraćaja Zorana Mihajlović biti kažnjena za sve neistine ili, što bi rekli ovi iz vladajuće koalicije, laži koje su izrečene o vrednosti Niškog aerodroma, o gubicima Niškog aerodroma, o broju putnika, o investicijama koje su ušle u tu kompaniju od 2000. godine naovamo? To je bila hrpa laži, koju su demantovali i službenici, činovnici Grada Niša i činovnici Ministarstva saobraćaja, i ljudi koji rade na Niškom aerodromu i svi koji imaju bilo kakav kontakt sa informacijama o toj temi.

Treće pitanje upućeno je predsednici Vlade i ministru unutrašnjih poslova – ko stoji iza organizovanog trovanja beogradske dece drogom i serije likvidacija koje se, maltene, svakodnevno dešavaju u glavnom gradu, Beogradu? Da li je to neki plan Ministarstva unutrašnjih poslova ili lično

ministra ili njegovih eksperata koje ima oko sebe, ili je to posledica divljanja mafije, koja nema nikakvog protivnika, nikoga ko može da je spreči u tome što radi?

Šta god da je tačno, ovo prvo ili ovo drugo, očekujem da ministar unutrašnjih poslova podnese ostavku. Ako je to organizacija MUP-a Srbije, onda je neophodno da se ministar prizove pameti i bude kažnjen zato što krši zakon, pošto to nije zakonski način za borbu protiv organizovanog kriminala ili kriminala uopšte. A ako je nesposoban da spreči divljanje beogradskih i nekih drugih mafija koje deluju po Beogradu i ostatku Srbije, onda je to još jedan razlog iste snage da podnese ostavku i prepusti mesto nekome ko se u to bolje razume, ko može da organizuje bolju ekipu, ko može da napravi bolju strategiju i taktiku borbe protiv organizovanog kriminala i da skupi saradnike, koji se ne skupljaju na način kao što je to dosad bilo, iz rijaliti šou programa i sa beogradskih splavova, nego da to budu ljudi koji imaju dovoljno znanja, hrabrosti i odlučnosti da se bore protiv kriminala.

Poslednje pitanje – da li ministar inostranih poslova Ivica Dačić ima bilo kakvog pojma šta se pregovara u Briselu? Šta će on na tim pregovorima? Da li je on ministar inostranih poslova ili unutrašnjih poslova?

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega Živkoviću.)

Još jednu rečenicu.

Ako je inostranih poslova, onda je priznao Kosovo kao nezavisnu državu, a ako je unutrašnjih poslova, onda neka se lažno ne predstavlja.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić.

Izvolite.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Postavljam pitanje predsednici Narodne skupštine. Naša poslanička grupa je prošle nedelje podnela inicijativu za zakazivanje posebne sednice sa temom Izveštaj o političkim i tehničkim pregovorima sa Prištinom. Postavljam pitanje – da li će ta sednica biti zakazana i da li će joj prisustvovati ključne osobe koje vode pregovore u Briselu, ili neće? Ako neće, zašto neće?

Naime, mi poslanici i građani Srbije mogli smo videti ovih dana da je završena još jedna runda pregovora u Briselu, i to runda koja, da su dosledni u svojim stavovima i izjavama predsednik Republike, pa i direktor Kancelarije za KiM Marko Đurić, ne bi ni bila održana, jer su rekli da se pregovori u Briselu neće nastaviti dok se ne pronađu ubice Olivera Ivanovića i da nema nikakve svrhe nastavljati bilo kakve dalje dogovore dok se to pitanje ne reši. Ipak, ta runda je održana. Ono što su građani Srbije mogli da vide, to su interpretacije novinara i medija šta se tamo dogodilo i dogovorilo. Dakle, niko u ovoj državi, osim nekolicine ljudi, ne zna šta se razgovara i o čemu se razgovara, vezano za najvažnije ključno pitanje Srbije u ovom trenutku.

Imali smo najave predsednika Republike da će u aprilu izaći sa jasnim stavom i predlogom naciji za Kosovo. Evo, za neki dan smo u julu, a nema tog stava. Stiće se utisak da Aleksandar Vučić i njegova vlast nemaju problem da stave potpis na pravnoobavezujući sporazum sa Prištinom koji će im omogućiti stolicu u UN, ali imaju problem kako da na adekvatan način to predstave građanima Republike Srbije, kako ne bi imali političku štetu.

Kao što je 2008. i 2009. godine Aleksandar Vučić govorio da Parlament treba da da podršku za pregovore i da treba da ima kontrolnu ulogu svake politike izvršne vlasti, pa i ako su u pitanju briselski pregovori, mislim da treba da se razgovara o tome u ovom domu i da on ili oni koji predstavljaju Srbiju dobiju mandat da razgovaraju i zastupaju interese Republike Srbije. Jer mi poslanici koji sedimo u ovom parlamentu smo predstavnici naroda, svih građana Republike Srbije i apsolutno je obaveza da se u ovom domu povede razgovor o važnim i strateškim pitanjima kao što su briselski pregovori i pravnoobavezujući sporazumi.

Umesto da se o tome govori ovde u Parlamentu, ovih dana se o tome govori širom Srbije po odborima SNS-a, gde aktivisti i funkcioneri SNS-a ubeđuju svoje članove da treba da zađu među građane i ubeđuju ih kako je dobro da Srbija potpiše pravnoobavezujući sporazum, čime se obezbeđuje stolica Kosovu u UN, i da to bude jedna velika kampanja, da je to ključni trenutak za SNS, koji treba preživeti. Ali ja verujem da će građani Srbije ovog puta prozreti te podle namere koje idu u smeru izdaje nacionalnih interesa Srbije, konkretno Kosova.

Dakle, pedeset godina je to aktuelna tema. Ono što Albanci nisu uspeli da urade ni 1999. godine, pa i narednih dvanaest godina, uspeće očigledno sada za vreme vladavine Aleksandra Vučića. Ono što nisu hteli da prihvate ni Milošević, kasnije ni Koštunica, ni Đinđić, ni Boris Tadić, očigledno će prihvatiti Aleksandar Vučić. I kako danas stvari stoje, najveći borac za nezavisno Kosovo je upravo Aleksandar Vučić. To proizilazi iz svega onoga što smo mogli ovih dana da slušamo i da vidimo.

Prema tome, apsolutno smatram da on treba o ovoj temi da razgovara s nama ovde u Parlamentu, a ne da neki mediji interpretiraju nešto što je pitanje da li je istina ili nije. Dakle, glavna tema treba da bude šta je dogovoreno, šta se dogovara i šta će to značiti za nacionalne interese Republike Srbije.

Očigledno da i vama više odgovara da pričate o tome ko je kriv, a ne da kažete da se borite za nezavisno Kosovo. Ova vlast je najveći borac za stvaranje nezavisnog Kosova.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.
Izvolite, kolegice.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Gospodine Arsiću, SRS upućuje pitanje premijeru Republike Srbije Ani Brnabić i predsedniku Republike Aleksandru Vučiću.

S obzirom na to da su 2008. godine Vuk Jeremić i Boris Tadić izmestili rešavanje pitanja naše južne srpske pokrajine Kosova i Metohije iz UN po Rezoluciji 1244 u Brisel, među briselsku zlikovačku administraciju i vođe onih koji žele da potpuno istrgnu Pokrajinu iz našeg sastava, kada je Vuk Jeremić priznao da Međunarodni sud pravde treba da da savetodavno mišljenje, ali samo da bi se stvorio manevarski prostor i da se dalje zamajavaju građani Srbije i Srbi na KiM, kada ćete da shvatite – to pitanje upućujem njima – da je poslednji trenutak, koliko danas, da se prekinu takvi razgovori pod okriljem onih koji su neprijatelji srpskog naroda i da insistirate na tome da, uz pomoć bratske Ruske Federacije, pitanje Kosova i Metohije vratimo pod okrilje UN?

Od 2008. godine, od takvog čina izdaje Jeremića i Tadića, srpski narod na Kosovu i Metohiji je mnogo propatio. Bili su prinuđeni da prihvate, neki od njih, kosovska dokumenta zato što je Jeremić na tome insistirao, i vrh Demokratske stranke. Uvedeni su tzv. administrativni prelazi. A danas se suočavate sa tim da, posle više decenija smišljene i organizovane akcije Amerike i njenih zapadnih saveznika na tome da nam otrgnu južnu srpsku pokrajinu, vi želite da razgovarate o nekim pitanjima koja za njih imaju samo jednu poruku, a to je da vam u jednom danu ispostave ultimatum da potpišete pravnoobavezujući dokument i priznate nezavisnost tzv. Kosova.

S druge strane, nikakvog dijaloga, iako ih nekoliko meseci nije bilo, sada kada su se vratili tamo, nikada nije ni bilo. Cilj je jasan i sponzori Tačija, Haradinaja i ostalih šiptarskih zlikovaca znaju da oni tamo dolaze samo turistički i da oni za njih sve to rešavaju, da kompromisa sa takvima nije bilo, niti će ga ikada biti.

Jedini način je, a na to smo vas upozoravali pre nekoliko meseci kada je s jasnim planom za otimanje Kosova i Metohije u Srbiju došao zvaničnik SAD, izvesni Mičel, da morate da učinite sve da se obratite onima koji žele da nas zaštite i da nam pomognu da vratimo pitanje Kosova u UN, a to je Ruska Federacija.

Svakoga dana će, figurativno rečeno, u Briselu da vam stavljaju nož pod grlo, sve do trenutka dok ne kažete da morate da pristanete, zarad ulaska Srbije u EU, na njihove uslove.

Šta osim izdaje, a to je najvažnija stvar, Srbiju dalje čeka u vašim pristupnim pregovorima? Juče se ministar Joksimović hvalila otvaranjem nova dva poglavlja, 13 i 33. Građani Srbije moraju da znaju da oni, pored toga što žele da nam otmu našu svetinju, Kosovo i Metohiju, žele i da upravljaju kompletno našim prirodnim dobrima i resursima.

Poglavlje 13, koje govori o ribarstvu, zapravo je smišljeni okvir za upravljanje našim rekama, jezerima i nacionalnim parkovima, a onda i vodama Srbije, na šta vas je upozorio, ako ste dobro pratili, u svom izlaganju i predsednik Slovačkog parlamenta kada je nedavno bio naš gost. Dakle, osim toga što ste liberalizacijom uvoza svega i svačega iz EU potpuno uništili naš riblji fond i gazdinstva koja su nekada bila na prostoru Balkana najuspešnija u proizvodnji ribe, vi sada želite da sve to, plus budžet Republike Srbije, stavite pod striktnu kontrolu i tako celokupnu privredu dovedete u još nezavidniji položaj.

Na kraju, poručićemo Aleksandru Vučiću, kada je u pitanju njegova namera, a evo, i briselski zvaničnici kažu...

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolegice Jovanović.)

... Da je to maltene već dogovorena stvar, da se to desi 2019. godine, kao uvod u to, na šta će ga naterati kada je u pitanju Kosova i Metohije, da se održi u Srbiji referendum po tom pitanju, za čitav srpski narod i za nas srpske radikale, za svakog iskrenog Srbina...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Jovanović.

(Nataša Sp. Jovanović: Samo da završim rečenicu.)

Kolegice Jovanović, tri puta sam vas opomenuo. Ne možete da završite zato što će svaki kolega poslanik onda da traži tako.

Reč ima narodni poslanik Milija Miletić.

Izvolite.

MILIJA MILETIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Kao i dosad, postaviću određena pitanja koja se tiču naše poljoprivrede, naših sela na jugoistoku Srbije a i u celoj Srbiji. Konkretno, pitanje jeste vezano za poljoprivredu, ali više za seoski turizam odnosno turizam.

Pitanje direktoru državnog hotela Rizort „Stara planina“ gospodinu Goranu Karadžiću, konkretno – da li je u zimskoj sezoni kapacitet Hotela bio popunjen i da li je bilo mesta za još gostiju? Još jedno pitanje direktoru Hotela – da li će se u narednom periodu izgraditi još kompleksa hotela jer tamo ima mesta gde to može da se uradi? Imam informacije da postoji veliki broj zainteresovanih investitora koji bi gradili hotele na Staroj planini.

Inače, hteo bih da kažem da Stara planina jeste biser i lepota našeg jugoistoka Srbije, gde dolazi veli broj turista iz cele Srbije. Mogu da kažem da je od Niškog aerodroma preko Svrljiga najbrža destinacija. I još nešto što je vrlo bitno za sve ljude koji će ići na Staru planinu, da vide lepote Stare planine – put je urađen, ostalo je još nekoliko kilometara koji se sada završavaju. „Putevi Srbije“ završavaju regionalni put, sve je odrađeno preko Svrljiga, sada se radi od Svrljiga, od Kalne prema Staroj planini, to je 6,5 kilometara; ostalo je još nekoliko dana pošto zbog vremenskih uslova nije asfaltirano. To znači da ljudi koji žele da odu na Staru planinu mogu da odu jer je put u dobrom stanju.

Još nešto je vrlo bitno, najbrža destinacija jeste preko Svrljiga, ali radi se i put od Knjaževca prema Staroj planini i iz Pirota prema Staroj planini. To je za sve nas koji tamo živimo velika šansa, jer razvojem turizma, izgradnjom novih smeštajnih kapaciteta, ulaganjem u Staru planinu kroz izgradnju hotela, to će biti velika šansa za razvoj svih, a stvarno sam čuo da postoji veliki broj investitora koji žele tamo da grade objekte.

Gospodin Karadžić, direktor državnog hotela Rizort, čovek koji svojom željom i entuzijazmom da se uspe, kao da je rođen tamo, u našem kraju, stvarno želi da Hotel „Stara planina“ privuče što veći broj gostiju.

Inače, to je, mogu da kažem, velika šansa za razvoj poljoprivrede, velika šansa za razvoj seoskog turizma, jer svi turisti koji idu preko Svrljiga ili neke druge destinacije (najbrže je preko Svrljiga) imaju mogućnost da probaju specijalitete iz našeg kraja: svrljiški sir, svrljiški belmuž, svrljiški kačkavalj, svrljišku jagnjetinu i ostale proizvode koje imaju ljudi iz Knjaževca, Bele Palanke, Sokobanje i drugih opština, koji mogu i žele tamo da daju svoje proizvode.

Znači, pitanje je – da li će se izgraditi još hotela na Staroj planini jer je to velika šansa?

Normalno, kao poslanik ću dati podršku ljudima, menadžmentu hotela Rizort „Stara planina“ i gospodinu Karadžiću, zato što stvarno taj posao radi punim srcem, iskreno i pošteno.

Pošto govorimo sada o jugoistoku Srbije, pitao bih „Železnice Srbije“ – da li će se ući u postupak rekonstrukcije pruge od Niša, Svrljiga, Knjaževca, Zaječara, desno preko Vražogrnca, do Negotina, Prahova, pošto znam da se krenulo sa rekonstrukcijom pruge od Požarevca prema Majdanpeku?

Tu je već počelo da se radi, i mi smo pre nekoliko dana, desetak dana, na moju inicijativu, imali sastanak u Opštini Svrljig gde su bili predstavnici grada Zaječara, gospodin Ničić, čovek koji je stvarno željan da se ta pruga uradi i gospodin Đokić, predsednik Opštine Knjaževac; bila je načelnica okruga Dragana Sotirovski, predsednica Opštine Svrljig i predstavnici „Železnica Srbije“. Na tom sastanku doneseni su konkretni zaključci gde se traži od „Železnica Srbije“ da se što pre uđe u postupak rekonstrukcije pruge.

Postavio sam to pitanje i sada postavljam pitanje „Železnicama Srbije“ – da li će se u toku ove godine ući u postupak rekonstrukcije pruge od Niša, preko Svrljiga, Knjaževca? Znam da je i potpredsednica Vlade gospođa Zorana Mihajlović rekla na samom zasedanju da će pruga biti rekonstruisana.

Inače, na tom sastanku bili su predstavnici firme „MIN DIV“ Svrljig, koji žele da daju najpovoljniju cenu na tenderu za betonske pragove, da se zamene oni koji su loši, ima 170.000 pragova na toj pruzi od Niša do Zaječara. Izgradnjom te pruge, koja je stvarno za sve nas vrlo bitna, koja je građena pre

sto godina, gde je Milutin Milanković, čovek koji je uradio određene mostove, koji su i sada primer za sve...

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega Miletiću.)

Još jednom bih se unapred zahvalio ljudima. Još nešto bih rekao, a to je vrlo bitno, da su „Železnice Srbije“ po prvi put raspisale konkurs za prijem 25 železničkih radnika, što je znak da će pruga biti rađena, da će biti urađena i da će biti mnogo veći kapacitet saobraćaja. Hvala još jednom.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Đorđe Vukadinović.

Izvolite.

ĐORĐE VUKADINOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Nešto vam ovaj sistem elektronski nije baš... Javio sam se prvi, ali nije važno.

Imam dva pitanja, na dve najvažnije adrese u Republici Srbiji. Prva je predsednik ili predsednica Vlade gospođa Ana Brnabić. To je pitanje u vezi s njenim odgovorom koji je ovde pred svima nama u Narodnoj skupštini dala, i to dva puta, kada je Vlada gostovala, odnosno odgovarala na pitanja poslanika. Naravno, pohvalio sam taj gest. Ona je tada direktno, čak pomalo ljuteći se, rekla – kako vam pada na pamet da bismo mi mogli dozvoliti da se nama ta ZSO, Zajednica srpskih opština, ponudi kao uslov ili u paketu sa potpisivanjem pravnoobavezujućeg sporazuma.

To je upravo ono što sam je ja pitao, evo, već pola decenije, više od pet godina nakon potpisivanja Briselskog sporazuma, to je stavka koja navodno jedino odgovara Srbima a ostala je neispunjena, da li je moguće da je to činjeno zbog toga da bi onda sledeći, novi paket ustupaka koji se traži od Srbije išao sa tim – kao, dobićete konačno tu vašu ZSO, Zajednicu srpskih opština, ali hajde onda još i ovo potpišite, pravnoobavezujući sporazum, a da prethodni nije ispunjen. Ona se maltene ljutnula, „kako vam tako pada na pamet“, a sudeći po informacijama koje stižu iz Brisela, ne samo od strane predstavnika tzv. republike Kosovo nego i ostalih, mi zaključujemo da stvari idu upravo u tom pravcu – da će se to formiranje prolongirati do potpisivanja ili sklapanja pravnoobavezujućeg sporazuma. Dakle, još jedna gorka pilula, još jedno poniženje za građane Srbije i za državu Srbiju.

S tim u vezi, moje drugo pitanje ide na adresu našeg glavnog pregovarača, odnosno predsednika Republike. Krajnje ozbiljno pitam i javnost i gospodina Vučića, s obzirom na njegove izjave nakon poslednjeg, nedeljnog sastanka u Briselu – kakav je to rat sprečen, kakav je to mir obezbeđen? On je, naime, rekao – obezbedili smo mir za naš narod. Ja nisam znao da preti neka neposredna ratna opasnost. Mi imamo ovde poslanike s Kosova, i s jedne i s druge strane, i oni mogu da kažu da li je bilo nekih vanrednih okolnosti i da li je stanje teže nego što je inače, a inače je teško.

Ako je reč o incidentima, mi i sada imamo... Danas, jutros smo opet imali jedan težak multietnički incident i građani srpske nacionalnosti, znači, sinoć, jutros, stalno su izloženi direktnoj i indirektnoj pretnji i teroru. To, nažalost, nije novo i pitanje je šta naše vlasti čine i koliko čine, uz apel na međunarodnu zajednicu, da se te stvari spreče.

Ali to je jedan par rukava. Druga je stvar ako je postojala neka opasnost, a to je upravo ono što je predsednik Republike sugerisao, od nekog novog pogroma, od neke nove „Oluje“ za naše ljude na severu. To je suviše ozbiljna stvar da bi se time mogli igrati. Na stranu što i nema prostora za neku novu „Oluju“ ili „Bljesak“ s obzirom na to da je, kao učinak delovanja ove vlasti, sever, korak po korak, na miran, tih i podzeman način u suštini već prešao u nadležnost Prištine.

Dakle, ono što je do pre pet-šest godina bilo nezamislivo sada je realnost za naše građane na Kosovu: kada hoće da sklope ugovor o telefoniji, moraju da uzimaju kosovsku ličnu kartu; kada hoće da registruju kola, moraju da uzimaju dokumenta kosovskih vlasti; kada žele da obave bilo kakav administrativni posao, moraju da idu u kosovske opštine. To je učinak, neposredni, praktični, opipljivi učinak više od pola decenije vladavine ove politike koju vodi i čiji je glavni protagonista upravo SNS i Aleksandar Vučić.

S tim u vezi, znajući šta se čuje i šta se govori, u međuvremenu, moram da kažem, nemojmo se ili nemojte se tešiti time šta su učinili prethodnici. Prethodnici su učinili to što su učinili, nešto dobro, nešto loše. Da su učinili dobro, ne bi bili prethodnici, ne bi bili bivši. Hajde da pogledamo, to važi i za aktuelnu vlast a i za neku buduću, ako buduće ikada bude, hajde da pokušamo da ne pogoršavamo stanje na Kosovu i Metohiji, da naše opcije, kakve su takve su, i koliki su ti naši aduti, još ne proigravamo. Hoću da kažem, umesto da se vadimo na prethodnike, hajde da učinimo da stvari ne budu gore.

Poslednja stvar u vezi s tim, gospodin Vučić je rekao – evo, mi sad moramo da se borimo da spasemo nešto ni iz čega, da spasemo što se spasti može, s obzirom na to da nemamo ništa. Ja bih rekao da, uz sve relativizacije, Rezolucija 1244 nije ništa, Rezolucija 1244...

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega.)

Završavam.

Rezolucija 1244 jeste nešto što su neki prethodnici izborili, da li je mnogo ili malo, svejedno, ali, u svakom slučaju, nemojte da derogiramo, devalviramo mi sami taj adut i tu kartu u vidu Rezolucije 1244, koju predsednik Vučić dugo nije pomenuo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Predrag Jelenković.

Izvolite.

PREDRAG JELENKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Pitanje upućujem Ministarstvu odbrane Republike Srbije. Kako prema Zakonu o vojnom obrazovanju univerzitet u svom sastavu može imati visokoškolsku jedinicu sa ili bez svojstva pravnog lica pod uslovima propisanim zakonom i statutom visokoškolske ustanove, a u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, postavljam pitanje – da li Univerzitet odbrane može da formira detaširano odeljenje, odnosno organizacionu jedinicu u Nišu?

Smatram da za formiranje posebnih odeljenja visokih vojnih škola i stvaranje novih nastavnih baza na teritoriji Srbije postoji mogućnost, jer za tako nešto postoje prostorni kapaciteti, prateći objekti i nastavni kadar za neke segmente ili smerove nastave visokog školstva Vojske Srbije.

Formiranjem ovakvih izdvojenih odeljenja velikom broju mladih ljudi iz Nišavskog, Pirotskog, Topličkog, Jablaničkog i Pčinjskog okruga omogućilo bi se obrazovanje u ovoj oblasti, što bi bilo značajno za jug Srbije, posebno zbog njegovog geostrateškog položaja.

Kao primer dobre prakse postoje pozitivna iskustva sa nastavnim centrima u Nišu i na jugu Srbije, odnosno odeljenjima Pravnog i Ekonomskog fakulteta iz Niša u Medveđi i Zaječaru, kao i Ekonomskog fakulteta Novosadskog univerziteta u Bujanovcu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovane kolege narodni poslanici, poštovani građani Srbije, pomaže Bog svima.

Prvo pitanje usmerio bih ka predsedniku Narodne skupštine gospođi Maji Gojković – da li ćemo u toku ovog zasedanja Narodne skupštine, pošto je prekosutra poslednji četvrtak u mesecu, imati Vladu Republike Srbije ovde u gostima, tačno na Vidovdan, na godinu dana rada Vlade Srbije, kako bismo kao narodni poslanici mogli da im postavimo odgovarajuća poslanička pitanja i direktno a ne samo ovako?

Drugo pitanje je za predsednika Srbije, tiče se pregovora koje on neovlašćeno, bez mandata Narodne skupštine Republike Srbije, vodi u Briselu – kada će predsednik Srbije obavestiti Parlament i javnost o tome šta se zapravo u Briselu trenutno dešava?

Činjenica je da je, po ko zna koji put, prekršio svoja obećanja. Rekao je da neće biti više pregovora u Briselu dok se ne otkrije ko je i kako ponižavao Marka Đurića, dok se ne utvrdi Zajednica srpskih opština, dok se ne istraži ubistvo Olivera Ivanovića. I, naravno, evo ga, ponovo pregovara u Briselu iako ništa od toga nije ispunjeno. To je dokaz da je tačna ona statistika koja je utvrdila da je od svega što je ikad izgovorio Aleksandar Vučić samo 8% istina.

Ono što je važna stvar jeste to da se očito promenio format pregovora u Briselu. Tamo se više ne razgovara čak ni o ovim antiustavnim, dosadašnjim briselskim sporazumima i njihovom sprovođenju, već se prešlo na dogovor o

potpisivanju pravnoobavezujućeg sporazuma sa lažnom državnom Kosovo. Činjenica je da je započet novi ciklus pregovora, koji vodi ka priznanju nezavisnog Kosova od strane države Srbije i aktuelne vlasti u Srbiji. Red je da to neko saopšti građanima Srbije.

Ovih dana možemo videti u tabloidima bliskim aktuelnoj vlasti da Zapad pritiska Aleksandra Vučića i aktuelnu vlast. Molim predsednika države, to je moje pitanje, da nam precizira na koji ga način i oko čega Zapad pritiska. Postoje dve vrste pritiska, jedna je ako ga kao predsednika države Zapad pritiska da se odrekne Kosova i Metohije. Evo, javno kažem da smo spremni da mu pomognemo i da branimo njegovu poziciju očuvanja Kosova i Metohije u sastavu Srbije ako ga Zapad oko toga pritiska. Druga je stvar ako ga Zapad pritiska da ispuni obećanje koje je dao 2012. godine kada ga je Zapad doveo na vlast, a to je obećanje da će se odreći Kosova i Metohije na putu Srbije u EU. Dakle, to su dve različite stvari: jedno je ako ga Zapad pritiska da ispuni obećanje koje je dao Zapadu, a drugo je ako Zapad pritiska Vučića da se odrekne Kosova i Metohije.

Molim predsednika države da nam to precizira, o čemu on pregovora u Briselu. O podeli Kosova i Metohije? Kakav referendum o Kosovu i Metohiji? Referendum je antiustavan, Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije, to piše u predsedničkoj zakletvi, može ponovo da je pročita. Nema referenduma o Kosovu i Metohiji. To je antiustavni referendum, da se razumemo. Ako on želi da izda Kosovo i Metohiju, pa da se sakrije iza građana, to je drugo pitanje, ali je to antiustavna stvar. Najvažnija stvar koju želim da pitam predsednika Srbije – kakva su njegova saznanja o nekakvom novom „Bljesku“ i „Oluji“ na severu Kosova i Metohije? Ako to zaista postoji kao opasnost, molimo ga da bude hitna vanredna sednica Skupštine Srbije o toj opasnosti, o temi Kosova i Metohije, da svi to čujemo. Ako to ne postoji, nego on to koristi samo za plašenje građana, da bi tako opravdao potpisivanje pravnoobavezujućeg sporazuma sa lažnom državom Kosovo, to je druga stvar.

Dakle, činjenica je da se priprema izvesni kompromis. Ja pitam predsednika Srbije šta je kompromis. Odricanje od Kosova i Metohije? Kršenje Ustava Srbije? Kršenje Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti? Priznanje nezavisnosti Kosova zarad ulaska Srbije u EU? To nije kompromis, to je izdaja srpskih nacionalnih i državnih interesa, to je kršenje našeg teritorijalnog integriteta i suvereniteta.

Da ne bi bilo da samo kritikujemo i da tražimo ostavku predsednika Vlade, a ponovo je tražim zbog one sramne izjave da Kosovo i Metohija više nije Srbija, evo i konkretnih predloga kako rešiti pitanje Kosova i Metohije, pa molim predsednika Srbije da mi odgovori šta on misli o ovim predlozima. Pod broj jedan, vratiti pregovore o Kosovu i Metohiji tamo gde im je mesto, u Savet bezbednosti UN. Pod broj dva, primeniti Rezoluciju 1244, koja omogućava

povratak do hiljadu pripadnika srpskog državnog osoblja na teritoriju Kosova i Metohije. Pod broj tri, pozvati rusku vojnu misiju u Srbiju, koja bi bila garant bezbednosti građana Srbije na Kosovu i Metohiji; ta ruska vojna misija povukla bi se iz Srbije istoga trenutka kada se NATO misija povuče sa Kosova i Metohije. Dakle, da li će predsednik države, koji ima odlične kontakte u Kremlju, pozvati rusku vojnu misiju? Da ili ne? I zašto ne?

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Branka Stamenković.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala.

Imam pitanja ispred Poslaničke grupe Dosta je bilo za predsednika Republike Srbije Aleksandra Vučića, i to u vezi s ovim pregovorima koji se vode u Briselu i njegovim, po meni krajnje neodgovornim, izjavama o tome šta se tamo pregovara datim nakon što se ti pregovori završe. Osim što su neodgovorne te izjave, koje bi trebalo da imaju za cilj da obaveste građane Srbije šta se tamo uopšte dešava, takođe su i prilično nesuvisle i uglavnom ih treba tumačiti jer ne znače ništa.

Tako smo preksinoć čuli da je cilj ovih razgovora u Briselu da sačuvamo mir i da gledamo da nešto izvučemo ni iz čega jer nam ništa nije ostavljeno. Ispada da nemamo ništa na Kosovu i Metohiji. Pitanje za predsednika Vučića glasi – kako nemamo ništa i kako nam ništa nije ostavljeno? Imamo pre svega veliki broj nealbanskog stanovništva, koje živi u egzistencijalnom strahu, zar nemamo veliku brigu za njih? Imamo veliku kulturnu baštinu, koja je na dnevnom nivou pod pretnjom vandalizma zbog kulturoloških netrpeljivosti, zar nemamo brigu za to?

I, iznad svega, zar nemamo ogromnu imovinu na Kosovu i Metohiji, koja pripada ne samo privatnim licima koja su srpski državljani nego i privatnim i javnim preduzećima Republike Srbije? Da li se o tome uopšte razgovara u Briselu? Da li uopšte pregovaramo o imovini ili je namera da se sve to pokloni, a da se oči javnosti zamažu nekakvim pričama o ratnim trubama, „Bljesku“ i „Oluji“, koje očigledno predstavljaju samo pokušaj manipulacije strahom građana Republike Srbije? Znači, šta se dešava sa imovinom, da li je ona uopšte predmet razgovora u Briselu?

Šta se dešava s imovinom privatnih lica? Interno raseljena lica, na primer, podnela su zahteve za povraćaj blizu 30.000 uzurpiranih stanova. Šta se s tim dešava? Da li se o tome razgovara u Briselu?

Da li se u Briselu razgovara o udelu Republike Srbije u raznim preduzećima i privrednim subjektima koji funkcionišu na području Kosova i Metohije, kao što su Trepča, Ski-centar Brezovica, Kosmet prevoz? Šta je sa infrastrukturom javnih preduzeća Republike Srbije: Železnica Srbije, Pošte Srbije, Srbijašuma, sa NIS Jugopetrolom, Aerodromom Priština? Država Srbija je u sve to uložila određeni kapital. Da li je ova imovina uopšte predmet

pregovora u Briselu? Ili je namera da se sve to jednostavno pokloni i to opravda neakvim čuvanjem mira, tj. izbegavanjem rata?

Pritom, građanstvo koje živi na Kosovu i Metohiji, nealbansko stanovništvo, svakodnevno strepi za svoju bezbednost. Da li se o tome razgovara u Briselu? Da li se razgovara o imovini Srpske pravoslavne crkve, koja čuva našu kulturnu baštinu na Kosovu i Metohiji? Ili ovi pregovori... Kako to reče predsednik Republike Srbije, priča se ni o čemu, je l' nema tamo ničega?

Molim predsednika Republike Srbije da prestane neodgovorno da se ponaša i daje ovako neodgovorne izjave, te da se uzdigne na visinu funkcije koju obavlja i da štiti pre svega imovinske interese Republike Srbije u ovim pregovorima. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Da li još neko od predsednika, odnosno ovlašćenih predstavnika poslaničkih grupa želi reč?

Kolega Marko Atlagić.

Izvolite.

MARKO ATLAGIĆ: Poštovani potpredsedniče, pitanje postavljam tužilaštvu Republike Srbije – ima li elemenata krivičnog dela u svakodnevnom plasiranju lažnih vesti o predsedniku i njegovoj porodici?

Obrazloženje: iz dana u dan, iz sata u sat, iz minuta u minut svakodnevno se medijski i politički napadaju, forsiranjem lažnih vesti, predsednik Republike Srbije gospodin Aleksandar Vučić i njegova porodica, a posebno njegov brat Andrej i sin Danilo. Te laži i napade plasiraju razni politički i medijski šarlatani u sadejstvu s određenim centrima moći iz inostranstva. Zajednički im je cilj rušiti Aleksandra Vučića i dovesti na vlast one koji bi prihvatili sve ucene Zapada i odmah predali Kosovo i Metohiju. Te lažne vesti šire određeni prvaci političkih partija, pojedini novinari, određeni analitički šarlatani, pojedini narodni poslanici u ovom visokom domu Narodne skupštine Republike Srbije kako bi destabilizovali zemlju i predsednika Republike Aleksandra Vučića.

Pošto to ne mogu preko Aleksandra Vučića, direktnim napadima na njega, jer im je on neprobojni zid, čine to iskonstruisanim lažima o njegovom bratu Andreju. Preko određenih medija i društvenih mreža šire razne lažne priče da je predsednikov brat Andrej pokušao da reketira poznatog subotičkog ugostitelja Lajoša Čakanja i da je od njega za milion evra otkupio poznati restoran „Bos“. Kao navodni dokaz, spomenut je poznati pevač i muzičar Zvonko Bogdan, navodno svedok njihovog razgovora. Poštovani građani, Zvonko Bogdan, zgrožen takvim izmišljotinama, javno je negirao celu priču nazvavši je običnom budalaštinom.

Pojedini lideri jednog dela opozicije i njihovi sledbenici, a i uvaženi narodni poslanici u više navrata su u ovom visokom domu izgovarali lažne vesti da je Andrej Vučić, brat predsednika Republike Srbije, preuzeo beogradski restoran „Franš“ od dugogodišnjeg vlasnika Nikole Dimitrijevića. Vrlo brzo se

Dimitrijević oglasio i rekao da je to bezočna laž. Vlasnik restorana pokazao je dokumente koji pokazuju da gospodin Andrej Vučić, brat predsednika Republike, nema ama baš nikakve veze s tim restoranom.

Ovih dana deo opozicije plasira veoma opasne laži zarad destabilizacije zemlje i slabljenje ugleda predsednika Republike Aleksandra Vučića. Lagali su da je voda u vodovodu u Beogradu i nekim gradovima u Srbiji zatrovana, a istina je da je voda savršeno čista. Lagali su da je gorivo u Srbiji najskuplje u Evropi, da su zato izvršili blokade puteva, što je notorna laž, jer je gorivo skuplje u 26 zemalja Evrope nego u Republici Srbiji. Lagali su da je novinar iz Bele Crkve, Stefan Cvetković, otet. Optužili su za to predsednika Republike Srbije Aleksandra Vučića s ciljem da ga optuže da je diktator, a Srbija nesigurno mesto za življenje. A istina je da je novinar sam inscenirao nestanak.

U tome su posebno prednjačili, pored ostalih, Saša Janković zvani Sale Prangija, Sanda Rašković Ivić zvana Bundašica iz Rima, Slobodan Georgijev zvani Sloba Blebetalo i Janko Veselinović zvani Janko Stanokradica. Neki opozicioni političari, narodni poslanici u Narodnoj skupštini, među kojima su Đorđe Vukadinović zvani Đorđe Vlah, Jovan Jovanović zvani Crni Pojas i drugi, među prvima su na Tviteru objavili sliku predsednikovog sina Danila kako na Mundijalu navija za Srbiju. To su iskonstruisali zato da predsednika i njegovog sina Danila proglase kriminalcima jer se na fotografiji mogu videti pojedini navijači problematičnog ponašanja.

Setite se, Vuk Jeremić zvani Vuk Potomak lagao je da nemačka kancelarka Angela Merkel ne želi da primi predsednika Srbije gospodina Vučića u Berlin, a istina je da je predsednik Vučić već sutradan otputovao na sastanak s Angelom Merkel u Berlin.

I tako, poštovani građani Srbije, laži su se nizale unedogled, iz dana u dan, a i danas su ih moji prethodnici izrekli u ovom visokom domu. Hvala vam, poštovani građani Republike Srbije, što ste odmah prepoznali njihove laži i izmišljotine najgore vrste. Oni ništa drugo i ne znaju. Uništili su našu prošlost, našu sadašnjost, budućnost dece naše, a da su ostali na vlasti još samo godinu dana, uništili bi i naše korene.

Građani Republike Srbije, SNS i čitava srpska javnost daju podršku gospodinu Aleksandru Vučiću još jače, snažnije, brže i bez rezerve u njegovom nastojanju da Srbiju ubrzo modernizuje zarad otadžbine i naše dece.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, gospodine Atlagiću.

Obaveštavam vas da su sprečeni da prisustvuju sednici sledeći narodni poslanici: Žarko Obradović, Aleksandra Tomić, Dubravka Filipovski, Elvira Kovač, Aleksandar Stevanović, Aleksandar Šešelj, Marija Obradović, Biljana Pantić Pilja, Dejan Radenković, Tijana Davidovac i Gordana Čomić.

Prelazimo na 1. tačku dnevnog reda – **PREDLOG ZAKONA O RATNIM MEMORIJALIMA** (nastavak pretresa u pojedinostima).

Saglasno članu 90. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da su povodom pretresa u pojedinostima o 1. tački dnevnog reda, Predlogu zakona o ratnim memorijalima, pozvani da sednici prisustvuju Zoran Đorđević, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Slavica Đukić Dejanović, ministar bez portfelja, sa saradnicima.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Darko Laketić.

Da li neko želi reč? (Da.)

DARKO LAKETIĆ: Zahvaljujem se.

Gospodine predsedavajući, poštovane kolege narodni poslanici, danas govorimo o Predlogu zakona o ratnim memorijalima. Naime, svaki grob, svaki nadgrobni spomenik, svaka nadgrobna ploča, svaki spomen-park, spomen-obeležje, spomen-crkva, svako stratište predstavlja ratni memorijal. Nažalost, u ovoj našoj napaćenoj zemlji svaki pedalj je ratni memorijal.

Danas ću govoriti o jednom spomen-parku čija je izgradnja u toku, o spomen-parku koji je posvećen Gvozdenom puku, dakle Drugom pešadijskom puku „Knjaz Mihailo“ srpske vojske, puku srpske vojske koji je svojim junaštvom, svojom hrabrošću, svojim ratnim moralom zadivio čitav svet.

Podsetiću i narodne poslanike i građanstvo da je između 1912. i 1914. godine od 4.500 regrutovanih boraca Drugog pešadijskog puka „Knjaz Mihailo“ preživelo samo 1.500, da su i u tom periodu i u periodu do 1918. godine pokazali neviđeno junaštvo. Podsetiću narodne poslanike i građanstvo da je lično kralj Aleksandar Karađorđević Prvi sa svojih grudi skinuo Karađorđevu zvezdu sa mačevima i zadenuo je Milivoju Brki Stojanoviću, čuvenom komandantu Gvozdenog puka, pre svega za nemerljive zasluge u borbi za našu zemlju.

Citiraću i Egona Kiša, čuvenog književnika koji se za vreme Prvog svetskog rata borio na strani Austrougarske kao kaplar, koji je rekao da je u Srbiji video da ljubav i želja za slobodom malih naroda uvek nadjačava nasilje velikih. Hvala puno.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Marko Atlagić.

Da li neko želi reč?

Kolega Atlagiću, izvolite.

MARKO ATLAGIĆ: Uvaženi potpredsedniče, ovaj zakon o ratnim memorijalima, a time i moj amandman, pridoneće ubrzanoj modernizaciji Republike Srbije, samim tim i sistemu vaspitanja i obrazovanja, a posebno će uticati na usvajanje patriotskih osećanja svakog učenika i svakog studenta.

Da je Dragan Đilas zvani Điki Mafija posedovao patriotska osećanja, a nije, ne bi opljačkao kao gradonačelnik Beograda „Telekom Srbiju“ 2011. godine, kada je to državno preduzeće bilo primorano da pod njegovim pritiskom kupi četiri kablovska kanala njegove „Arene sport“ za 7,7 miliona evra. Taj Điki Mafija je 2007. godine bio sirotinja, a 2016. godine prijavio imovinu od 6,5

miliona evra, a malo zatim 28.000.000. Svoje bogatstvo uvećao je dok je bio na vlasti, na račun sopstvene države. Điki Mafija ostavio je sopstvenu stranku u milionima dugova kao i Grad Beograd. Điki Mafija je osetio da je beogradska kasa puna i evo ga, dolijao je ponovo u politiku, ali, uzalud, građani Srbije ne mogu se dva puta prevariti.

Poštovani narodni poslanici, teško je naći vojsku u svetu kao što je srpska vojska, i kao što je srpski narod, koji se za samo šest godina tukao i pobedio na svom prostoru, zajedno sa saveznicima, četiri carevine: Tursko carstvo, Bugarsko, Nemačko i Austrougarsko carstvo i zaustavio anglosaksonsko carstvo na Košarama i Buđanovcima, gde je slavni PVO u sukobu sa NATO-om 1990. godine obarajući F-117 učinio da počne da se menja istorija na jednoj od glavnih istorijskih skretnica savremene svetske istorije na Balkanu i pokušao da zaustavi opasnost od agresivnog anglosaksonskog novog svetskog poretka. Upravo će to biti početak kraja tog carstva koje se urušava, a Srbija je ostala neporažena i vojno neutralna zemlja jer zna šta je sloboda.

Poštovani potpredsedniče, juče se ovde vodila rasprava o Koncentracionom logoru Jasenovac. Zbog nekih nedoumica, evo napomena malih: u Jasenovcu je pobijeno oko 700.000 Srba, 60.000 Roma, 40.000 Jevreja, 4.000 Hrvata antifašista, 1.000 muslimana i drugih. Izvršen je genocid nad Srbima, Romima i Jevrejima i strašan zločin nad antifašistima Hrvatima. Hrvati su ubijani iz ideoloških razloga, na njima nije izvršen genocid.

Što se tiče karaktera logora, juče je ovde bilo rasprava, on je bio mesto masovnog, strašnog ubijanja, na najsvirepiji način, nepoznat u svetu do tada, a ne radni logor kao što to neki istoričari hrvatski žele da proture. Za radni logor su ga proglasile ustaše još dok su njime upravljale, i njihovi sledbenici danas, mnogi hrvatski istoričari, da kažem, svi osim gospodina Hrvoja Klasića i gospodina Jakovine, i hrvatski državnici poput Franje Tuđmana, Stipe Mesića. Stipe Mesić je rekao da je to radni logor i u njega su odlazili Srbi da spasu glavu. Citiram Stipu Mesića. Stjepan Razum, hrvatski istoričar, da je radni logor, u kome je umrlo, ne poginulo, hiljadu a najviše do dve hiljade, a nikako pet tisuća, kako kaže. Igor Vukić, bivši Srbin, dve hiljade, a najviše do pet hiljada itd., da vas dalje ne zamaram.

Franjo Tuđman je prvi falsifikator jasenovačkih žrtava šezdesetih godina prošlog veka, na šta sam ja, moja malenkost, ukazao daleke 1980. godine u hrvatskom listu „Vjesnik“. Kasnije su i drugi nastavili.

Nama se juče prigovara ovde od strane stranke bivšeg režima da smo vodili ratove devedesetih godina. Poštovani potpredsedniče, mi se ponosimo što smo branili svoj narod kada mu je bilo najteže. To je najveća privilegija koju jedan čovek može da ima. Rat su povele SAD, Nemačka, Vatikan, Hrvatska i Slovenija i razbijale SFRJ, a i naši domaći NATO prašinari.

To što gospoda iz bivšeg režima optužuju nas i građane Srbije za rat, mene ne čudi. Upravo oni koji su nas bombardovali govore iz njihovih usta, kao i iz usta svog predsednika stranke, gospodina dr Đinđić Zorana, koji je 17. 5. 1990. godine rekao: „Jugoslavija se mora bombardovati. Samo nastavite da bombardujete, potpisaće oni“, „Špigl“, broj 20, 1990. godine. Citiram: „Nemojte potpisati nikakav sporazum na kraju bombardovanja, jer to omogućava Miloševiću da se održi na vlasti“, nemački list „Rajn cajtung“, 9. 5. 1999. godine. Citiram: „Ako se životna situacija naroda u Srbiji pogorša i ako se uništi energetska sistem države, Milošević će morati da potpiše sve što zahtevate“, izraelski list *Haaretz*, 17. 5. 1990. godine. I tako unedogled.

Poštovani potpredsedniče, valjda je i vama i građanima Srbije jasno zašto poslanici iz stranke bivšeg režima nas napadaju i iz čijih usta oni govore. Sretan sam što moj predsednik stranke Aleksandar Vučić nije izgovorio ove reči.

Što se mene lično tiče, pošto sam juče bio napadnut u ovoj skupštini, sretan sam što sam svoj narod srpski branio u Hrvatskom saboru 1990. godine. A nisam napadao nikada nikoga osim ustašoidne pojavne oblike u Hrvatskoj.

Imao sam čast i privilegiju, za razliku od mojih političkih neistomišljenika, da u Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju u Hagu budem 54. svedok u procesu veka, Slobodanu Miloševiću, jer sam branio čast i ponos srpskog naroda i našeg predsednika, a nadam se i njihovog. Za mene nije privilegija doktorat i dvesta naučnih radova, osam knjiga, nego mi je privilegija bila da branim svoj narod i predsednika Republike Srbije u Hagu, toj najvećoj političkoj, pravnoj i civilizacijskoj nakazi u istoriji sveta.

Gospodo iz bivšeg režima, vi ste ovaj visoki dom palili; ja sam ga gasio. Vi ste moga predsednika Miloševića na Vidovdan izručili u Hag; ja ga branio. Kada dođete na vlast, proglasite svoga predsednika herojem, a mi naše heroje imamo iz naših oslobodilačkih ratova i ratova devedesetih godina. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Duško Tarbuk.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Duško Tarbuk.

Izvolite.

DUŠKO TARBUK: Zahvaljujem, gospodine Arsiću.

Poštovani ministre Đorđeviću sa saradnicima, uvaženi građani Srbije, naša istorija je duga, tragična, a u isto vreme i slavna. Prepuna je slavnih bitaka i pobeda koje su doprinele da naša zemlja bude slobodna, nezavisna i poštovana.

Ne smemo da zaboravimo heroje koji su dali nešto najvrednije za ovu zemlju i za ovaj narod, da bi naša deca mogla da budu slobodna, živa, a to je život. Oni su nam pokazali kako se zemlja voli i kako se za nju bori. Ne smemo da zaboravimo sve te izgubljene živote. Naša obaveza i dužnost je da vodimo brigu o memorijalima. Ovi memorijali su podsetnik na sve ono što smo izgubili,

ali i podsetnik za buduće generacije koliko je mir bitan i da treba da budu ponosni na istoriju svoje zemlje.

Potrebno je da se što brže urede pitanja koja zakon reguliše radi efikasnijeg delovanja državne uprave u postupku zaštite redovnog investicionog održavanja. Finansiranje, održavanje i uređenje ratnih memorijala jedni su od razloga zašto se zakon o ratnim memorijalima donosi po hitnom postupku.

Kao građanin Zemuna ne mogu da se ne setim i podsetim građane na memorijal koji se nalazi ispred Opštine Zemun, koji su podigli učesnici ratova 1991–1999. godine. Na tom memorijalu se nalazi 45 imena onih koji su tokom tih godina dali život za ovu otadžbinu. Među njima se nalazi i moj školski drug, koji je sa mnom sedeo u klupi, Dejan Spasovski. To je prvi vojnik koji je poginuo početkom 1991. godine u tim ratovima i nesrećama koje su nas zadesile. Ja sam imao privilegiju da se vratim kući. U isto vreme smo otišli na odsluženje vojnog roka i, evo, sudbina mi danas daje za pravo da se obratim ovde u Parlamentu.

Jednom mi je jedan duhovnik rekao da neki ljudi umru dva puta: kada se duša rastane od tela i ode tamo gde je većina, i drugi put, kada ih zaboravimo. Ovaj zakon omogućava da te ljude ne zaboravimo. Dužni smo da o tome brinemo.

Svoje kolege molim da podrže ovaj zakon u danu za glasanje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Maletić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Žarko Mićin.

Reč ima narodni poslanik Žarko Mićin.

Izvolite.

ŽARKO MIĆIN: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Poštovani predsedavajući, gospodine ministre, predstavnici Ministarstva, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani, danas se pred nama nalaze zakoni iz oblasti rada, boračkih i socijalnih pitanja, a ja sam podneo amandman na zakon o ratnim memorijalima.

Ovim zakonom se uređuje materija koja je dosad bila regulisana sa više zakona, i to Zakonom o uređivanju i održavanju grobalja boraca, Zakonom o obeležavanju i održavanju grobalja i grobova pripadnika savezničkih armija i drugih stranih armija na teritoriji Jugoslavije, Zakonom o grobljima i grobovima boraca u inostranstvu. Zato je zaista bilo neophodno doneti novi zakon kojim će se objediniti svi zakoni i za ratne memorijale obezbediti bolja zaštita, održavanje, uređenje i finansiranje.

Ovim zakonom ćemo urediti na koji način će moći da se obeležavaju događaji iz naše prošlosti i koje su to vrednosti koje Srbija hoće da obeležava. Ovim zakonom pokazujemo da poštujemo one koji su se borili za našu zemlju.

Pokazujemo da poštujemo i ne zaboravljamo naše ratne saveznike. Pokazujemo da poštujemo i tuđe žrtve, jer ćemo samo tako imati pravo da tražimo poštovanje i pravdu za naše žrtve.

Srbija je zemlja koja ima dugu istoriju i tradiciju oslobodilačkih ratova i ima pravo da kaže koje su to vrednosti koje zastupa, koje čuva i koje hoće da ostavi kao putokaz budućim generacijama. To je upravo ono što činimo ovim zakonom. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ivana Nikolić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Ivana Nikolić.

IVANA NIKOLIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani ministre, dame i gospodo narodni poslanici, Predlog zakona o ratnim memorijalima koji je danas na dnevnom redu rezultat je detaljnog i posvećenog rada Vlade Republike Srbije i namera je da se uredi i da značaj ovoj oblasti. Da je Srbija na tom putu, govori i činjenica da je u prethodne tri godine na obnovu spomenika uloženo više nego prethodnih dvadeset godina, a svedoci smo i da je uloga države i jedinica lokalne samouprave veća i značajnija kada je u pitanju oblast redovnog održavanja spomen-obeležja i ratnih memorijala, gde se prepoznaju i jeftinija i dugotrajnija rešenja.

Uređen sistem u ovoj oblasti doprinosi unapređenju poštovanja ljudskih prava i tradicije, a uređivanjem i održavanjem ratnih memorijala prepoznaje se važan segment kulturne baštine naše države. To svakako može biti prostor da se obogati turistička ponuda, što je od velikog značaja za naše građane, da budu upoznati sa istorijom, da znaju događaje vezana za ta mesta, priču i ulogu našeg naroda. Tako će se negovati tradicija i zaštititi se kulturno nasleđe vezano za ratove koji su za nama.

Dodala bih da će se realizacijom ovog zakona svakako staviti akcenat na oblast od velikog značaja za budućnost našeg naroda i da će zaštita ratnih memorijala i naročito redovno održavanje uključiti mnoge činioce našeg društva, koji će snositi odgovornost i doprineti razvoju države, a posebno realizacijom budžeta i za ovu oblast, budžeta kakav je danas, stabilan, sa suficitom, za čije je takvo stanje odgovorno rukovodstvo SNS, a pre svega predsednik Aleksandar Vučić. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Borka Grubor.

Koleginice Grubor, izvolite.

BORKA GRUBOR: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, novim zakonskim rešenjem preciziraju se dužnosti

jedinica lokalne samouprave vezane za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji.

Najveća novina u odnosu na postojeći pravni režim je nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije za davanje saglasnosti za podizanje novog ratnog memorijala.

Mlada ruska bolničarka Darja Aleksandrovna Korobkina iz Petrograda je sa svojih 26 godina, kao dobrovoljac, po dolasku u Beograd i upućivanju u Valjevsku bolnicu, insistirala da ide na Gučevo da pomaže srpskim junacima u čuvenoj „Bici pod oblacima“. Isticala se retkom požrtvovanošću, hrabrošću i najsavesnijim vršenjem svoje dužnosti prema ranjenicima Drinske divizije sve vreme borbe, i danju i noću, vrlo često u kiši kuršuma, neposredno iza prve borbene linije. Sama je lično previjala 120 ranjenika dnevno, prelazeći iz rova u rov; izgledalo je kao da je metak neće. Ono malo zavoja što je imala koristila je za najteže ranjenike, a dobrotu i milosrdnost delila je svima.

Pomenuta mlada i hrabra bolničarka Darja, Ruskinja, heroína iz bitke na Gučevu, ostavila je trajni beleg pomažući ranjenim srpskim junacima. U sastavu Drinske divizije drugog poziva, tokom zbrinjavanja ranjenika na čuvenoj koti 708, Eminove vode, neprijateljska austrijska granata je ubila mladu bolničarku 2. oktobra 1914. godine.

U parku Specijalne bolnice u Banji Koviljači stoji pano kao znak sećanja na rusku heroinu u srpskim redovima.

U godini u kojoj se obeležava stota godišnjica od završetka Prvog svetskog rata odbornici Skupštine grada Loznice dali su saglasnost i punu podršku za podizanje monumentalnog spomenika ruskoj bolničarki Darji Korobkinoj. Reč je o izrazu zahvalnosti za istorijske i prijateljske veze Srbije i Ruske Federacije. Spomenik hrabroj ruskoj bolničarki biće postavljen u blizini Spomen-kosturnice gučevskim junacima i dar je Srpske kraljevske akademije naučnika i umetnika iz Bijeljine i likovnog umetnika i preduzetnika, akademika Dragoljuba Mirkovića gradu Loznici i srpskom rodu. Spomenik će na Vidovdan, za dva dana, na Gučevu osveštati Episkop šabački Lavrentije sa sveštenstvom iz Jadra, uz prisustvo visokih zvanica iz zemlje i sveta i s obe obale Drine, u okviru završne manifestacije „Vidovdanska loza“, koju tradicionalno organizuje Srpska kraljevska akademija naučnika i umetnika. Svoje prisustvo potvrdio je i ruski ambasador Aleksandar Čepurin. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

(Gorica Gajić: Javljam se za reč.)

Koleginice Gajić, zatražili ste reč?

(Gorica Gajić: Po amandmanu.)

Ne možete, nemate više vremena.

Na član 1. amandman je podnela narodi poslanik Svetlana Nikolić Pavlović.

Izvolite, koleginice Nikolić.

SVETLANA NIKOLIĆ PAVLOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani ministre Đorđeviću sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani Srbije, prema podacima Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, srpska vojnička groblja, osim na teritoriji Srbije, nalaze se na teritoriji susednih zemalja ali i širom Evrope i severne Afrike. Ukupno je u zemlji i inostranstvu evidentirano preko 6.000 srpskih vojničkih grobalja.

U okviru kompleksa savezničkih vojnih grobalja iz Prvog svetskog rata u Solunu se nalazi groblje Zejtinlik. Završni radovi na izgradnji groblja su otpočeli 1933. godine pod rukovodstvom arhitekta Budimira Hristodula, jednog od 1300 kaplara. Radovi su privedeni kraju 1936. godine, da bi 11. novembra 1936. godine, na Dan primirja u Prvom svetskom ratu, bilo obavljeno svečano osvećenje mauzoleja sa kapelom i kosturnicom. Inicijativom i zalaganjem Sekretarijata za kulturu Srbije prikupljena su sredstva za obnovu groblja. Radovi su izvedeni u periodu od septembra do oktobra 1969. godine i na ulaznu kapiju je postavljen gvozdeni natpis – Srpsko vojničko groblje.

Srpsko groblje predstavlja centralni deo kompleksa na Zejtinliku. U njegovom centru je kapela, ispod koje se nalazi kosturnica u kojoj je sahranjeno 5.580 srpskih ratnika stradalih na Solunskom frontu. Oko mauzoleja nalazi se deset parcela na kojima je sahranjeno 1.448 srpskih ratnika. Pored toga, tu su i dve zajedničke grobnice 78 nepoznatih srpskih ratnika prenetih sa Solanskog fronta, i 217 nepoznatih srpskih ratnika zarobljenika prenetih iz Carigrada.

Na ostrvu Vidu je 1938. godine izgrađen Mauzolej spomen-kosturnica, po projektu arhitekta Nikolaja Krasnova, pa je nekadašnje „ostrvo zmija“ postalo poznato kao „srpski Jerusalim“. U Mauzoleju spomen-kosturnici sahranjena su 1.232 srpska vojnika, a u bočnim piramidama nalaze se kosti još 1.532 srpska vojnika.

Na ostrvu Krfu, u mestu Guviji, 1975. postavljena je spomen-ploča u znak sećanja na iskrcavanje srpske vojske, koje je počelo 2016. godine na Badnje večer i trajalo do 5. aprila 1916. godine. Tekst na spomen-ploči ispisan je na francuskom, grčkom i srpskom jeziku.

Pretpostavlja se da je u Jonskom moru između ostrva Vido i ostrva Krf sahranjeno oko 10.000 srpskih umrlih vojnika.

Kako su za vreme Prvog svetskog rata pored vojnika i civila stradali srpski i strani zdravstveni radnici, pozivam koleginice i kolege narodne poslanike da u danu za glasanje glasaju za ovaj moj amandman. A poslanički klub SNS će u danu za glasanje glasati za ovaj predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI (Đorđe Milićević): Zahvaljujem, koleginice.

(Sonja Pavlović: Poslovník.)

Sonja Pavlović, povreda Poslovníka.

SONJA PAVLOVIĆ: Hvala. Predsedavajući Arsić je povredio Poslovník (on je u međuvremenu otišao), član 108: „O redu na sednici Narodne skupštine stara se predsednik Narodne skupštine“.

Kako je moguće da se u tom redu ne poštuje redosled amandmana koji su podneti, pa smo imali prvo amandman pod brojem 144, koji je obrazlagao kolega Laketić, da bismo se posle vratili na amandman 136 i sve ostale amandmane koji idu iza njega do broja 144? Da li se to prilagođava prisustvu poslanika koji treba da obrazlažu amandmane, što stvarno nije korektno? Recimo, kad obrazlažemo predloge zakona, vi onda takođe uporno menjate redosled i prozivate kolege koje nisu prisutne ovde.

Želim da napomenem sledeće: bio bi red da se redosled poštuje i krajnje je nekolegijalno ne poštovati ga, zato što ovde ima ljudi koji rade u nekim radnim jedinicama, to dozvoljava Skupština, i poslanici su ljudi koji imaju svoje firme, i poslanici su... Kako mislite da obavljaju svoj poslanički posao korektno ako ne mogu da imaju poštovanje redosleda i da znaju kad će doći na red da obrazlažu svoj amandman ili predlog nekog zakona?

Molila bih vas da ubuduće vodite računa o redosledu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Koleginice Pavlović, ne mislim da je gospodin Arsić prekršio Poslovník, konkretno član koji ste precizirali. Jer svi amandmani poređani su po Jedinostvenim metodološkim pravilima, i to određuje služba, a ne gospodin Arsić. Gospodin Arsić, kao predsedavajući, samo shodno tom redosledu daje reč narodnim poslanicima. Na taj način vas ne onemogućava da odgovorno, ozbiljno i posvećeno obavljate posao za koji ste preuzeli odgovornost. Ako imate volje i želite, svakako taj posao možete raditi na taj način.

Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovníka?

(Sonja Pavlović: Da.)

Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Veroljub Arsić, po Poslovníku.

Izvolite.

VEROLJUB ARSIĆ: Gospodine predsedavajući, povređen je član 103. Poslovníka. To je pravo da se ukaže na povredu Poslovníka. Koleginica koja je upravo govorila o tome prvo je prekršila onaj deo da povreda Poslovníka može da se reklamira odmah kada je učinjena. Ali to neće da pročitaju, oni uvek čitaju stvari do pola.

Redosled čitanja određuje sastav amandmana. Znači, čitaju se prvo amandmani gde se traži brisanje pojedinog člana ili stava. Možete da mašete spisak koliko god hoćete. Taj spisak nije obavezan uopšte.

Znači, postoje pravila kako se čitaju amandmani. Ako je amandman, recimo, na član 1. stav 1, pre njega ne sme da bude pročitani amandman na stav 2. člana 1. Ali na član 1. stav 1. bilo koji može da bude pročitani.

Druga stvar, tačno je da zakon dozvoljava da kolege narodni poslanici rade i neki drugi posao osim da budu poslanici. Ali ja sad postavljam pitanje – ako su vas građani birali, onda za taj deo posla, dok je plenum u sali, nemate izgovor da ne budete u sali. Pogotovo zato što, znam dobro, kada su plenumski dani, poslanici uzimaju potvrde iz Sekretarijata i nose poslodavcu da im se opravda odsustvo. Uzme potvrdu, a ne dođe na sednicu, ili dođe samo ujutru ili bilo kada u toku dana.

Takvi koji traže taj redosled hoće da ne rade svoj posao poslanika.

Znači, ni u jednom delu Poslovnika nije prekršen, nijedno pravilo nije prekršeno. Ali je bitno da se uhvatimo laptopa, računara, spiska i mislimo da je to nešto zbog čega možemo da pravimo probleme u Skupštini.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega. Mislim da ste i vi potvrdili, kroz ukazivanje na povredu Poslovnika, ono o čemu sam ja govorio, a to je jedinstven metodološki pristup, i ko definiše taj pristup i kakva je obaveza i odgovornost nas kao predsedavajućih.

Smatram da nisam time prekršio navedeni član Poslovnika, a na meni je da vas pitam da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika.

(Veroljub Arsić: Ne.)

Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Vesna Marković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik primarijus dr Branimir Rančić.

Reč ima narodni poslanik Branimir Rančić.

Izvolite.

BRANIMIR RANČIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, poštovani ministre gospodine Đorđeviću sa saradnikom, poštovana gospodo narodni poslanici, početak 20. veka pokazuje sav potencijal Niša kao grada i viziju razvoja grada i Srbije kao celine.

Svega dvanaest godina otkako je Niš postao slobodan grad, 1900. godine otvorena je prva ustanova preventivne medicine na Balkanu, Kraljevski vojni Pasterov zavod, prvi zavod za spravljanje animalne limfe, a u sastavu Moravske stalne bolnice Niš, na inicijativu pukovnika dr Mihajla Mike Markovića, u to vreme načelnika Sanitetskog odeljenja Ministarstva vojnog Kraljevine Jugoslavije.

Zavod je dobio ime po čuvenom francuskom mikrobiologu i hemičaru Luju Pasteru, koji je postavio osnove imunologije unapređenjem metoda

vakcinacije i pronalaskom vakcine protiv besnila, koja se primenjivala u niškom zavodu. Znači, još tada se prepoznao značaj vakcine i vakcinacije, a ne kao danas, kada nam o toj značajnoj medicinskoj, epidemiološkoj grani „stručno“ pričaju rijaliti-zvezde, starlete, lobisti lekari nažalost, i jedan deo neodgovorne opozicije, koji su primer revolucionarne svesti, kojima nije bitna sudbina zajednice, već se preko vlasti i držanja važnih društvenih pozicija ova kvazielita uspešno reprodukuje u upravljačkom i finansijskom smislu, i to je za nju jedino bitno. Biološka reprodukcija naroda očigledno nije.

Samo petnaest godina posle Pariza, četrnaest godina posle Moskve, Petrograda i Odese i deset godina posle Njujorka, Čikaga i Budimpešte, Niš je dobio identičnu medicinsku ustanovu. Taj hrabar i entuzijastički korak svrstao je tadašnju Srbiju, na pragu 20. veka, sa 80% nepismenog stanovništva i nestabilnom političkom scenom, u red modernih država, što je bio veliki korak ka pravom razvoju zdravstvene zaštite i poboljšanju zdravstvenih uslova za lečenje.

Niški Pasterov zavod 26 godina nakon osnivanja postaje Prvi higijenski zavod u Srbiji, u zemlji, a 1981. godine, nakon revitalizacije od strane Zavoda za zaštitu spomenika kulture Niš, postaje Muzej preventivne medicine. Zgrada je od 1964. godine pod zaštitom države i u njoj se danas održavaju medicinski skupovi i kongresi, kao što su Dani preventivne medicine, sa međunarodnim učešćem, koji će septembra 2018. godine biti održani po 52. put. Na tom kongresu biće saopšteni radovi i o štetnom delovanju osiromašenog uranijuma kao i podaci o učestalosti karcinoma u Srbiji. To je ujedno i poziv novoosnovanoj komisiji u Narodnoj skupštini po ovom pitanju da prisustvuje tom medicinskom naučnom skupu.

Zato apelujem na resorno ministarstvo, kao i na lokalnu samoupravu, da se finansijski sagleda, naravno na osnovu projekata, održavanje ovog istorijski važnog medicinskog memorijala.

Zamolio bih sve poslanike da u danu za glasanje glasaju za ovaj moj amandman, naročito poslanike iz opozicije, i to lekare, ukoliko ih u njihovim redovima ima, jer mislim da je ovaj moj amandman apsolutno u temi zakona o ratnim memorijalima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Dubravka Filipovski.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Milena Turk.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Sonja Vlahović.

Reč ima narodni poslanik Sonja Vlahović.

SONJA VLAHOVIĆ: Zahvaljujem.

Neću opširno govoriti o novom Predlogu zakona o ratnim memorijalima zato što ste vi, uvaženi ministre, o tome govorili, samo ću istaći najveće novine Predloga zakona o ratnim memorijalima, jer je nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova sada i izdavanje saglasnosti za izgradnju novih ratnih memorijala.

Obaveza svih nas je da čuvamo sećanje na sve one koji su dali živote za odbranu naše zemlje. Ovako uređen sistem doneće unapređenje poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije, kao i poboljšanje turističke ponude naše zemlje. Ratni memorijali su važan segment kulturne baštine Srbije i postaće deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude.

Turizam je postao treća privredna grana u našoj zemlji, odmah posle hemijske i energetike. Naša zemlja je i ove, 2018. godine dostigla veliki broj turista. Turizam sada spada u tri izvozne grane koje ostvaruju najviše prihoda, što direktno utiče na privredni rast, a moj amandman je vezan za isti.

Godina 2017. je odlična, to je najkraći i najlepši opis za prošlu godinu vezano za turizam; postignuta je velika zarada i broj gostiju u našoj zemlji. Takođe, i 2018. godina je odlična.

Želim samo na kraju da saopštim jednu lepu vest koju smo juče čuli – otvaranje dva bitna poglavlja za pristupanje Evropskoj uniji. Sve pohvale Vladi Republike Srbije. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Marko Zeljug.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Bojanić.

Reč ima narodni poslanik Zoran Bojanić.

ZORAN BOJANIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Narod koji ne ceni svoju istoriju i tradiciju nema ni budućnost. I upravo o tome govori ovaj zakon. Ovde ću se obratiti juče dežurnim kritičarima koji su kritikovali sve amandmane SNS-a. Eto, i moj amandman se poziva na ekonomski i održivi razvoj. Bez ekonomskog i održivog razvoja neće biti ni nas ni naše države, a ni nekoga da prati, neguje i čuva ove memorijale.

Upravo ovde ispričaću vam priču o jednom spomeniku, o Milutinu. Svaki grad ima neko svoje obeležje. Grad Kraljevo ima svoje obeležje, a to je spomenik u centru grada, na Trgu srpskih ratnika, koji se nekad zvao Miljojko, pa verovatno '80-ih godina, kada je Danko Popović napisao onu svoju „Knjigu o Milutinu“, i taj naš Milutin je dobio svoje ime – Milutin.

Davno je postojala ideja, posle balkanskih ratova, 1913. godine, da se podigne spomenik u centru grada Kraljeva. No, nažalost, Veliki rat, početak Velikog rata odložio je sve te ideje i namere do završetka rata. Nakon završetka Velikog rata 1918. godine, velika većina gradova u Srbiji je obeležila na neki način spomen svojim stradalim ratnicima, da li spomen-pločom, da li nekim

obeliskom, da li nekom piramidom. Nažalost, grad Kraljevo i grad Beograd jedini to nisu uradili. Polako smo počeli da zaboravljamo, kao što sve zaboravljamo, zaboravljamo i te solunce koji su napravili onu prvu Jugoslavije.

Pokušalo je Udruženje rezervnih oficira i ratnika grada, tada opštine Kraljevo da učini nešto, zatražilo je od opštinske uprave lokaciju u centru grada. No, oni koji su bili ratni profiteri, koji su se obogatili za vreme rata 1914–1918, na svaki način su pokušali da spreče izgradnju i postavljanje spomenika u centru grada, jer je na toj lokaciji bila gradska pijaca, koja je donosila veliki profit jer se skupljao veliki broj stanovnika tadašnjeg Žičkog sreza i opštine Kraljevo i postavljanje nekog spomenika bi smanjilo pijacu, ugrozilo bi njihove radove.

Onda su naturali dva rešenja. Prvo rešenje je bilo kod Crkve Svete Trojice, gde je posle 1945. godine postavljen jedan drugi spomenik, koji je nažalost nekome smetao dve hiljade i neke godine pa je sklonjen u Vojnu poštu Jarčujak; radi se o poznatom tenku, o prvom partizanskom tenku u Drugom svetskom ratu. Ili, na lokaciju sadašnjeg Trga kralja Petra Prvog, ispred ondašnje Kasarne „Car Dušan“ (sada zgrade „Lesnine“).

Nažalost, ništa od toga nije sprovedeno. Tek 1932. godine, nakon što je grad Beograd podigao takav isti spomenik svojim ratnicima za odbranu Beograda 1914–1918. godine i smestio ga na njihovu kosturnicu na Novom groblju, predsednik Udruženja rezervnih oficira i ratnika Srbije (gospodin je bio rodom iz Kraljeva, igrom slučaja, potpukovnik) obezbedio je isti odlivak koji je urađen u Beogradu i uslovio jednim jednim uslovom – da bude postavljen na centralnom gradskom trgu. I upravo je to učinjeno 1932. godine. Nažalost, kako u Srbiji nikad novca nije bilo, pa ni u Kraljevini, od donacija, od pomoći raznoraznih udruženja urađen je jedan deo i spomenik nije do kraja završen, odnosno nije doveden onoj nameni kojoj je trebalo.

Došao je Drugi svetski rat. Nakon Drugog svetskog rata, opet rekonstrukcija i izgradnja i sve do 1960. godine niko ništa nije radio na tom spomeniku. Nekome pade na pamet 1960. godine da spomeniku nije mesto tu gde jeste i premesti ga na Vojničko groblje u Kraljevu. Tu je spomenik dugo bio, 22 godine. Nažalost, to je 1962. godine primetio nama svima poznat Slobodan Penezić Krcun. Kada je došao u Kraljevo, pitao je – ljudi, gde vam je onaj spomenik iz centra? A oni mu odgovore – pa, znate šta, predsedniče, nije njemu mesto tu, smeta saobraćaju. On ih pogleda pa pita – pa zar na Trafalgar skveru nikom ne smeta Nelsonov spomenik i ide kružni tok oko njega, a malom Kraljevu smeta?

Godine 1982. sin narodnog heroja Živana Maričića, nekadašnji gradonačelnik Kraljeva, Branko Maričić, organizovao je referendum. Na referendumu su se građani Kraljeva izjasnili da se spomenik vrati sa groblja i postavi tamo gde jeste sada. Tada je 35.000 građana Kraljeva dalo dobrovoljni prilog da se uredi Trg i vrati spomenik, i to je urađeno. Urađen je spomenik, nije

do kraja popravljeno, sve ono što je u prvoj ideji zamišljeno nije odrađeno do kraja. Na moju veliku radost i sreću, ove godine će država, Republika Srbija dati tri miliona, hajde da kažem, četiri miliona dinara, Grad Kraljevo milion dinara, i završiće taj spomenik. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Bojaniću.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Ivan Manojlović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Ivan Manojlović.

IVAN MANOJLOVIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre, dame i gospodo narodni poslanici, ovim amandmanom se dodatno definiše sadržina ovog predloga zakona. S obzirom na našu bogatu istoriju i u znak poštovanja prema svima onima koji su životima branili otadžbinu, ali i drugim slobodarskim narodima koji su učestvovali u borbama koje su bile na području Republike Srbije, smatram da će ovaj predlog zakona na adekvatan način pomoći u procesu odlučivanja o postavljanju memorijala, ali i o uređenju, održavanju ili uklanjanju memorijala.

Kruševac, nekada prestoni grad Lazareve Srbije, zaista je bogat što se tiče memorijala. Dovoljno je da pomenemo da i dan-danas na centralnom gradskom trgu stoji Spomenik kosovskim junacima, koji podseća na naš stradalni narod.

Tako se, na primer, u proteklom periodu na jedan čudan način vlast ophodila prema ovakvim memorijalima. Evo...

Gospodine predsedavajući, moram da napomenem da, nažalost, nekim poslanicima ova skupštinska sala dođe nešto poput telefonske govornice, pa ovde dođu, čekiraju svoju karticu, izgovore to što žele i onda odu. Žao mi je što nisu tu da čuju, jer su juče imali brojne primedbe kako mi ovim amandmanima zloupotrebljavamo rad Narodne skupštine zato što govorimo o nekim stvarima koje se popravljaju u Srbiji u kontekstu ovih memorijala.

Evo kako je radila protekla vlast: mi u Kruševcu imamo jedan spomenik palim ruskim borcima, i to nije smetalo da se isti ovaj spomenik kod prethodne vlasti otkrije čak dva puta. Prvo je ovaj spomenik kod jednog gradonačelnika iz redova Demokratske stranke otkriven 14. oktobra 2010. godine, na Dan oslobođenja grada Kruševca, i tom prilikom pozvali su i ruskog atašea za kulturu gospodina Konanjihina. Ali nije smetalo i narednom gradonačelniku, takođe iz redova DS-a, da svega nekih sedam meseci kasnije, 9. 5. 2011. godine, na Dan pobede nad fašizmom, takođe otkrije ovaj spomenik, tj. kako je on tad izgovorio – otvaram spomenik. Oni možda nisu bili sposobni da otvaraju fabrike pa su morali da „otvaraju“ dva puta jedan isti spomenik.

Nažalost, tako je radila prethodna vlast. I, nažalost, nije ovo jedini memorijal koji podseća na njihov rad. Memorijala imamo, bar u Srbiji, možda najvećih u svetu, onih koji se prostiru na po nekoliko hektara površine. A ti

memorijali koji podsećaju na prošlu vlast izgledaju upravo ovako. Ili, da ih podsetimo, možda je njima draža slika kako ti memorijali u Srbiji izgledaju, ne ratni, već oni, možemo da ih nazovemo, radni memorijali. Komparacija ni u ovom slučaju nije izostala, pa je od tužnog povoda, postavljanja ovakvih memorijala, tužnijih gradonačelnika, tu očigledno bila i najtužnija vlast koja je mogla da zadesi Srbiju. Kako memorijal znači nešto što nam služi za sećanje, vodeći se time, ovo će ubedljivo biti, ove zapuštene fabrike, najveći privredni memorijalni centri u Srbiji, koji podsećaju na stotine hiljada radnika koji su u njima proveli svoje živote i na vlast za koju se građani Srbije mole da ih nikada više ne zadesi.

Upravo zadatak, u kome SNS uspeva, jeste da ove privredne memorijalne centre smanjimo što je više u našoj moći. A dovoljno je da u znak podsećanja na one koji su doprineli njihovom stvaranju ostane ovakav izborni rezultat onih koji su ovakvu državu uništili. Hvala puno.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Manojloviću.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Slaviša Bulatović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Milovan Drecun.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Radoslav Cokić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Vera Jovanović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanika Vera Jovanović.

Izvolite.

VERA JOVANOVIĆ: Poštovani predsedavajući, ministre Đorđeviću sa saradnikom, zakonom o ratnim memorijalima uređuju se pitanja od značaja za uređenje, uklanjanje i finansiranje istih.

Nijedna vlast u prethodnom periodu, mislim na sve njih do 2012. godine, nije se setila da donese ovakav zakon. Ne samo da se nije setila zakona, već je pokušala da zaboravi i bitne datume iz slavne prošlosti naših naroda.

Nama nisu potrebne izmišljene cifre stradalih u prethodnim ratovima, kao što čine neke zemlje u okruženju, nama trebaju imena i prezimena ljudi koji su na bilo koji način izgubili život u ratnim dešavanjima. Ovim zakonom je predviđeno baš to. Zakonom će biti utvrđeno ne samo mesto stradanja već koje je to i po čemu znamenito mesto, kao što je važna istorijska bitka, više stradalih na jednom mestu, zaštita tog memorijala, redovno održavanje, negovanje i obnavljanje zasada.

Koliko malo znamo o stradalima u svim ratovima do sada, govori i činjenica da broj stradalih u bombardovanju 1999. godine, bilo civila, dece, policajaca ili vojnika, ni do danas nije utvrđen.

Petog oktobra dosovsku vlast nisu zanimali oni koji su stradali, već je njih zanimalo da zapale Skupštinu, pokradu slike i inventar. A ova odgovorna vlast donosi zakon kojim će ispraviti tuđe greške i s uspehom pronalaziti čak i ono ukradeno i vratiti u Skupštinu, kao što smo imali prilike da vidimo pre neki dan. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Jovanović.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Marković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Maja Mačužić Puzić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Maja Mačužić Puzić.

Izvolite.

MAJA MAČUŽIĆ PUZIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, drage kolege poslanici, poštovani građani, kako bi jedan naš savremenik rekao – ko ne pamti, iznova proživljava. Srbija proteklih godina i decenija nije pamtila, već je okretala glavu i nedovoljno brinula o sećanjima na žrtve. Neuređen sistem, višegodišnja lutanja između kulture sećanja i kulture zaborava, stalni sukob nadležnosti između lokalne zajednice i Republike, neodgovoran pristup obeležjima stradalima u prošlosti doveli su proteklih decenija do potpunog devastiranja i uništavanja memorijalnih obeležja.

Srbija je dolaskom na vlast Srpske napredne stranke, na čelu sa Aleksandrom Vučićem, postala ne samo ekonomski i privredno snažnija i stabilnija, brinući se o budućim pokolenjima, već je prekinula praksu zaborava i počela da pokazuje poštovanje prema žrtvama, prema precima.

Upravo zakon na koji sam podnela amandman govori o tome. Zakon o ratnim memorijalima ne samo da uređuje oblast zaštite ratnih memorijala i na taj način pokazuje poštovanje prema žrtvama i precima, već se tako popravlja i međunarodni položaj Srbije.

Predlogom ovog zakona posebno se uređuje zaštita ratnih memorijala u inostranstvu ali i zaštita ratnih memorijala pripadnika stranih oružanih snaga u Republici Srbiji. Zahvaljujući Predlogu zakona o ratnim memorijalima, o kome upravo diskutujemo, dodatno se ojačava međunarodna saradnja i sa državama sa kojima Republika Srbija ima potpisane sporazume i međunarodne ratifikovane sporazume, kao što su Ruska Federacija, Češka Republika, Slovačka Republika, i oni će takođe predstavljati osnov za vođenje novih pregovora i zaključivanje novih sporazuma ali i dalje unapređenje međunarodne saradnje.

Prateći program Vlade Republike Srbije, Grad Kraljevo je u proteklih pet godina ozbiljno radio na obnavljanju obeležja i podizanju svesti o žrtvama koje

su pale za našu bolju i svetliju budućnost. Zahvaljujući izdvajanjima iz budžeta Grada Kraljeva, budžeta Republike Srbije i prepoznavanju značajnih projekata od strane vašeg ministarstva, gospodine ministre, a preko kraljevačkog Zavoda za zaštitu spomenika kulture, obnovljeni su brojni ratni memorijali. Samo neki od njih su spomenici koji su posvećeni žrtvama u Prvom i Drugom svetskom ratu podignuti i obnovljeni u Kraljevu, Vitkovcu, na Ružića brdu, u Konarevu, Žiči, Raški, Mataruškoj Banji, Preljini, Vrnjačkoj Banji, Gračacu, Čačku i drugim gradovima u okruženju Kraljeva.

Pored ovih obeležja, sredstvima Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja u periodu od 2015. godine do danas obnovljeni su i ratni memorijali u inostranstvu od strane kraljevačkog Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Jedan od najznačajnijih je Spomen-kosturnica posvećena borcima palim u Prvom svetskom ratu u Vardištu u Republici Srpskoj, ali takođe i ratni memorijali pripadnika stranih vojnih sila u Srbiji, poput spomenika posvećenog poginulim crvenoarmejcima u Drugom svetskom ratu, u selu Vrba kod Kraljeva.

Ono što moram da istaknem, a na šta sam posebno ponosna, jeste da Republika Srbija i Grad Kraljevo ne vode računa samo o postojećim memorijalima već podižu i nove. Tako je 2016. godine podignut Spomen-krst na planini Čemerno kod Kraljeva, na 101. godišnjicu stradanja, u znak sećanja na poginule borce u bici na Vranovcu, koja je bila jedna od najvažnijih u Velikom ratu a koju je srpska vojska vodila kako bi zaštitila odstupnicu prilikom povlačenja ka Krfu. Ova bitka je bila zaboravljena, tela gotovo 2.000 poginulih vojnika ostala su rasuta na ovoj planini, bez obeležja, kosturnice, dostojnog obeležja i dužnog pijeteta, a slobodno se može reći da je ovom bitkom spasena Srbija. Izgradnjom ovog memorijala napravljen je samo početni korak u delu međunarodne saradnje između Grada Kraljeva i Opštine Berane u Crnoj Gori kao spomen na zajedničke žrtve.

Predlogom zakona o ratnim memorijalima koji je danas pred nama na jedan sistematičan i celovit način rešiće se ova materija i, da se vratim na početak svog izlaganja, obezbediće se da ubuduće pamtimo, da ne zaboravljamo, kako ne bismo iznova preživljavali.

Moram da izrazim zadovoljstvo zbog toga što je ovo još jedna u nizu aktivnosti Vlade Republike Srbije i Srpske napredne stranke, na čelu sa predsednikom Aleksandrom Vučićem, kojom se pokazuje poštovanje prema precima, istovremeno brinući za budućnost potomaka.

Moje kolege iz Srpske napredne stranke i ja ćemo u danu za glasanje dati svoj glas ovom zakonu i ostalim zakonima koji su na dnevnom redu, a kolege poslanike pozivam da podrže moj amandman. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegkinice.

Na član 1. amandman, sa ispravkom, podneo je narodni poslanik Bojan Torbica.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Bojan Torbica.

BOJAN TORBICA: Zahvaljujem, poštovani predsedavajući.

Cenjeni ministre sa saradnicima, kolege narodni poslanici, juče smo imali priliku da slušamo diskusije naših kolega iz opozicije, ljudi koji su na najgori mogući način prikazivali Srbe tokom proteklih ratova. Zato neću reći nijednu svoju reč već ću iskoristiti ovo vreme da pročitam propoved koju je održao nemački sveštenik, protestant, Fridrih Grizendorf godine 1945, u svom selu Everburgu kraj Osnabrika, neposredno pred odlazak u penziju, u selu gde se tada nalazilo na hiljade srpskih zarobljenika.

„Naša otadžbina je izgubila rat. Pobili su Englezi, Amerikanci i Rusi. Možda su imali bolji materijal, više vojske, bolje vojskovođe. No, to je u stvari izrazito materijalna pobeda. Tu pobedu su odneli oni. Međutim, ima ovde među nama jedan narod koji je od svih pobednika izvojevao jednu mnogu lepšu, drugu pobedu, pobedu duše, pobedu srca, pobedu poštenja, pobedu mira i Hristove ljubavi prema bližnjem. Taj narod su Srbi.

Mi smo ih ranije samo površno poznavali, ali smo takođe dobro znali šta smo učinili u njihovoj otadžbini. Ubijali smo na stotine Srba, koji su branili zemlju, za jednog našeg ubijenog vojnika, koji je inače predstavljao vlast okupatora, nasilnika. Pa ne samo da smo to činili, već smo sa blagonaklonošću posmatrali kako tamo na Srbe pucaju sa svih strana i Hrvati, i Albanci, i Italijani, i Mađari i Bugari.

Znali smo da se ovde među nama nalazi 5.000 Srba oficira, koji su nekada predstavljali elitu društva u svojoj zemlji, a sada liče na žive kosture, malaksali i iznemogli od gladi. Znali smo da kod Srba živi verovanje 'Ko se ne osveti, taj se ne posveti', i mi smo se zaista plašili osvete tih mučenika. Bojali smo se da će oni posle kapitulacije naše zemlje činiti s nama ono što smo mi s njima činili. Živo smo zamišljali tu dramu i već smo u mašti gledali našu decu kako plove niz kanalizaciju, ili ih peku u gradskoj pekari. Zamišljali smo ubijanje naših ljudi, silovanje naših žena, rušenje i razaranje naših domova.

Međutim, kako je bilo? Kada su pokidane logorske žice i kada se 5.000 živih srpskih kostura rasulo slobodno po našoj zemlji, oni su milovali našu decu poklanjajući im bombone, mirno razgovarali sa nama. Srbi su, dakle, milovali decu onih koji su njihovu otadžbinu u crno zavili. Tek sada razumemo zašto je naš veliki pesnik Gete učio srpski jezik. Sada tek shvatamo zašto Bizmarkova poslednja reč na smrtnoj postelji beše – Srbija.

Ta pobeda je veća i uzvišenija od svake materijalne pobede. Takvu pobedu, čini mi se, mogli su izvojevati i zadobiti samo Srbi, odgajeni u njihovom svetosavskom duhu i junačkim pesmama, koje je naš Gete tako

mного voleo. Ova pobjeda će vekovima živeti u dušama Nemaca, a toj pobjedi Srbima koji su je izvojevali želeo sam da posvetim ovu svoju poslednju sveštenu propoved.“

Ukoliko kolege iz opozicije nemaju nijednu lepu reč o srpskim borbama, o odbrani ove zemlje, o odbrani svojih kućnih pragova, ima neko ko je živeo tamo daleko, u drugim državama, ko je o Srbima znao da kaže iskrenu i lepu reč. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Torbica.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Josip Broz.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Josip Broz.

JOSIP BROZ: Predložio sam amandman gde se u članu 1. Predloga zakona posle stava 1. dodaje novi stav 2, koji glasi: „Ratni memorijali su obeležja kojima se čuva istorijsko pamćenje značajnih događaja i ljudi koji su svojim životima i žrtvama doprineli oslobađanju i slobodi Srbije, odnosno države u čijem je sastavu Srbija bila“.

Amandmanom se vrši dopuna odredbe člana 1. tako što se preciznije definišu ratni memorijali i njihov značaj za čuvanje slobodarskih tradicija i sećanja na značajne istorijske događaje i ljude koji su se kroz vekove borili za slobodu i teritorijalni integritet Srbije. Njihova zasluga je velika i oni zaslužuju poštovanje države i naroda.

Mislim da je ovaj zakon veoma važan, jer kroz istoriju srpski a ni jugoslovenski narod nikada nije vodio osvajачke ratove, nego uvek odbrambene ratove. Važno je da se istina sazna, da budućim generacijama ostavimo jednu pravu istinu, gde će moći da upoznaju ono što se dogodilo sa prave strane, jer u poslednje vreme kroz medije, pogotovo elektronske medije, koje mladi najviše koriste, iznose se razne neistine, razne laži o istoriji, a toga ima i kroz knjige i razne časopise. Mislim da ono što je urađeno kroz istoriju... Pogotovo hrabri srpski narod, koji je dao najviše žrtava u istoriji, mora da zna svoju istoriju, jer ko ne zna svoju istoriju, neće imati ni budućnost. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Milisav Petronijević.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Milisav Petronijević.

MILISAV PETRONIJEVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, zakon o ratnim memorijalima, prvi ovako celovit zakon države Srbije u ovoj oblasti, privukao je veliku pažnju i očekujem da će privući i veliku podršku prilikom usvajanja. Kažem, u ovoj oblasti, u oblasti gde se baš i nismo pokazali dovoljno odgovornim za ove memorijale, jer su mnogi ostali zapušteni, neki čak zaboravljeni, neotkriveni. Zato dajemo punu podršku predloženom zakonu, uz

uverenje da ćemo odgovorno i celovito imati istražene i evidentirane, obeležene i zabeležene memorijale i mesta stradanja naših ljudi, i u zemlji i u inostranstvu. Istakli smo takođe da je veoma važna i evidencija svih poginulih, ubijenih, dakle svih žrtava rata.

U odredbi člana 1. ovog zakona, koja inače preciznije definiše pojam ratnog memorijala, predložili smo uvođenje pojma „civilnih žrtava rata“, među kojima je mnogo njih koji su nevini stradali a zaslužuju da zbog njihovih porodica, budućih pokolenja i čuvanja uspomena na žrtve dobiju spomeničko obeležje.

Zašto smo to predložili? Da vas podsetim, 20. vek je inače vek velikog stradanja srpskog stanovništva u raznim svetskim ratovima i u NATO ratu. I još da podsetim da Srbija nikada nije bila osvajač, ali je uvek bila na meti osvajača.

Ono najsvežije, o čemu želim da kažem nekoliko reči, jeste brutalna agresija NATO snaga na našu zemlju 1999. godine. To kažem iz dva razloga. Prvi je – da jednom da budemo jasni i precizni u tome – nemojte da tražimo krivca među nama, a na taj način amnestiramo onog ko je izvršio agresiju. To je brutalna agresija na jednu malu zemlju, bez ikakvih mogućih, kako bih rekao, daljih komentara. Srbija se, naravno, branila koliko je mogla, ali se branila, nikoga napala nije.

Zašto pominjem taj primer brutalne agresije NATO-a? Uz dužno poštovanje priznanja vojnicima i policajcima koji su svojim životima platili odbranu naše otadžbine, evidenciju, obeležje zaslužuju i civilne žrtve rata. Kada to kažem, ne govorim samo o stratištima, već o onima koji su nedužni stradali jer su se sticajem okolnosti u određenom trenutku našli u nekom vozu, na ulici, pijaci, u bolnici, porodilištu, i da ne nabrajam dalje. Za NATO agresora, koji je po glavi stanovnika Srbije svakom bacio tri kile bombi, to su bili ljudi, deca, žene, ali mete. Za njih to nisu bili ljudi, deca, žene, za njih su to bili objekti, za njih su to bile mete, za njih je to bila kolateralna šteta.

Upravo iz svih tih razloga, zbog stradanja tih ljudi, jer, samo jedan detalj, više je uništeno bolnica i domova zdravlja nego tenkova, mnogo je stradalih civila u tom ratu, smatramo da treba da dobiju zaslužen poštovanje, obeležje zarad pamćenja i sećanja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Petronijeviću.

Na naslov iznad člana 2. amandman je podnela narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

Izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Među evropskim narodima, srpski narod je najstradalniji u 20. veku. Smatramo da bi u našoj prestonici, u Srbiji, kao naš dug prema svima onima koji su poginuli u otadžbinskim ratovima, Srbija morala

da napravi memorijalni centar. Vi znate, gospodine ministre, da je i grupa srpskih akademika na čelu sa Vasilijem Krešićem pokrenula tu inicijativu preko Udruženja koje je osnovao, „Srpski memorijal“, pre nekoliko godina. To bi bilo neophodno iz razloga što ne postoji mogućnost da na trenutno okupiranoj srpskoj teritoriji podignemo memorijal za neke od više stotina hiljada stradalih srpskih žrtava u 20. veku.

Podsetiću na jedan događaj: 1992. godine, tog masakra nad srpskim vojnicima seća se i gospođa Gojković, 21. juna, na Miljevačkom polju u blizini Drniša ustaške, hrvatske okupacione snage su, iako je samo nekoliko dana pre toga nastupila Rezolucija Saveta bezbednosti da pod snagama Unprofora zavlada primirje na tom području... U svom maniru, te ustaške horde su napale snage srpskih teritorijalaca i zverski ubile 40 srpskih vojnika. Ne samo da oni nisu pokopani dostojno već su ti ustaški zlotvori naterali zarobljene Srbe, koje su pre toga zarobili, da poginule vojnike bace u krašku jamu.

Kako ćemo mi sada, a juče su i koleginica Radeta i druge kolege srpski radikali pominjali razne druge slučajeve u poslednjim otadžbinskim ratovima na području Republike Srpske Krajine i Republike Srpske, da odamo počast tim žrtvama, gospodine ministre, kada nemamo jedan takav memorijalni centar?

I pre toga nisu popisane ogromne srpske žrtve, i u balkanskim ratovima, naročito u Drugom svetskom ratu, jer do sada se ne zna koji je broj postradalih Srba od komunističkog terora posle Drugog svetskog rata. Naravno da to nije bilo izvodljivo jer smo živeli u toj lažnoj državnoj zajednici s onima koji su upravo bili predvodnici tih genocidnih poduhvata kasnije, od 1990. godine, prema srpskom narodu.

Zato smatramo da bi to bio dug prema njima, da bi se znalo, i zbog njihovih potomaka i budućih generacija, i da se svako ko dođe s dobrom namerom u našu zemlju pokloni na jednom takvom mestu srpskim žrtvama koje su stradale kroz otadžbinske i odbrambene ratove u 20. veku.

PREDSEDNİK: Poštovani narodni poslanici, saglasno članu 27. i članu 87. st. 2. i 3. Poslovnika, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova.

Na naslov iznad člana 2. amandman je podneo narodni poslanik Milorad Mirčić.

Izvolite.

MILORAD MIRČIĆ: Srpska radikalna stranka je duboko ubeđena da ovakav predlog ne sme biti predmet ideološke ili stranačke rasprave u smislu da pravimo neki razdor ili da neistomišljenost o pojedinim pitanjima izaziva novu podelu unutar srpskog naroda.

Mi smo na neki način razočarani ovim obrazloženjima koja su davali poslanici SNS-a i dobronamerno savetujemo da vode računa kada pišu obrazloženje za predlog amandmana, jer, u odnosu na ova obrazloženja koja su

predložili, svi predlozi amandmana koji se sastoje u tome da se neki član briše ili da se menja zarez i tačka izgledaju kao jedan ozbiljan naučni rad.

Ono što ne bismo želeli u narednom periodu, to je da se izneveri očekivanje i nada svih nas. Mi srpski radikali iskreno smo se nadali da će čuveni četnički vojvoda Tomislav Nikolić koliko-toliko rehabilitovati antifašistički pokret Draže Mihailovića, međutim, nema kraja razočarenju. Znali smo mi jednim delom da je on od te tradicije odustao, da ga to ne interesuje. Umesto spomen-obeležja stradalnicima u antifašističkom ratu, on je sebi podigao mauzolej u vidu crkve.

Ono što ne bismo želeli da se ponovi u budućnosti jeste da mržnja, isključivost i netolerancija nadvladaju među nama. Imali smo primer, hrabro poginuli Slobodan Milošević je sahranjen kod svoje kuće zato što Dragan Đilas, Boris Tadić i ostali, zbog isključivosti, netrpeljivosti, mržnje, uostalom i po nalogu stranaca, nisu dozvolili da se sahrani tamo gde bi po prirodi stvari trebalo, a to je u Aleji velikana jer je obeležio jednu epohu, bez obzira na to šta ko mislio. Mi možemo da budemo nezadovoljni inicijativom koja se pokreće, da se podigne spomenik Zoranu Đinđiću, iznosimo argumentovano svoje obrazloženje, ali to je stvar vlasti i njihovih razmišljanja.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Dame i gospodo narodni poslanici, svaki živi Srbin ima, zapravo trebalo bi da ima, određene obaveze prema ratnim memorijalima: neko da brine o njima, neko da ih održava, neko ko može finansijski da pomaže izgradnju, da je pomaže, neko da piše o njima, ali svi možemo bar da ih obiđemo, bar one koji su nam dostupni, bar one koji su u mestima gde inače idemo. Šest hiljada ratnih grobalja, srpskih ratnih grobalja prosuto je po svetu i naravno da ne možemo doći do svakog. I pitanje je koliko ljudi uopšte zna da ratna groblja, srpska ratna groblja postoje, recimo, u Tunisu (Bizerti); samo u Alžiru 18 grobalja postoji.

Ali nadam se da svi znamo, ili bi trebalo da znamo, za ratno groblje Mali Zejtinlik; tako zovu groblje na Sokocu, na Ravnoj Romaniji. Tamo je sahranjeno 1.000 vojnika koji su živote dali za Republiku Srpsku. Jedan deo groblja je izdvojen, gde su sahranjeni srpski jedinci, jedinci svojih roditelja, iza kojih nisu ostali potomci. To groblje zaslužuje bar da ko god od nas ide putem Ravne Romanije svrati, zapali sveću i da im se pokloni. Zaslužuju to u svakom slučaju.

Vojničko groblje postoji i u Banjaluci, takođe, nažalost, formirano kad je počeo rat. Rat nije ni završio, to groblje je već bilo prepunjeno grobovima mladih vojnika, uglavnom mladih vojnika, koji su živote ostavili za Republiku

Srpsku. Na tom groblju je, nažalost, i grob Steve Radete, mog brata od strica, ali i još trojice naših komšija, svaki je imao po 25 godina kada su poginuli.

Svojevrсни ratni memorijali su i knjige koje pišu o žrtvama srpskim. Recimo, Budo Simonović... Ja sam juče nešto govorila o žrtvama iz Drugog svetskog rata u mom rodnom Livnu. Budo Simonović je napisao knjigu „Ognjena Marija livanjska“, gde su objavljena svedočanstva žena, četrnaest njih, koje su sa ukupno 218 žena i dece bile bačene u jamu Ravni Do kod Donjih Rujana u livanjskoj opštini. Četrdeset dva dana njih 14 je bilo u jami među svojim mrtvim najrođenijim članovima porodice, bez vode, bez hrane, Bog sami zna kako su preživele. Izvađene su iz tih jama. Od njih 14, tri su i danas žive. Jedna od njih je i dalje u Livnu, dve su u Surčinu; ta u Livnu je Voja Radeta, neka moja dalja strina, 90 godina ima, još uvek živi sa uspomenama iz te jame Ravni Do.

Zato kažem da je ta knjiga Bude Simonovića svojevrсни ratni memorijal, jer teško da će u toj jami ili na tom mestu stradanja Srba, to je usred ustaškog Livna, teško da će neko moći da postavi neku memorijalnu ploču. Ali zato svako od nas može da pročita knjigu u kojoj to sve lepo piše. Kao i u ostalim jamama livanjskim, kraškim, rekla sam juče, prosto moram da ponovim zbog svojih predaka, tamo je u jame bačeno 63 ljudi samo iz porodice Radeta, među kojima je i moj deda Stevo, solunski borac.

U selu Golinjevo, odakle je bila moja pokojna baba Ruža, 161 žrtva je bila. Tamo niko živ od Srba nije ostao. Tamo su u jame bacili najmanje dete, koje nije imalo ni 40 dana, i najstarijeg dedu koji je imao 98 godina, i sve između što je bilo. Kad su to završili, rekli su – sad da pobijemo i sve mačke i pse, da ništa živo srpsko u selu Golinjevo ne ostane. I ni danas dan tamo ničeg srpskog nema.

O tome je, između ostalog, pisao Vojislav Šešelj u svom naučnom delu „Rimokatolički zločinački projekat veštačke hrvatske nacije“ i opisao kakva je uloga u ustaškim zločinima u Livnu bila fratar Srećka Perića. Taj fratar je imao sestru koja je bila udata za Hrvata. On je na misu pozvao ustaše, da im blagosilja noževe, i rekao – prvo idite ubijte, zakoljite moju sestru koja je udata za Srbina a posle sve ostale Srbe. Kad završite, dođite, ja ću vam oprostiti grehove. I uradili su tako, poklali su sve odrasle Srbe, sve muškarce. Posle toga je organizovao pokršćavanje udovica sa malom decom. Neke žene su pristale, ali, srećom, kratko je to trajalo. Kad su došli tamo Italijani i četnici, onda su se te žene vratile sa svojom decom ponovo u svoju veru, iz koje faktički nisu ni izašle ali, eto, samo su morale da idu u katoličku crkvu. I opet moram da kažem, s ponosom, da moja baba Ruža, sa petoro dece, nije pristala na to, rekla je – ako treba, ubili ste sve moje, ubijte i mene i njih petoro, ali veru svoju menjati neću.

Šta je tragikomedija celog ovog slučaja, odnosno konkretno Srećka Perića? Verovali ili ne, takav ratni zločinac, ne znam da li je još živ, završio je kao župan svoju karijeru u Niškoj županiji. Dakle, dlaka s glave mu nije falila.

Teško da će tamo biti memorijala za ove žrtve. Zato, u ime svih tih žrtava, hvala Vojislavu Šešelju što je napisao „Rimokatolički zločinački projekat veštačke hrvatske nacije“. Pa, ljudi, čitajte ono što ne možete da vidite i o čemu niste mogli da slušate. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podneo Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajuća.

Poštovani gospodine ministre, ja bih zaista želeo da izrazim svoje najdublje uverenje da postoje teme u srpskom narodu i državi koje ne bi trebalo da budu predmet sukoba između vlasti i opozicije. Prirodno je da u Narodnoj skupštini Republike Srbije teče žestoka parlamentarna rasprava oko raznih tema po kojima se mi ne slažemo, međutim, postoje, rekao bih, teme koje nadilaze naše stranačke, ideološke i svake druge političke razlike i koje bi trebalo da opredeljuju ovu naciju u nekom pravcu jedinstva. U predloženom zakonu o ratnim memorijalima evo upravo jedne takve teme, oko koje zaista ne vidim kako i zašto bi trebalo ovde da se delimo. Tako da nisam na najbolji način uspeo da razumem sukobe koji su se juče ovde u amandmanskoj raspravi vodili između bivšeg i sadašnjeg režima. Mislim da nam tako nešto nije potrebno kod tema oko kojih zaista nema potrebe da među nama postoje razlike.

Vi takođe znate kakav je pristup Poslaničke grupe Srpskog pokreta Dveri svakom od predloženih zakona koji dolaze ovde od strane vlasti. Mi uvek govorimo o onome što je dobro, to istaknemo, pohvalimo, podržimo i, ne zaboravite, glasamo za to što smatramo da je dobrodošlo kao predlog od strane vladajuće većine. Međutim, nemojte nam zameriti, mislim da je to naša obaveza, moramo i da kritikujemo ono što smo uočili da je loše u predloženim zakonima. To smo upravo pokušali u svim našim amandmanima ako ste ih pažljivo čitali, pa i u ovome, da na sve moguće načine ukažemo kako bi se ovaj predloženi zakon mogao ispraviti. Vi ste to mogli videti i nadam se da ćete neki od naših amandman i usvojiti jer su zaista pisani u konstruktivnom duhu.

Ponoviću šta je sve dobro u onome što ste predvideli ovim zakonom. Pre svega, dobro je što ćemo imati konačno registar svih ratnih memorijala u zemlji i inostranstvu; dobro je što će se znati tačne nadležnosti ko o tome treba da brine. Dobro je – nadam se da će iz ovog zakona proisteći i to – da ćemo konačno popisati sve naše postradale u raznim otadžbinskim i odbrambenim ratovima u prošlosti.

Naravno, dobro je da se ide ka onome o čemu, mislim, takođe ovde postoji nesumnjiv konsenzus, a to je da ova država konačno napravi jedan ozbiljan memorijalni centar žrtava genocida nad srpskim narodom u 20. veku,

koji bi bio jedna velika opomena, a i prilika da oni koji dolaze u ovu državu posete jedan takav memorijalni centar i vide kolike su zapravo žrtve podneli pripadnici srpskog naroda u 20. veku, koji su uvek bili na strani istine i pravde.

Dobro je, znate da smo to podržali i da u tome učestvujemo, i formiranje komisije za istraživanje NATO zločina.

Svem u ovome što je dobro u ovom zakonu i inače u onome što je Vlada u međuvremenu radila, dodao bih još dve ili tri stvari. Prva je ovo što ovih dana provejava u javnosti, da je ogromna podrška ideji Dveri, o kojoj mi pričamo godinama, kao jedina politička opcija koja se za to otvoreno zalaže, to je povratak redovnog služenja vojnog roka. Trebalo bi obratiti pažnju na to i na deklaraciju koju je Narodnoj skupštini Republike Srbije predala Poslanička grupa Dveri o genocidu nad Srbima, Romima i Jevrejima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Prosto je neverovatno da toliko decenija posle svega toga mi ne možemo da u ovom domu Narodne skupštine usvojimo jednu takvu deklaraciju o genocidu koji je naš narod preživeo.

Zašto vam sve to pričam? Zato što smatram da je prevencija genocida, a tu je uloga ratnih memorijala izuzetno važna, možda jedna od najvažnijih tačaka državne spoljne i unutrašnje politike. Znači, da bismo sprečili neki budući genocid, koji neko može da planira nad ovim narodom, mi treba da iznesemo istinu o srpskom stradanju u 20. veku. Jedan od faktora iznošenja te istine i negovanja tog istorijskog sećanja i pamćenja jesu upravo ratni memorijali.

Sada bih želeo da vam postavim i nekoliko pitanja, u funkciji poboljšanja ovog zakonskog rešenja. Neka su i predviđena našim amandmanskim intervencijama, a neka su prosto sugestije i predlozi u duhu konstruktivne kritike. Ne zaboravite, ponoviću osnovnu poziciju Srpskog pokreta Dveri, mi nismo opozicija državi Srbiji, mi smo opozicija vlasti Srpske napredne stranke i njenih koalicionih partnera. Dakle, sve što je dobro za državu, dobro je i za Dveri, ali ono što je loše za državu i što loše radi aktuelna vlast, verujte, uvek će biti kritikovano s naše strane.

Naime, čega nema u ovom predlogu zakona? Već ste to čuli od naših narodnih poslanika i ponoviću – nema logora i koncentracionih logora, koji bi trebalo da budu jedan od osnovnih elemenata zaštite u ratnim memorijalima. Prosto ne znam zašto ste to propustili.

Takođe, nema onoga zbog čega vas neprestano kritikujemo – srpskog predznaka u zakonskim rešenjima. Dakle, ovo nisu samo, kako ih vi ovde definišete, oslobodilačke tradicije i ratovi, ovo su pre svega otadžbinski i odbrambeni ratovi i srpske vojničke tradicije. Ne vidim zašto se neprestano u zakonskim rešenjima aktuelne vlasti izbegava taj predznak „srpski“, izbegava ta nacionalna, da tako kažem, definicija, a došli smo dotle da se i iz pasoša izbacuje – srpsko državljanstvo. Dakle, ne vidim zašto je ta tendencija prisutna u aktuelnoj vlasti.

I, ono što smo nekim sledećim amandmanskim predlogom definisali, ne vidimo zašto ste iz Saveta za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova eliminisali predstavnike Srpske pravoslavne crkve, drugih tradicionalnih verskih zajednica ili, recimo, naučnih instituta ili društava istoričara.

Takođe, mislim da je manjkavost u ovom zakonu veoma izražena jer nije definisano na koje se to oslobodilačke, odbrambene i otadžbinske ratove uopšte misli kada se govori o ovim ratnim memorijalima. Veoma je važno da se to tačno definiše.

Mislim da je veliki propust to što nema definicije u odeljku, odnosno članu koji definiše kakvi su spomenici zabranjeni da se podižu u državi Srbiji, nema terorista kao veoma važne kategorije za koju bi trebalo zabraniti podizanje spomenika u Srbiji. U tom smislu, želeo bih da vas pitam, ostali ste mi to dužni iz načelne rasprave, niste tada bili prisutni – kako se u Srbiji toleriše izgradnja spomenika okupatorima i teroristima? Koleginica Marija Janjušević vam je juče navela primer spomenika u Kanjiži. Svi znate za spomen-obeležje Aćif-efendiji u Novom Pazaru. Naveo sam primer spomenika ratnim komandantima oslobodilačke vojske Preševa, Bujanovca i Medveđe, dakle direktnim teroristima, koji se nalazi u Velikom Trnovcu, u opštini Bujanovac. Sve to je suprotno ovom zakonu i vašim predlozima i zašto aktuelna vlast toleriše ovakve spomenike okupatorima i teroristima?

Ono što bih na kraju želeo posebno da istaknem jeste jedan nepostojeći ratni memorijal u Beogradu, na koji biste morali da obratite pažnju jer ova Vlada Republike Srbije duguje odgovor građanima Srbije na pitanje gde se nalazi grob đenerala Draže Mihailovića u Beogradu. Đeneral Draža Mihailović je, ne zaboravimo, prvi ustanik u okupiranoj Evropi pod fašizmom i pod njegovom komandom su oslobođeni prvi gradovi u Evropi okupirani od fašista. Da li je moguće da mi, u duhu izjednačenja dva antifašistička pokreta otpora u Srbiji, partizanskog i ravnogorskog, još uvek kao država nismo sposobni i kadri da otkrijemo grobno mesto đenerala Draže Mihailovića i da to takođe obeležimo, gospodine ministre, kao ratni memorijal prve vrste?

Zašto? Zato što su đeneral Draža Mihailović i Ravnogorski pokret bili simbol antifašističkog otpora u čitavom demokratskom svetu. Zato što su đenerala Dražu Mihailovića slavili naši tzv. zapadni saveznici, koji su mu posle okrenuli leđa i predali ga na milost i nemilost komunističkom režimu iako je bio taj prvi ustanik u okupiranoj Evropi pod fašizmom. Mi dugujemo otkrivanje grobnog mesta đenerala Draže Mihailovića i dugujemo da to bude jedan prvorazredni ratni memorijal u ovoj državi, jer krije zapravo istinu o nekome kime ova država apsolutno može da se ponosi zato što je bio onaj koji nije priznavao kapitulaciju i koji je podigao prvi ustanak u okupiranoj Evropi pod fašizmom.

S druge strane, želeo bih da istaknem da biste to imali u vidu, ja vas molim i preklinjem u tom pravcu, da li će ovi ratni memorijali u inostranstvu podrazumevati i sve žrtve, sva ratna stratišta, sve logore i sve drugo što su doživeli Srbi u otadžbinskim ratovima od 1991. do 1999. godine na prostorima bivše Jugoslavije, u bivšim jugoslovenskim republikama, gde su i te kako stradali u tom, praktično, trećem pokušaju genocida u 20. veku nad srpskim narodom? Dakle, sve ono što se dešavalo Srbima u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini treba tretirati kao ratne memorijale, jer su tamo Srbi branili svoja vekovna ognjišta, svoje porodice i sprečavali da im se desi trostruki genocid u 20. veku.

Veoma mi je važno da mi to odgovorite iz jednog drugog razloga – zato što lično smatram da su te avnojevske granice, po kojima su kasnije i deljene te jugoslovenske republike na novoformirane a do tada nepostojeće države, zapravo granice koje je u svoje vreme raspisala jedna teroristička organizacija, koja se zvala Komunistička partija Jugoslavije. Ne mogu granice koje je raspisala jedna teroristička organizacija biti državne granice.

Tu bih razdvojio dve veoma važne stvari: jedno su komunisti kao teroristi koji su koristili građanski rat i borbu za oslobođenje radi dolaska na vlast, a drugo su Srbi koji su učestvovali u partizanskim jedinicama i borili se za oslobođenje svoje otadžbine. Njima treba pružiti puno priznanje, svaku vrstu spomenika i zadovoljenja kao antifašističkom pokretu otpora, ali, s druge strane, ukinuti svaku spomeničku tradiciju i svako poštovanje prema komunističkim teroristima koji su ovde došli na vlast tako što su ubijali na desetine hiljade Srba, domaćina, rodoljuba, monarhista i antikomunista.

Dakle, veoma je važno da u tom smislu znamo da li će ratni memorijali konačno raskrstiti s tom komunističkom istoriografijom i tradicijom i razdvojiti komuniste teroriste, revolucionare, koji su ubijali da bi došli na vlast i da bi ovde zacarila komunistička tiranija, od partizana i istinskih srpskih komunista, koji su i sami stradali od te Komunističke partije Jugoslavije zato što su imali neki srpski osećaj i zato što su branili neki srpski nacionalni interes u svemu tome.

Postavlja se, kao suštinsko, pitanje zašto je samo Srbima nametan komunizam koji je bio suprotan nacionalnim interesima srpskog naroda. Zašto su jedino u Srbiji pravljene dve pokrajine i ni u jednoj drugoj bivšoj jugoslovenskoj republici, da bi se Srbija mogla razbijati dalje na komade?

Da bismo sve to ispravili, moramo, i u funkciji ovoga zakona o ratnim memorijalima, da raskrstimo sa negativnom komunističkom tradicijom, koja je ovde zapravo okupatorska i koja je jednu okupaciju, nemačku, zamenila komunističkom revolucionarnom vlašću i novom, komunističkom okupacijom. S druge strane, u partizanskom pokretu otpora učestvovali su mnogi Srbi širom bivše Jugoslavije zato što su se pravedno borili za oslobođenje svoje države i

njima treba dati puno priznanje i zadovoljenje; oni nisu imali nameru da ubijaju druge Srbe već da oslobode svoju tada okupiranu otadžbinu.

To bi bila neka važna pitanja i molim vaš odgovor na njih. Mislim da sam bio apsolutno u konstruktivnom duhu, da ukažem i na dobre i na loše strane predloženog zakonskog rešenja.

PREDSEDNIK: Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Replika, zato što je pomenuta Srpska napredna stranka. Zahvaljujem se, gospođo Gojković.

Pošto je gospodin Boško Obradović tražio neka objašnjenja, evo, ja ću pokušati u ova dva minuta da mu ih dam.

Spomenik teroristima o kojem je govorio srušila je upravo vlast Srpske napredne stranke, uz pomoć Žandarmerije.

Što se tiče postojanja dva antifašistička pokreta, pošto vidim da to kod vas izaziva nedoumicu, nema nikakve sumnje da su u Srbiji postojala i da je srpski narod u Drugom svetskom ratu imao dva antifašistička pokreta. Ali vaš pokret nije sledbenik ni jednog ni drugog, nego trećeg. Vi ste ideološki sledbenici pokreta „Zbor“, odnosno Ljotićevaca.

Pokret „Zbor“ je pre Drugog svetskog rata nosio naziv Jugoslovenski narodni pokret „Zbor“. Oni su postali Srbi tek kada je okupirana Kraljevina Jugoslavija, onda su se setili da su Srbi. Ljotićeva žena je bila Hrvatica, Ivka, iz mesta Bakar kod Šibenika. Nije to toliko ni važno, ali hoću da vam kažem da nisu oni baš toliki Srbi kakvima se danas predstavljaju.

Ali ono što je najgore od svega, gospodin Boško Obradović je sledbenik pokreta, jednog malobrojnog pokreta, koji je, nažalost, bacio ljagu na srpski narod u Drugom svetskom ratu. Srbi su dominantno bili pripadnici dva antifašističkog pokreta, ali, eto, našla se jedna grupica koja je služila Nemcima. Gospodin Boško Obradović je sledbenik, između ostalog, Marisava Petrovića, komandanta Petog dobrovoljačkog odreda tzv. Srpskog dobrovoljačkog korpusa. Marisav Petrović je 1941. godine, kada je bilo masovno streljanje u Kragujevcu, vodio srpsku decu, srpsku omladinu, građane Kragujevca Nemcima pred streljačke strojeve.

Ne znam kakve veze ima Boško Obradović ni sa đeneralom Dražom Mihailovićem, ni sa Ravnogorskim pokretom, ni sa partizanskim pokretom. On je pisao za „Novu iskra“. „Nova iskra“ je glasilo Ljotićevaca, dakle, ni Dražino, ni partizansko glasilo.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem se, vreme ste prekoračili.

Narodni poslanik Boško Obradović, replika.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajuća.

Evo, ako je trebalo gospodin Martinović da odgovori umesto ministra, nije odgovorio ni na jedno pitanje, pa će se, nadam se, ministar udostojiti da odgovori na postavljena pitanja.

Što se tiče izlaganja gospodina Martinovića, upravo je Srpski pokret Dveri, u vreme dok je izdavao časopis „Dveri srpske“, objavio svoj poseban temat, broj časopisa „Dveri srpske“ posvećen đeneralu Draži Mihailoviću kao prvom ustaniku u okupiranoj Evropi. Takođe, napravio je u to vreme, povodom sedamdeset godina od mučeničke smrti đenerala Draže Mihailovića, veliku Nacionalnu akademiju u Domu sindikata u Beogradu i niz drugih aktivnosti kojima zapravo obeležavamo tu antifašističku tradiciju srpskog naroda, jer Srpski pokret Dveri upravo baštini tu i takvu antifašističku tradiciju srpskog naroda.

U tom smislu, oni koji tvrde nešto drugačije i koji se kite neakvim patriotskim perjem, a nalaze se na vlasti, mogli bi konačno da odgovore na pitanje zašto još uvek nisu otkrili grob đenerala Draže Mihailovića. Evo, kada ste svi toliko veliki četnici, kada ste toliko velike patriote, kada ste toliko velike Srbende, vi iz Srpske napredne stranke, zašto ne uradite to bogougodno delo i da konačno dostojno sahranimo đenerala Dražu Mihailovića i otkrijemo njegovo grobno mesto? Šta vas šest godina sprečava? Imate BIA, imate sve arhive, znate sve i možete to da otkrijete za jedan dan, ali to ne otkrivате. Znači, vi ste i dalje taoci komunističke istoriografije i naslednici ne samo tog komunističkog pogleda na stvari nego evo i posledica tog komunizma. Ako ste već velike patriote i četnici, dokažite to, otkrijte konačno grob đenerala Draže Mihailovića. Šta vas sprečava? Koji je to izgovor? Da li vas Boško Obradović sprečava? Da li vas Dveri sprečavaju? Vi to nećete da uradite, a možete, šest godina ste na vlasti.

PREDSEDNIK: Reč ima narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, za SNS je Drugi svetski rat završen 1945. godine, nema više ni četnika, ni partizana.

Samo hoću da kažem da vi 1999. godine, kada ste pisali, a mi smo ovde to čitali više puta, za „Novu iskrę“, niste Dražu Mihailovića nazivali velikim učiteljem, nego Dimitrija Ljotića. Vi ste pod uticajem Dimitrija Ljotića rekli da su najveću štetu u duhovnom i kulturnom smislu srpskom narodu naneli Vuk Karadžić i Dositej Obradović.

Zaista ne znam, a voleo bih da znam, gde je sahranjen Draža Mihailović, ali čudi me da to pitanje niste postavili 2004, 2005. i 2006. godine, kada su formirane različite komisije koje je trebalo da ispituju zločine koji su se desili u Srbiji. Vas to tada nije zanimalo. Vi ste tada bili „vojvoda kolubarski“, dobijali ste novac iz „Kolubare“ od DSS-a i Koštunice 2004, 2005. i 2006. godine. Kada

su „žuti“ preuzeli vlast, onda ste postali „vojvoda od dijaspore“ pa su vas finansirali „žuti“ preko Ministarstva za dijasporu. Zašto njih niste pitali gde je grob Draže Mihailovića?

Vas u suštini to ne zanima ni dan-danas, nego pokušavate da preko onog ljotićevskog odela obučete Dražin kaput, pa da se niko u Srbiji ne doseti da ste vi u stvari sledbenici jedne malobrojne grupe ljudi koja je u Drugom svetskom ratu služila Nemcima. Vaši prijatelji su bugarski fašisti, vaši prijatelji su oni koji polažu cveće na spomenike na Blajburgu i, što je najgore, dovodili ste ih ovde u Narodnu skupštinu.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Zahvaljujem.

Prvo, hteo bih da vam skrenem pažnju da Srbija ima 6.000 memorijala, što u zemlji što u inostranstvu. U inostranstvu je 625 do sada popisanih. Želja nam je da se ovim zakonom između ostalog, i jedna od najbitnijih stvari, kao što ste rekli, uspostavi evidencija ne samo poginulih već i naših memorijala, kako bismo mogli da obratimo pažnju na sve memorijale i, s druge strane, da ih održavamo u najboljem mogućem stanju, kako bi sve uspomene koje imamo prema našim precima i prema poginulim građanima Srbije pokazali svim građanima i, kao što ste vi rekli, skrenuli pažnju na stradanje našeg naroda kroz istoriju, ne samo u XX veku nego i ranije.

Prvi u nizu zakona, za koji očekujemo da u drugoj polovini godine bude pred vama, jeste zakon o Starom sajmištu. To je prvi u nizu velikih projekata izgradnje memorijala ovde u Beogradu; zatim, renoviranje Groblja oslobođilaca Beograda, koje treba da dobije jedan potpuno drugačiji izgled, i Memorijalni centar na Ceru.

Ovaj zakon koji je pred vama prvenstveno želi da stavi jasna pravila ko sme, kada sme, pod kojim uslovima, uz koje obrazloženje i na koji način će biti u budućnosti održavan memorijal koji bude izgrađen, tako da ne dolazimo u situaciju da se podižu memorijali a da ne znamo kome ili u situaciju da se podižu onima kojima se ne smeju podizati. Član 22. upravo definiše kome i u kojim okolnostima ne sme da se podiže memorijal, i vrlo jasno i precizno to definiše.

Kada su u pitanju logori i koncentracioni logori, mi smo gledali da u članu 2. st. 1. i 2. definišemo tačno i pod širim pojmom logora i koncentracionih logora definišemo da su i oni obuhvaćeni, tako da nismo na njih zaboravili. Jedino što ih nismo jasno precizirali, već smo širim pojmom hteli da obuhvatimo sva mesta gde su stradali građani Srbije, odnosno Srbi, ovde i u inostranstvu.

Još poslednja stvar, što se tiče Saveta. S obzirom na to da Savet treba da postigne konsenzus o nečemu, naravno, uvek bi postojalo prostora da kažemo da neko nedostaje, ali kada bismo nekog stavili, uvek bi postojala neka nezadovoljna strana koja bi htela još nekog da doda. Ukoliko bi Savet bio

glomazan, mislim da ne bi mogli da rade efikasno, brzo i da u nekim stvarima reagujemo promptno. Mislim da to treba da bude... (Isključen mikrofon.)

PREDSEDNIK: Hvala, ministre, vreme.

Pravo na repliku, narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajuća.

Veoma mi je značajno da mogu da objasnim svoju poziciju. Što se tiče Dimitrija Ljotića, kao mlad student bavio sam se istraživanjem međuratne književnosti i diplomirao kod uvaženog prof. dr Novice Petkovića na Filološkom fakultetu istražujući međuratnu književnu kritiku i sukobe između književne levice i književne desnice pa, između ostalog, i Dimitrija Ljotića. Veoma poštujem njegov hrišćanski pogled na politiku, ali se apsolutno ne slažem sa njegovim jugoslovenstvom i njegovom kolaboracijom za vreme Drugog svetskog rata, čisto da vam pojasnim svoj stav po tom pitanju.

Međutim, druga stvar je tu važnija. Dveri su se ovom temom i te kako bavile za dvadeset godina svog postojanja pa smo, između ostalog, objavili temate časopisa „Dveri srpske“ i o đeneralu Draži Mihailoviću, ali i o komunističkim zločinima, pa onda o monarhiji kao principu vlasti i prednostima monarhističkog uređenja države u odnosu na republikansko itd. Dakle, mnogim ozbiljnim temama su se Dveri bavile i o njima govorile na vreme, kada je retko ko o tome govorio.

Takođe bih vas podsetio na jedan istorijski detalj koji ste zanemarili – da su se srpske nacionalne snage u Drugom svetskom ratu ujedinile nakon povlačenja iz Srbije, koja je tada okupirana pod komunizmom, i to u Sloveniji, i to lično đeneral Draža Mihailović i pomenuti Dimitrije Ljotić, formirali su zajedničke antikomunističke jedinice u Sloveniji, koje su se povukle iz Srbije. To možete pročitati u svakom ozbiljnijem istorijskom udžbeniku i videti da su srpski nacionalisti umeli da prevaziđu svoje razlike kada je u pitanju bila zaštita otadžbine od nadiruće komunističke opasnosti i osvajanja Srbije od strane komunizma.

Međutim, vi mi i dalje niste odgovorili na to veoma jednostavno pitanje gde je Dražin grob i zašto već šest godina, iako ste na vlasti, nećete da ga otkrijete. Jer, nije završen Drugi svetski rat ako se i dalje slave komunistički zločinci poput Josipa Broza Tita, a ne zna se grobno mesto prvog ustanika protiv fašizma u Evropi, đenerala Draže Mihailovića.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Aleksandar Martinović.

Molimo vas da idemo dalje.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, pročitacu ako treba još sto puta šta je Boško Obradović pisao o Ljotićevom pokretu „Zbor“. Dakle, Dimitrije Ljotić, „Zbor“, koje su vrednosti „Zbora“,

kaže Boško Obradović, koje on baštini: nacionalizam, vera, duhovne vrednosti, organski duh, monarhizam, nacionalna kultura, protiv stranačke demokratije – znači, protiv stranačke demokratije, ukinuti parlamentarizam – rodosluženje itd. On je naslednik, kaže, „Zbora“, ORNAS-a, „Belih orlova“ itd. I kaže – to su omladinski krugovi koji nama mladima pružaju jaku ideološku hranu. Znači, vi ste sledbenik „Zbora“.

Ali ono što mene užasava kod vas, to je vaše katastrofalno istorijsko neznanje. Kaže – Draža i Ljotić su se u Sloveniji udružili protiv komunista. Gospodine Obradoviću, Draža Mihailović nije video Sloveniju u toku Drugog svetskog rata, on je čovek bio u Bosni. A Dimitrije Ljotić je otišao u Sloveniju i poginuo u automobilskoj nesreći kod Ilirske Bistrice u aprilu 1945. godine. O kakvom spajanju Draže i Ljotića vi govorite? Draža je sve vreme rata bio i borio se protiv onih koji su služili Nemcima. O tome postoje na stotine i stotine izveštaja Draže Mihailovića vladi u Londonu. Čitajte malo te arhive.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Preći ćemo svakako na sledeći amandman, mislim da smo čas iz istorije dovoljno dugo imali po ovom članu.

Na član 2. amandman je podneo poslanik Dragan Vesović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela poslanica Marija Janjušević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo poslanik Srđan Nogo.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo poslanik Zoran Radojičić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo poslanik prof. dr Miladin Ševarlić.

Izvolite.

MILADIN ŠEVARLIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Pre svega, pridružujem se svima onima koji pohvaljuju predlog da Vlada izađe s ovakvim zakonom jer je on zaista nedostajao našem zakonodavstvu. Međutim, takođe se slažem da ovaj zakon treba da sadrži i jedan član koji se odnosi na memorijal svim srpskim žrtvama, i u Srbiji i van Srbije. Mislim da srpski narod to zaslužuje imajući u vidu ogromne žrtve koje je dao tokom svih oslobodilačkih ratova.

Kada se radi o članu 2, prvo, nije mi jasno da li je u tački 1) vojno ili vojničko groblje. To je jezičko pitanje, trebalo bi se konsultovati. Drugo, da li pored spomen-crkve treba staviti i spomen-česmu, od Čukur-česme pa do brojnih česama poginulima koje se nalaze širom Srbije.

A posebno ne mogu da se složim s obrazloženjem, i juče sam u pauzi razgovarao s ministrom, da u tački 2) nema reči „logor“. Ne može se pod ostalim područjima posmatrati, odnosno davati odgovarajući istorijski značaj pojmu

logora, od Sajmišta, preko Jasenovca, do Osvjenčima, odnosno do Norveške. Mislim da po ovom pitanju zaista treba da budemo svi jedinstveni i da Ministarstvo treba da učini napor da i ovaj pojam ugradi, osim ukoliko nije dobijena zabrana od onih država koje su imale logore, koncentracione, da Srbija kao buduća članica EU, ako ikad bude to postala, ne sme da unosi pojam „logor“. Hvala na pažnji.

PREDSEDNIK: Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajuća.

Ja bih apsolutno podržao amandman koji je predložio uvaženi profesor dr Miladin Ševarlić i posebno ovo na šta vam je skrenuo pažnju, gospodine ministre, a to je da nema obrazloženja zašto se u nabranju ratnih memorijala ne nalaze i logori, odnosno koncentracioni logori. Možete vi to da zavijete u koju god hoćete formu, to je nemoguće obrazložiti zato što toga nema u evidenciji ratnih memorijala. To su zapravo strateška, ključna mesta, koja treba da budu predmet istorijskog pamćenja i sećanja.

Takođe bih vam ovom prilikom skrenuo pažnju na još jednu stvar, a to je da ratni memorijali zapravo nas podsećaju na velikane našega naroda koji su bili spremni da svoj život daju da bismo mi danas živeli u slobodi. Vi zaboravljate da ti velikani i danas postoje među nama, hvala Bogu, živi i zdravi, oni koji su preživeli te ratove, mislim na ove najnovije otadžbinske ratove od 1991. do 1995. godine, odnosno 1999. godine, i da su to ratni vojni veterani o kojima vi nedovoljno brinete.

Ja ću vas podsetiti da su ratni vojni veterani zakazali veliki protest za Vidovdan, u četvrtak, u Beogradu. Bio bi red da ih konačno primite i da konačno odgovorite na njihove mnogobrojne zahteve, a ne samo da se sastajete s udruženjima ratnih vojnih veterana koja ste vi sami formirali i koja predstavljaju vaše stranačke ispostave. Dakle, postoje ratni vojni veterani koji nisu članovi SNS-a i bilo bi veoma važno da ih ponekad primite i čujete njihove muke i probleme.

Ovo je jedina država od bivših jugoslovenskih republika koje su učestvovala u građanskom ratu koja nema zakon o ratnim vojnim veteranima, nije isplatila dnevnice i nije na ispravan način rešila problem svih ovih ljudi koji danas grcaju u raznim egzistencijalnim problemima. Da oni ne bi počinjali štrajk glađu u četvrtak, kako su najavili da će završiti njihovi opravdani protesti i ovde ispred Skupštine i ispred Predsedništva Srbije, ja vas molim, gospodine ministre, da vi reagujete, da ih vi pozovete koliko danas ili sutra na razgovore, da ih konačno primite i saslušate. Nemojte da dozvolite da ljudi koji su bili spremni da svoj život daju za ovu državu da bismo mi danas živeli u slobodi i miru protestuju, štrajkuju glađu i dovode u pitanje svoje zdravlje zato što jedan ministar, koji ne znam koliko je bio u ratnim operacijama i na frontovima,

ministar je bio vojni ili je sada ministar zadužen za boračka pitanja, uopšte ne želi da ih primi.

Dakle, molim vas, ovo je alarmantno pitanje, najavljuje se veliki protest u Beogradu na Vidovdan, očekuje se dolazak ratnih vojnih veterana iz svih delova Srbije. Vi imate priliku da ih primite danas i sutra i da sprečite početak njihovog štrajka glađu u četvrtak.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podneo Petar Jojić.

Poslaniče, izvolite.

PETAR JOJIĆ: Dame i gospodo, podneo sam amandman na član 2. Kod amandmana u celosti ostajem pri obrazloženju, sa predlogom da bude usvojen.

Ono što bih želeo samo ukratko da kažem, da ne ponavljam stavove narodnih poslanika Srpske radikalne stranke jer ih u celosti podržavam i smatram da daju doprinos i mogu samo da poboljšaju tekst ovog predloga zakona pa ih treba ceniti u tom smislu i uvažavati...

Dame i gospodo narodni poslanici, postavljam pitanje gospodinu ministru – gospodine ministre, da li u Vladi postoji bilo kakva inicijativa da se Slobodanu Miloševiću podigne spomenik u Beogradu? Slobodan Milošević, kao heroj u ratu koji je nametnut nelegalnim bombardovanjem ove države od strane 19 najmoćnijih sila na svetu, suprotstavljao se neprijateljima, zaslužuje u svakom slučaju jedan spomenik usred Beograda i da bude sahranjen u Aleji velikana. To zaslužuje jedan predsednik koga je izdajnički režim DOS-a, na Vidovdan 2001. godine, isporučio, okrvavljenih ruku, zločinačkom Haškom tribunalu, gde je praktično i ubijen.

Takođe, postavljam pitanje gospodinu ministru – da li će Beograd imati jednu ulicu sa nazivom đenerala Draže Mihailovića? Još jedno pitanje – kada će se okončati izgradnja memorijalnog dela Starog sajmišta, kroz koje je prošlo oko 50.000 zatočenika, jer na tom delu možete videti jedino osmatračnicu fašističkih stražara koji su čuvali tih 50.000 zatočenih logoraša?

Što se tiče zakona, trebalo ga je i ranije doneti. U svakom slučaju, imajte u vidu da DOS-ov režim nije podigao nijedan spomenik onima koji bi to zaslužili u ovoj državi, za sve vreme dok su vladali. Očekujemo da će aktuelna vlast uzeti u obzir i razmatranje ove predloge koji su usledili od strane poslanika Srpske radikalne stranke. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podnela Ljiljana Mihajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo poslanik Božidar Delić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo Nemanja Šarović.

Izvolite.

NEMANJA ŠAROVIĆ: Dame i gospodo, po amandmanima na zakon o ratnim memorijalima već smo se naslušali lepih priča predstavnika vladajuće

koalicije. Slušali smo o tome kako ste odvojili poneki milion za te spomenike, što jeste dobro, možemo raspravljati o tome da li može bolje, ali to po mom mišljenju nije suština. Vi nama danas treba da odgovorite na neka malo teža pitanja. Jer način na koji će se čuvati sećanje na sve one koji su dali svoje živote i sve one koji su prolivali krv za Srbiju i da bi zaštitili srpski narod i oslobodili teritorije na kojima živi srpski narod vekovima, to je nešto bitnije.

Dakle, dajte da vidimo kakav će odnos države biti prema srpskim teritorijama, da čujemo zašto ste zaboravili Republiku Srpsku Krajinu, da čujemo šta je sa onima koji su prolivali krv kako bi zaštitili srpski narod na toj teritoriji. Kako je moguće da vi tvrdite da mi imamo divne, idilične odnose sa Hrvatskom, a da je ista ta Hrvatska proterala stotine hiljada Srba sa njihovih vekovnih ognjišta, pobila hiljade ljudi, a da vi te ljude ne pominjete? Naravno, onda je izlišno govoriti i o bilo kakvim spomenicima za te stradalnike.

Ono što je u ovom trenutku pitanje svih pitanja, to je – šta će biti sa Kosovom i Metohijom? Ima li smisla slaviti heroje, slaviti one koji su u prethodnim vekovima dali svoj život kako bi oslobodili ili odbranili Kosovo i Metohiju ako ćemo mi kroz sramne briselske pregovore u nekoj formi predati našim vekovnim neprijateljima na tim prostorima, a to su Šiptari, tu srpsku teritoriju? Hoćemo li onda rušiti spomenike? Imaju li spomenici smisla ako se odrekemo Kosova i Metohije?

Nije suština lep spomenik, suština je u odnosu prema tim ljudima. Suština je i u odnosu prema državi. Suština je u tome da je danas i dalje predsednik Vlade Republike Srbije osoba koja je rekla – Kosovo je bilo Srbija. Činjenica da neko kaže Kosovo umesto Kosovo i Metohija, što je u skladu s Ustavom i što je nešto što smeta našim neprijateljima jer taj naziv Kosovo i Metohija podseća na ono što suštinski i istorijski Kosovo i Metohija jesu...

Dakle, može li se u takvoj situaciji pričati o spomenicima dok se istovremeno odričemo suštine, a to je Kosovo i Metohija? Niko nema pravo, ni pod kojim izgovorom, da li je to bolji život ljudi, da li je to ulazak u EU, da se odrekne svega onoga za šta su generacije srpskog naroda krvarile. I nemojte nam pričati o spomenicima, da li je milion ili dva, to je podjednako važno, kao i fontane, ukoliko se usudite da se odreknete Kosova i Metohije. Za tako nešto niko nema mandat, nijedan predsednik, nijedan ministar, nijedan Srbin, slobodno tako nešto mogu reći.

Prema tome, vodite računa prvo o onome po čemu će vas zapamtiti pokolenja koja dolaze, jer nije suština, još jedanput da ponovim, u tome koliko ćete odvojiti za neki spomenik, nego da li ćete zaista sačuvati ono za šta su se generacije srpskog naroda borile i ginule i ostavljale u amanet generacijama koje dolaze.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podneo poslanik Milan Lapčević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo poslanik Momčilo Mandić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela poslanica Vesna Ivković.

Da li neko želi reč? (Da.)

Izvolite.

VESNA IVKOVIĆ: Hvala.

Poštovana predsednice, poštovani ministre sa saradnikom, poštovane koleginice i kolege poslanici, u članu 2. stav 1. u tački 1) reč „tradicije“ zamenjuje se rečju „tradicija“. Amandmanom se vrši, u stvari, pravnotehnička redakcija.

Ovim članom precizno su definisani pojedini izrazi i njihovo značenje, koje nije na obavezujući način utvrđeno u nekom drugom propisu. Uglavnom se radi o izrazima koji su suštinski vezani za materiju koja je predmet ovog zakona.

Ovim zakonom Republike Srbije uređuje se zaštita kulturnih i istorijskih dobara, u skladu s Ustavom. Ova oblast reguliše se na celovit način i objedinjuju se važeći propisi u ovoj oblasti.

Veoma važan benefit zakona biće jedinstvena evidencija o svim ratnim memorijalima u Republici Srbiji, srpskim ratnim memorijalima u inostranstvu, kao i ratnim memorijalima pripadnika stranih oružanih snaga u Republici Srbiji, koje će se trajno čuvati. Ono što je još važnije, vodiće se evidencija o poginulim licima počev od Prvog balkanskog rata.

Predlog ovog zakona je rezultat potrebe da se donese novi zakon kojim bi se nedvosmisleno definisale nadležnosti i prevazišla zastarela rešenja, uskladila terminologija i ova oblast uredila u skladu sa načelima modernog građanskog društva, uz poštovanje ljudskih prava. Ovim zakonom nadležno ministarstvo je napravilo velike napore da nadoknadi ono što je propušteno godinama i da institucijama i organizacijama koje se bave očuvanjem kulturne baštine iz ratnih perioda pruži adekvatnu zaštitu.

Uređenjem i održavanjem ratnih memorijala negujemo tradiciju za neka buduća pokolenja, jer pored jezika, pisma, istorije, običaja i nepokretna kulturna baština predstavlja identitet svake nacije.

Slobodarska tradicija srpskog naroda je skupo plaćena životima naših građana. O toj slobodarskoj tradiciji srpskog naroda na mnogim tribinama širom Srbije govori prof. dr Predrag Marković, zamenik predsednika Socijalističke partije Srbije, koji mlađim naraštajima nesebično prenosi svoje znanje.

Poštovanje tradicije su fine niti koje nas vezuju sa prošlošću ali koje čine i našu sadašnjost i ostavštinu za budućnost. Tradicija je jedno podsećanje da imamo vlastito mesto u poretku stvari, tj. da imamo identitet jednog naroda. U neprestanoj trci za vremenom i profitom, čemu veći deo čovečanstva danas

robuje, u eri globalizacije koja poništava mnoge posebnosti naroda i zemalja, moramo sačuvati svoj identitet za buduće generacije koje dolaze, a to ćemo uraditi kroz čuvanje, održavanje i uređivanje ratnih memorijala, koji pričaju o bogatoj istorijskoj prošlosti srpskog naroda i njegovim oslobodilačkim a nikada osvajačkim ratovima. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Tatjana Macura, Vladimir Đurić, Aleksandar Stevanović i Nenad Božić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Marko Đurišić, Miroslav Aleksić, Nenad Konstantinović, Goran Bogdanović i Zdravko Stanković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Šešelj.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Zoran Živković, Marinika Tepić, Jovan Jovanović i Sonja Pavlović.

Reč ima narodni poslanik Sonja Pavlović.

Izvolite.

SONJA PAVLOVIĆ: Hvala.

Uz dužno poštovanje naše tradicije, ovde smo čuli dosta patriotskog poentiranja te postoji opasnost da se tradicija i devalvira. Međutim, krivo sedi, pravo govori, zakonodavac je prema svima nama imao isti tretman, te jedan jedini odgovor na sve naše amandmane, bilo da su ih postavili opozicija ili pozicija, glasi: „Amandman se odbija. Predlog zakona izrađen je u skladu sa metodologijom izrade propisa. Odredba je jasna, precizno definisana i nije potrebno dodatno pojašnjenje. Amandman ne utiče na suštinu materije koju Predlog zakona uređuje.“ Znači, svaki amandman je dobio isti odgovor, tako da ja sumnjam da su uopšte čitani ovi amandmani. Sumnjam, nisam rekla da je to tačno. A ako nisu čitani, to me veoma vređa i trebalo bi i sve ostale kolege, naročito kad je ova osetljiva materija u pitanju.

Zaista mislimo da smo dali konstruktivan predlog što se tiče ovog člana 2. i da je tu trebalo uneti neke neophodne izmene. Znači, nismo ga brisali, nismo ga negirali, nego smatramo da je trebalo uvesti neke neophodne izmene. Recimo, šta znači „mesto stradanja“? U definiciji se kaže: „mesto stradanja jeste mesto i šira prostorna celina...“. Mi smatramo da to treba da bude njegovo neposredno okruženje, jer šira prostorna celina nije definisan prostor. To može da izazove razne zloupotrebe, recimo, kada su memorijalni centri u pitanju, da zahvate mnogo veće oblasti nego što je potrebno, da se tu zaštite i neke vikendice, kako se već, znamo, dešava u nacionalnim parkovima, gde su najčešće memorijalni centri. Zaista smatramo da to ne bi trebalo da se dešava.

Samim tim, smatramo da bi trebalo što pre da se donesu podzakonska akta koja bi jasno definisala mesto stradanja, odnosno tu prostornu celinu koja se nalazi neposredno uz mesto stradanja.

Osim toga, imali smo primedbe na tačku 6). Pored svega što je navedeno kao zaštita ratnih memorijala, smatramo da bi trebalo da bude istaknuto da ne sme da dođe do prenamene. Znači, ne sme se desiti prenamena nekog objekta koji je ratni memorijal, jer ratni memorijal ne mora da bude samo skulpturalno delo, ne mora da bude spomen-ploča, ratni memorijal može da bude i objekat graditeljskog nasleđa. Iz tog razloga smatramo da ne bi trebalo da dođe njegove prenamene i da to treba da bude jasno istaknuto u zakonu.

Takođe, u ovom članu u tački 7), gde se samo navodi da je za ratne memorijale i memorijalne centre potrebno uredno održavanje ograda i pristupnih puteva, to je veoma suženo. Znači, mi moramo da održavamo ceo taj prostor, internu saobraćajnu infrastrukturu, komunalnu infrastrukturu, jer su ratni memorijali nekada spomen-česme, elemente opšte i ambijentalne rasvete i sve druge objekte u okviru ograđenog kompleksa.

Tu se postavlja pitanje ko će zapravo brinuti, odnosno gazdovati tim centrima, odnosno objektima, ko će voditi brigu o njima. Sve može da se definiše, sve može da se napravi, ali ukoliko se pravilno ne gazduje tim objektima, imaćemo veliki problem i to će otići u zaborav kao i mnogi ratni memorijali iz prethodnog perioda.

Postoji tu čitav niz pitanja koja treba da reše podzakonska akta. Mene interesuje zašto je u ovoj proceduri istaknuto kao nadležni organ koji daje odgovarajuće dozvole... Jasno mi je zašto Ministarstvo građevinarstva, jer po difoltu ono donosi dozvole. Ne znam zašto je Ministarstvo energetike posebno izdvojeno u ovom zakonu, kao dodatno, zašto to nije Ministarstvo zaštite životne sredine, šumarstva, jer se ratni centri i memorijali najčešće nalaze u tim područjima. Ako bih mogla da dobijem odgovore na ta pitanja, molila bih. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Miljan Damjanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Dubravko Bojić.

Da li neko želi reč?

Izvolite.

DUBRAVKO BOJIĆ: Hvala.

Posle Prvog svetskog rata u Srbiji su se raširili krajputaši. Ova pojedinačna sećanja na poginule rođake i prijatelje predstavljaju najjaču vezu sa postradalima i prvi snažniji vid poimanja ratnih događaja i same istorije. Lokalna tradicija čini drugi stepen sećanja i obuhvata gradnju spomenika i čuvanje uspomene na pale borce.

Komunisti su izgradili kult ratnika, doduše, partizanskog ratnika. Redovno su održavane svečanosti, akademije, jubileji, godišnjice. Postajala je jaka boračka organizacija. Širom Jugoslavije bilo je spomen-obeležja, bista ratnika, škola i ulica sa imenima poginulih ratnika i heroja. Negovala se tzv. memorijalna kultura.

Dame i gospodo, mislim da je Predlog zakona o ratnim memorijalima prava, bolje reći jedinstvena, prilika da o ratnim memorijalima u svetu, odnosno inostranstvu kažemo nešto više. Ovde ću reći o jednoj spomen-kapeli, kosturnici Studenčišta u Ohridu. Tu je sahranjeno 400 Srba izbeglica, nadomak Biljaninih izvora u Ohridu. To su bili momci između 15 i 20 godina koji su bežali od bugarskog okupatora 1915. godine. U graničnom pojasu kod Svetog Nauma zarobili su ih pripadnici komitskih odreda i streljali. Za vreme Drugog svetskog rata bugarski okupatori su minirali i srušili spomenik. Ostao je jedino donji deo spomenika, u kome se nalaze posmrtni ostaci srpskih mladića.

Zato nam je neophodna evidencija srpskih ratnih memorijala kao naš dug prema svim žrtvama.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podnela Ružica Nikolić.

Izvolite.

RUŽICA NIKOLIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, više puta u toku rasprave poslanici Srpske radikalne stranke su isticali da je zakon o ratnim memorijalima potreban, ali ne na način koji ovaj predlog zakona nudi. Ova oblast Predlogom zakona nije uređena na adekvatan način. Takođe smo isticali da je naša dužnost da sve srpske žrtve zaštitimo od zaborava i da odnos prema ratnim memorijalima odlikava naš odnos prema svim stradanjima i žrtvama srpskog naroda.

Podsetila bih vas na jedan od mnogih nekažnjenih zločina nad Srbima na teritoriji Kosova i Metohije. U Starom Gracku, kod Lipljana, jula 1999. godine izmasakrirano je 14 nedužnih Srba. Pripadnici šiptarske terorističke OVK su tada ubili 14 nedužnih zemljoradnika, 14 nedužnih srpskih seljaka koji su izašli da požanju žito.

U znak sećanja na žrtve ovog zločina, na školi u Starom Gracku postavljena je spomen-ploča sa imenima svih poginulih, pored kojih su stajali i stihovi koji šalju jasnu poruku i kažu: „U mome polju vesela žetvena pesma ne čuje se više, a na meni je da svedočim i pamtim, zlo počinjeno nikad da ne zaboravim“. Međutim, šiptarski teroristi su porušili i nadgrobne ploče žrtava ali i ovu spomen-ploču. Mi ne smemo da zaboravimo ovih 14 nedužnih srpskih seljaka.

Naša obaveza je da sve srpske žrtve zaštitimo od zaborava i da izrazimo zahvalnost svima onima koji su svoje živote dali za našu slobodu.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podnela Mirjana Dragaš.

Izvolite.

MIRJANA DRAGAŠ: Hvala, poštovana predsednice.

Gospodine ministre, gospodo poslanici, kada govorimo o Predlogu zakona o ratnim memorijalima još jednom želim da istaknem da smatramo da je od velikog značaja što se donosi u ovo vreme, da istaknemo da je to prvi zakon takve vrste koji donosi država Srbija i da je on u tom smislu veoma odgovoran.

Činjenica je da se spisak ratnih memorijala kao i svih stradanja u toku prošlog veka u Republici Srbiji, u državi Srbiji, ne može napraviti za kratko vreme, niti je to lak posao. Imajući sve to u vidu, potpuno podržavamo sve napore koje će stručne službe, Savet, ministarstvo i stručnjaci u narednom periodu imati da bi se to moglo ostvariti. Važno je da istaknemo i ovog puta da to treba da bude jedan uporan, dug i istrajan put, koji će zaista ostvariti krajnji cilj, a ne samo da bude dobra namera.

Veliki posao će sigurno voditi struka, ali kada je reč o memorijalima, važno je, s jedne strane, da oni budu posvećeni vojnicima i junacima koji su u odbrambenim ratovima branili sebe i pravo na život, ali ovaj amandman koji sam podnela odnosi se na isticanje svih civilnih žrtava rata koje su se u ovim sukobima događale. Bilo je ogromno stradanje naroda, videli smo u Drugom svetskom ratu da su tu postojali logori, jame itd., mesta gde su uništavani životi i razna mesta stradanja koja prosto ne znam da li možemo da popišemo.

Ali u modernim vremenima, kada je NATO vodio rat protiv srpskog naroda, pod ciničnim imenom „Milosrdni anđeo“, on ga je vodio kao video-igricu. Nažalost, stradali su i vozovi i autobusi, mostovi i pijace, kuće i bolnice. U njima su bili ljudi, ljudi koji su za njih bili legitimne mete, koje su nažalost nazvali ciničnim imenom „kolateralna šteta“ jer za njih to nisu bili ljudski životi.

Vidimo iz svega ovoga da je u čitavom ovom vremenu sloboda za srpski narod bila skupa.

Zamolila bih i sugerisala da prestane priča o tome da li partizani ili četnici; to je isto priča kao da li socijalizam ili kapitalizam. Neka narod kaže kada je bolje. A najvažnije je da zajedno ostanemo na ispravnom putu oporavka i jačanja Srbije. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podneo poslanik Sreto Perić.

Izvolite.

SRETO PERIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine ministre, šest hiljada memorijala, mnogo je to, mnogo je za jedan narod, a pritom to nije sve.

Imajući u vidu ovu činjenicu, mislim da nije moralno ili, bolje rečeno, drsko je i bezobrazno od strane nekih poslanika postaviti pitanje koliko smo

ratova devedesetih godina izgubili a koliko dobili. Ako smo vodili odbrambene ratove, ne postavlja se pitanje koliko smo ih izgubili ili dobili, nego da li smo spremni da branimo svoju otadžbinu ili nismo. Kosovski zavet bi se mogao primeniti – ne postavlja se pitanje kolika je snaga, nego koja je svetinja koju mi branimo.

Ovde među vama postoje moje kolege sa kojima smo pre desetak godina delili mišljenje. Grad Loznica je prvi oslobođeni grad u okupiranoj Evropi, oslobođen je 31. avgusta 1941. godine. Već su dve decenije prošle otkako je Srpska radikalna stranka, sa najvišim funkcionerima, u to vreme i državnim, učestvovala u postavljanju spomen-biste potpukovnika Veselina Misite. Naši koalicioni partneri sprečavali su da se to završi. Međutim, to postoji. Postoji i jedna spomen-ploča na tzv. Jadrovoj kući u Loznici koju je postavilo Udruženje potomaka i učesnika rata.

Ali zvanično Grad Loznica nije na najbolji način prihvatio taj datum i oslobođenje Loznice, odnosno Dan grada Loznice se slavi i obeležava 16. juna. To je dan kada je Loznica dobila status varošice. Mi srpski radikali smatramo da bi daleko bolje bilo... Zato što se može smatrati, mislim da istoričari kažu, da bi za početak Drugog svetskog rata mogao da se uzme datum 31. avgust 1941. godine. Grad Loznica je jedan lep grad, a mislim da bi u kulturnom, ekonomskom, turističkom i u svakom drugom smislu mnogo doprinelo razvoju grada i srednjeg Podrinja u celini.

Probajte da ovaj problem koji mi kandidujemo, kako bi rekle kolege sa moje desne strane, rešimo. Sigurno to zaslužuju žrtve, ne samo Drugog svetskog rata nego svih ratova u kojima su Srbi učestvovali kao obavezni da brane i štite svoju otadžbinu. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Veliki problem sa ratnim memorijalima svakako će biti na okupiranim srpskim teritorijama, konkretno u Republici Srpskoj Krajini. Mnogo je tamo mesta koja bi trebalo da budu označena kao memorijali, ali, nažalost, ustaška hrvatska država ne želi da bude saradnik u tom poslu državi Srbiji. Umesto toga, oni proširuju spisak Srba koje hvataju na granici ako prelaze u Hrvatsku i svaki put imaju nekog novog navodnog ratnog zločinca.

Danas je narodni poslanik Aleksandar Šešelj o tome pokušao da govori, da se obrati Plenkoviću i u Savetu Evrope mu je rekao da je on razumeo da je svrha Saveta Evrope promovisanje demokratije, ljudskih prava, poštovanje zakona i antifašizma. A danas imamo, rekao je, ispred sebe čoveka, misleći na Plenkovića, koji veliča Jasenovac, koncentracioni logor za 700.000 Srba, Jevreja i Roma, koji veliča Blajburg, predvodnika neonacističkog režima u srcu Evrope, u kojem su Srbi građani drugog reda, predsednika političke partije čija

je glavna ideologija etničko čišćenje. Rukovodstvo Saveta Evrope bi trebalo da se stidi.

Umesto da se stidi, rukovodstvo Saveta Evrope je prekinulo Aleksandra Šešelja u daljem izlaganju, ali su dozvolili da Plenković kaže da jabuka ne pada daleko od drveta, da se predstavnik ove stranke, misleći na SRS, zalaže za „veliku Srbiju“, koja će obuhvatati teritoriju drugih država. Onda kaže – predsednik te stranke i njegov otac je osuđeni ratni zločinac i Srbija je, kako misli Plenković... A vi niste, gospođo Gojković, juče bili u sali, isto ovo su govorili i predstavnici novodosmanlija, pa kažu – Srbija je izvršila agresiju na Hrvatsku, ali pre toga i na Bosnu, Sloveniju i Kosovo, i odgovorna je za sve ratne sukobe.

Dakle, u Savetu Evrope Plenković može ovako nešto da kaže, a predstavnik naše Narodne skupštine, naš kolega je prekinut samo zato što je izneo istinu o hrvatskom ustaškom režimu i, naravno, pozvao rukovodstvo Saveta Evrope da... On je rekao da bi trebalo da se stide, a svakako i da preduzmu odgovarajuće mere kada je u pitanju sve bujnije cvetanje neoustaštva u Hrvatskoj. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Da li još neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Filip Stojanović.

Reč ima narodni poslanik Filip Stojanović.

FILIP STOJANOVIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Poštovani narodni poslanici, dame i gospodo, gospodine ministre sa saradnicima, podneo sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Kao što sam napomenuo u svom prethodnom amandmanu, nije dovoljno samo doneti zakon i smatrati da smo na taj način rešili problem. Negovanje srpskih ratnih tradicija je trajan proces, koji mora imati adekvatnu zastupljenost u našem obrazovnom sistemu. Nažalost, danas imamo situaciju da veliki broj naših đaka i studenata ne zna ništa o slavnim ličnostima iz naše istorije koje su se borile, a mnoge od njih i dale svoje živote za našu otadžbinu. Da ne govorimo o stratištima koja se nalaze izvan teritorije Republike Srbije. I ne samo to, činjenica je da su Srbi narod koji je najviše stradao u 20. veku, a mi još nemamo muzej srpskih žrtava.

Ono što je najgore, brzo zaboravljamo svoje žrtve i ne ukazujemo im dužno poštovanje. Znamo da je veliki broj naših boraca iz balkanskih ratova koji su postali teški invalidi, a nisu bili zbrinuti od svojih država, tako da su mnogi došli i do prosjačkog štapa. Isti je slučaj i danas: imamo veliki broj naših sunarodnika, učesnika ratova iz devedesetih godina, koji su postali invalidi i nisu zbrinuti na adekvatan način. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman, sa ispravkom, podneo je narodni poslanik Đorđe Komlenski.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Komlenski.

ĐORĐE KOMLENSKI: Dame i gospodo, drugarice i drugovi, uvažena predsedavajuća, gospodine ministre sa saradnicima, podneo sam amandman na član 2, u skladu sa amandmanom na član 1. Ako se sećate, amandmanom na član 1. predložio sam da se u sadržini zakona doda reč „postavljanje“ smatrajući da zakon koji reguliše i postavljanje i izgradnju novih memorijala nije dovoljno definisan.

Iz tog razloga predložio sam da se u članu 2, gde se definiše značenje pojedinih pojmova i izraza, doda tačka 7), koja bi glasila da „postavljanje podrazumeva skup radnji i postupaka predviđenih ovim i drugim zakonima kojima se omogućava postavljanje ili izgradnja ratnih memorijala“. Ujedno bi tačke 7), 8) i 9) iz Predloga zakona postale tačke 8), 9) i 10), čime bi se, kako sam već ranije obrazlagao, već u samom određenju zakona, u čl. 1. i 2, jasno definisalo i preciziralo ono što sam zakon razrađuje u članu 18, a pogotovo u članu 19.

Naime, ostaje malo nejasno, sve dok neko pomno ne pročita tekst zakona, dođe do člana 19. i to razluči, da li se ovaj zakon odnosi samo na već postojeće memorijale ili i na mogućnost izgradnje i postavljanja novih spomenika, spomen-ploča ili uređenja neuređenih vojnih memorijala. S obzirom da zakon to obuhvata, bilo bi potpuno logično da se amandmani na član 1. i na član 2, kao i na čl. 3. i 4, koji usklađuju sve ovo što sam predložio, prihvate, čime bi ovaj zakon samo dobio na kvalitetu i jasnoći. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Tomislav Ljubenović. Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Tomislav Ljubenović.

TOMISLAV LJUBENović: U ime Poslaničke grupe SRS podneo sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima, i to na stav 1. tačka 7) podtačka (1). Namera nam je bila da se izbegne opterećivanje Predloga zakona, pa je amandmanom predloženo da se u prvom stavu izbriše tačka 7) podtačka (1), koja definiše redovno održavanje. Mi iz Srpske radikalne stranke smatramo da je definisanje pojmova u zakonu bespotrebno. Takođe smatramo da je mnogo važnija sama suština zakona, kao i primena zakona u praksi.

U obrazloženju za donošenje ovog zakona napisano je da su polaznu osnovu za ovaj zakon predstavljale odredbe zakona koje će prestati da važe, koje sam već pominjao prilikom obrazlaganja prethodnih amandmana, ali i pojedina rešenja iz potpisanih i ratifikovanih međudržavnih sporazuma, među kojima i sa Ruskom Federacijom.

Prilikom rasprave u načelu, u ime Poslaničke grupe SRS, zamenik šefa Poslaničke grupe Vjerica Radeta je govoreći o Predlogu zakona o potvrđivanju sporazuma između Republike Srbije i Ruske Federacije o socijalnoj sigurnosti istakla da će SRS uvek pružiti javnu podršku kada se radi o saradnji sa Ruskom Federacijom.

Svi amandmani koje je podnela Poslanička grupa SRS imaju za cilj da doprinesu da se usvoji što bolji tekst zakona, a usvajanjem ovog amandmana dobio bi se rasterećeniji i precizniji tekst.

Dosovska vlast u Leskovcu nije imala sluha i volje za inicijativu udruženja boraca iz devedesetih i Opštinskog odbora SRS Leskovac za izgradnju spomen-obeležja palim borcima iz devedesetih godina. Izrađen je projekat, određena lokacija, ali do realizacije nije došlo. Donošenjem ovog zakona, očekujem da će se realizovati ovaj projekat. Heroji Jablaničkog okruga to su zaslužili. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Nikola Savić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Nikola Savić.

NIKOLA SAVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, podneo sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Kada se pogleda ovaj zakon, na prvi pogled stiče se utisak da je to jedan od onih zakona koji nisu od neke naročite važnosti za državu Srbiju. Međutim, tako se samo čini. Ovaj, a i slični zakoni predstavljaju ogledalo svake države i njen odnos prema onima koji su ugradili svoje živote u temelje te države.

Nažalost, država Srbija ne pokazuje adekvatan i pravi odnos prema žrtvama koje su dale svoje živote za državnost Republike Srbije. Mi iz Srpske radikalne stranke to neprestano ističemo. Moram da priznam da to nije slučaj samo s ovom vlašću, slična situacija je bila i sa prethodnim vlastima, pa i sa vlastima u doba SFRJ, pa i sa vlastima u vreme Kraljevine Jugoslavije. Kao da nas prati neki usud, kao da jednostavno nemamo taj osećaj za žrtve, koje su i te kako važne za svaku državu.

Da je tako, pokazuju mnogi primeri. Jedan od primera je da je srpska heroína, čuvena Milunka Savić završila, maltene, kao socijalni slučaj; radila je kao čistačica beogradskih javnih toaleta. To se ponovilo i sa nekim drugim srpskim velikanima. Recimo, vojvoda Bojović, slavni srpski vojvoda, isto je neslavno završio kada su u Beograd došle nove, komunističke vlasti. Pod čudnim okolnostima je završio vojvoda Bojović, a Radio Beograd je objavio tog dana da će svi oni koji dođu na sahranu čuvenog i slavnog vojvode Bojovića biti hapšeni, privođeni i procesuirani.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podnela Vesna Nikolić Vukajlović.

Izvolite.

VESNA NIKOLIĆ VUKAJLOVIĆ: Hvala. Dužnost mi je, kao narodnog poslanika, da se obratim javnosti i kažem da je danas i ovih dana trebalo da se priča mnogo ozbiljnije, o drugim zakonima koji su na dnevnom redu, a mi smo se jednim nespornim zakonom bavili dva dana, ali baš vrlo aktivno. Zašto je nesporan zakon? Pa, nesporan je zato što smo svi mi Srbi, i svi mi koji smo Srbi i imamo neke uspomene na naše heroje u prošlosti, naravno, želimo da se sve to obeleži i poštuje.

Ali pitanje je, isto tako, kakav je odnos prema potomcima tih žrtava, a potomci tih žrtava smo svi mi. Ono što želim da kažem jeste da, kad dolazimo iz naroda i kad znamo kako narod oseća i kako narod živi, znamo da nemamo dobar odnos prema potomcima tih žrtava i prema našim sugrađanima i građanima, te nam se ovaj zakon čini malo degutantnim u meri u kojoj smo dali vremena da o njemu govorimo, a nije sporan bio uopšte.

Ono što želim da kažem je sledeće – zašto je ovaj zakon hitan? Zakon uopšte nije hitan. A mi smo njemu dali toliko vremena.

Drugo, s obzirom na problem koji imamo sa Ministarstvom za socijalna pitanja, sa prethodnim ministrom i njegovom eventualnom korupcijom, ovde se postavlja pitanje gde su pare od prethodnih memorijala, odnosno novac koji je bio opredeljen za očuvanje ovih memorijala. Tako, na primer, 2015. godine imamo 25.710.000 za samo 27 ratnih memorijala, a 10.000.000 opredeljenih za memorijale u inostranstvu. Pa imamo 2016. godine opredeljeno 45.000.000 za samo 25 ratnih memorijala; znači, maltene, 20.000 evra po jednom memorijalu. Onda imamo 10.000.000 opet za memorijale u inostranstvu, pa opet prošle godine imamo 26.000.000, a imamo samo 17 memorijala. Kako su se samo vrteli jedni te isti memorijali? Onda, imamo ukupno šest hiljada memorijala popisanih, pa onda kažemo – sredstva nemamo, pa imamo... A nemamo izveštaj ni kako su trošena, ni kako će sledeća biti opredeljena, niti bilo šta. Imamo veliku sumnju u rad tog ministarstva pre vas. Hvala.

PREDSEDNİK: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Miletić Mihajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Despotović.

Da li neko želi reč? (Da.)

ZORAN DESPOTOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, u okviru obeležavanja stogodišnjice oslobođanja Stare Srbije od Otomanske imperije veliki dobrotvor i patriota, srpski domaćin, industrijalac iz Južne Afrike, gospodin Nićifor Aničić, rodnom iz prijevoljskog sela Stranjani, obnovio je Spomenik oslobodiocima Prijepolja 1912. godine, koji su podigli građani Prijepolja.

Povodom obeležavanja velikog jubileja, gospodin Aničić je sa trgom u centru grada obnovio i Spomenik poginulim ratnicima u ratovima 1912–1919. godine, Prvom i Drugom balkanskom ratu i Prvom svetskom, odnosno Velikom ratu. Spomenik u bračkom mermeru je rad poznatog jugoslovenskog vajara Ivana Rendića. Njegovu izgradnju, odmah po okončanju Prvog svetskog rata, inicirala je Radikalna stranka Nikole Pašića, koja je pobedila na prvim poratnim izborima u opštini Prijepolje.

Oba memorijalna spomenika obnovio je i u zavidno stanje doveo prijepoljski vajar sa velikom svetskom reputacijom, Goran Čpajak. Čpajak je aktuelni profesor vajarstva na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu. Ovih dana upravo radi na rekonstrukciji i obnovi Spomenika zahvalnosti Francuskoj na Kalemegdanu. Njegov rad na obnovi dva memorijalna spomenika u Prijepolju i prevashodno pokroviteljstvo drugog Prijepoljca, gospodina Aničića, govore puno; govore o tome da se zadužbinarstvom, voljom i sluhom za očuvanje i negovanje memorijalnih mesta može puno postići lokalnim snagama, odanošću zavičaju i njegovom kulturnom i istorijskom nasleđu. Hvala.

PREDSEDNIK: Na član 2. amandman je podnela narodna poslanica Marina Ristić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milisav Petronijević.

Na član 2. amandman je podnela narodna poslanica Aleksandra Belačić.

Na član 2. amandman je podnela narodna poslanica Aleksandra Čabraja.

I posle nje ćemo napraviti pauzu.

ALEKSANDRA ČABRAJA: Zahvaljujem.

Pre svega moram da kažem da sam se iskreno i prijatno iznenadila kada sam čula da je jedna koleginica iz vladajuće većine rekla nešto što ja stalno ponavljam, a to je da kulturna baština predstavlja identitet nacije. Slažem se u potpunosti s ovim i veoma sam srećna ako ta činjenica bude ovde prihvaćena i prepoznata. Svakako da je ovaj zakon jedan mali korak u tom pravcu, a trebalo bi da ih napravimo mnogo više i mnogo većih koraka.

Moram da se osvrnem i na nešto na šta se svaki put osvrnem, a u čemu su mi se takođe, na moje zadovoljstvo, pridružile neke kolege a to je – s obzirom na to da nemamo šanse da odmaknemo dalje od dva člana prvog zakona u ovim diskusijama, smatram da uopšte nije dobro da se radi na takav način. Nimalo mi se ne dopada način kako su, protivno Poslovniku, čini mi se, članu 157, objedinjeni zakoni o memorijalima, sezonskim radnicima i pomoći deci. Pa sad vi vidite u kakvoj... Ja se nadam da to baš i nije u nekoj međusobnoj vezi, ali možda ima neke veze između tih tačaka.

No, da se vratimo na kulturnu baštinu i na identitet nacije, na kulturu. Jedan od jako važnih faktora u tom smislu jeste i negovanje čistote jezika. Kažem, s obzirom na to da uvek govorimo samo o prva dva člana, imamo priliku da ih izanaliziramo veoma detaljno. Moram da primetim da je u ovom članu u tački 9) došlo do jedne pojave koja se nažalost veoma odomaćila u srpskom jeziku, a to je da se pogrešno izbegava korišćenje priloga, odnosno da je iskazano ovde da se memorijali obeležavaju „na vidljiv način“.

Nažalost, ovaj moj amandman nije prihvaćen. Moram da kažem da, čak i javno i na svim mogućim mestima, sa najviših mogućih mesta, stalno čujemo ovako pogrešnu upotrebu jezika, to nikako nije dobro, stalno zaboravljamo da u srpskom jeziku postoje prilozi. Zato nije pravilno reći „na vidljiv način“, nego je pravilno reći „vidljivo“; nije pravilo reći „na dobar način“, nego je pravilno reći „dobro“; nije pravilno reći „na odličan način“, nego je pravilno reći „odlično“. Zbog toga bih želela da apelujem da počnemo da se izražavamo pravilno i da negujemo srpski jezik, jer ovako pogrešno izražavanje veoma liči na loš prevod i svakako nije u duhu srpskog jezika.

PREDSEDNIK: Hvala.

Poštovani narodni poslanici, u skladu sa članom 87. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, određujem pauzu u trajanju od jednog časa. Sa radom nastavljamo u 15 časova. Hvala.

(Posle pauze – 15.05)

PREDSEDAVAJUĆI (Đorđe Milićević): Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo sa radom.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Zvonimir Stević.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Zvonimir Stević.

Izvolite.

ZVONIMIR STEVIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre, dame i gospodo narodni poslanici, u ime Socijalističke partije Srbije podneo sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima. U članu 2. stav 1. posle tačke 9) dodaje se nova tačka koja glasi: „10) evidencije ratnih memorijala podrazumevaju evidencije svih ratnih memorijala“.

U obrazloženju sam naveo: „Amandmanom se u pojmovnik dodaju evidencije poginulih lica u ratovima i evidencije svih ratnih memorijala, jer bez sistematizovanih podataka predloženi zakonski okvir o ratnim memorijalima ne bi bio potpun, posebno imajući u vidu različite oblike ratnih memorijala i različite nivoe njihove zaštite i uređenja i odražavanja. Poseban problem jesu i nepotpune evidencije o stradalima u oslobodilačkim ratovima i ratnim

sukobima tokom devedesetih godina. Ovakve precizne evidencije dugujemo onima koji su dali svoje živote za slobodu i njihovim porodicama“.

Članom 2. zakona o ratnim memorijalima taksativno se određuje značenje pojedinih pojmova, i to: šta je ratni memorijal, šta je i gde je mesto stradanja, gde je znamenito mesto i šira prostorna celina, šta je javno spomen-obeležje i ko se smatra poginulim licem. Ovim članom se bliže određuje zaštita ratnih memorijala, kao i redovno i investiciono održavanje i uređenje ratnog memorijala, a za potrebe pravilne primene rešenja sadržanih u ovom zakonskom projektu.

Novim zakonskim rešenjem preciziraju se dužnosti jedinica lokalne samouprave vezane za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji, odnosno jasno se definišu nadležnosti Republike Srbije. Ovim zakonskim rešenjem će se regulisati odgovornost za evidentiranje memorijala i evidenciju svih žrtava ratova, jer dosad je evidencija o stradalima, i u oslobodilačkim ratovima i u ratnim sukobima tokom devedesetih godina, bila nepotpuna. Nedopustivo je da ne znamo imena nastradalih u svim ratovima, a posebno nakon bombardovanja 1999. godine. Ovakve precizne evidencije dugujemo onima koji su dali svoje živote za slobodu i njihovim porodicama.

Posebno je važno u ovom zakonu što će se za uspešno sprovođenje zakona o ratnim memorijalima obrazovati Savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije radi davanja mišljenja povodom predloga za uređenje i uklanjanje ratnih memorijala. Savet imenuje ministar nadležan za poštovanje i negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.

Usvajanjem ovog zakona, svi državni organi, privredni subjekti, fizička lica, odnosno celokupna javnost može inicirati obnovu, sanaciju, rekonstrukciju postojećih ratnih memorijala, kao i izgradnju, postavljanje i uklanjanje ratnih memorijala, a mogu i aktivno učestvovati u realizaciji i finansiranju kroz razne vidove donacija. Zato se s pravom očekuje da će primenom zakonskih rešenja u praksi i jasno definisanom procedurom ceo postupak, od ideje do realizacije, biti pojednostavljen i transparentan, te da će biti obezbeđena dostupnost svim pravnim i fizičkim licima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Steviću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Josip Broz.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik dr Ljubinko Rakonjac.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Nataša St. Jovanović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Nataša St. Jovanović.

Izvolite.

NATAŠA ST. JOVANOVIĆ: Hvala, uvaženi predsedavajući.

Poštovani ministre, poštovane kolege narodni poslanici, važno je istaći da primena zakona o ratnim memorijalima neće stvoriti dodatne troškove ni građanima ni privredi, jer nema dodatnih finansijskih obaveza za njegovu primenu. Pored očuvanja i održavanja, planirana je i izgradnja novih spomenika, koja mora da sadrži i predlog održavanja istih.

Bitno je i to što su ratni memorijali važan deo kulturne baštine Republike Srbije, koji unapređuje poštovanje ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja i tradicije.

U Mladenovcu, simbol grada je Spomenik srpskom ratniku 1912–1918. godine i predstavlja spomen za 73 poginula ratnika, sa stihovima koji su ugravirani na spomeniku – za slobodu, za ujedinjenje, za slavu. Kao što Spomenik pobjedniku na Kalemegdanu predstavlja simbol Beograda, tako i drugi gradovi imaju neke svoje simbole u vidu ratnih memorijala.

Kulturno nasleđe se predaje sledećim pokolenjima i ostavlja trag i postojanost u vremenu. Uspostavljaju se čvršće veze između istorije i turizma. Potrebno je kreirati turističke ture u kojima bi se obilazili spomenici od značaja za našu istoriju. Potrebno je napraviti dodatne sadržaje, muzeje, kako bi se što više turista upoznalo sa našom istorijom. Što više o njoj znaju, to će nas više ceniti, jer Srbija je mala zemlja ali ima veliko srce.

Zbog svega gorenavedenog podnela sam amandman na član 2. gde se dodaje stav 2, koji ukazuje da adekvatno održavanje spomenika i proširenje memorijalnih kompleksa i građenje novih, na kojima ne treba štedeti, može za posledicu imati porast prihoda u budžetu Republike Srbije, a nematerijalna korist je svakako kulturni, istorijski, vojni i politički značaj Republike Srbije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Jovanović.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Marijan Ristićević.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Marijan Ristićević.

MARIJAN RISTIĆEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, dve bivše Jugoslavije možemo komotno proglasiti spomen-kosturnicama srpskog naroda, obe. To govorim sasvim odgovorno. U tim spomen-kosturnicama su uglavnom stradali naši preci. Oni su oslobađali sebe, ali i druge, i na njihovim kostima, na njihovoj krvi su stvorene obe Jugoslavije. Mislim da je to bila greška i da su samim tim obe države spomen-kosturnice. Oni su oslobađali više puta one koji su, u znak zahvalnosti, pobili svoje oslobodioce najmanje dva puta.

Oslobodili su ih života, imanja, teritorija oni isti koje su naši preci oslobađali. Pobijeno je stotine hiljada, u tim spomen-kosturnicama, stotine hiljada, milioni pripadnika uglavnom srpskog naroda. Tako da komotno cela bivša Jugoslavija može da bude memorijal u pomen našim stradalim precima.

To je bilo surovo etničko čišćenje. Rezultat tog zločina su prigrabljene teritorije, koje su nekada pripadale našim precima.

Ima izreka – kad je vrana rodila sokola. Zato ja tražim da se u selu Vranić, na imanju onog Ljotićevca koji se ovde, onako u miksu, zalaže i za bugarsku „Ataku“, i za Ljotićev pokret koji je podržavao Hitlera, podržava i one neonaciste iz „Alternative za Nemačku“, da se i na imanju u selu Vranić podigne memorijalni centar u spomen seljacima, koje su oni nazivali kulacima, jer je na njegovom privatnom imanju, imanju njegovog pretka, lišeno imovine pa i života na stotine seljaka iz čačanskog kraja.

Zato, nemojte da vas čudi ovaj pozdrav, ovo je pozdrav „haj Hitler“ i „za dom spremni“ koalicije, i ja molim kameru da dobro to pokaže. To je ono što Srbi nikad nisu radili, ali to priliči Ljotićevcima, koji su ovde pokušali da umiksaju sve svoje ideje, sve svoje neofašiste, neonaciste i da se tobože prikažu kao borci za slobodu.

Mi smo dosta ginuli za druge, vreme je da živimo za sebe. Dosta smo bili, posebno mi seljaci, ludo hrabri; vreme je da budemo samo hrabri i mudri. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Rističeviću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Goran Nikolić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Radoslav Jović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Radoslav Jović.

Izvolite.

RADOSLAV JOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre, koleginice i kolege narodni poslanici, sticajem istorijskih okolnosti, srpski narod se kroz vekove često nalazio na udaru moćnih sila. Žrtve su ogromne, o tome je bilo reči podosta u ova dva dana. Neko od kolega je danas pomenuo cifru od 6.000 memorijala, koje srpski narod neguje da bi čuvao uspomenu na prevelike žrtve koje smo dali braneći slobodu, a nekad i sopstveni opstanak.

Osim što je dobro što donosimo ovakav zakon i uređujemo tu materiju, smatram da istoričari, oni koji istražuju sva ta stratišta našeg naroda, treba da se više pozabave i brojevima i činjenicama. Zašto? Veoma često smo svedoci licitiranja brojevima. Na taj način ne doprinosimo čuvanju pijeteta prema žrtvama. Istorija mora dati jasne činjenice, jasne podatke oko kojih neće biti sporenja u budućnosti. Na taj način će i memorijali koje gradimo i čuvamo dobiti na značaju i neće biti podložni kritikama i deobama među nama.

Naravno, kao i juče, i danas podvlačim – najbolje sećanje na one koji su stradali kroz vekove braneći našu otadžbinu, braneći slobodu jesu živi ljudi, jesu potomci. Zato moramo učiniti sve da im se odužimo na najbolji način, da se stvori ambijent, tamo gde živi srpski narod, da se rađaju deca, da se rađaju

potomci, koji će u krajnjoj liniji čuvati živu uspomenu na sve žrtve i sve stradalnike iz naše istorije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Joviću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Jasmina Obradović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Jasmina Obradović.

JASMINA OBRADOVIĆ: Zahvaljujem.

Cenjeni ministre, sa saradnikom, kolege poslanici, poštovani građani, 2013. godine na Petrovaradinskom groblju obnovljen je Spomenik ruskim vojnicima iz Prvog svetskog rata. Spomenik u obliku ruskog pravoslavnog krsta podignut je davne 1929. godine na mestu gde je sahranjeno 96 vojnika ruske vojske koji su umrli od rana i bolesti u austrougarskom zarobljeničkom logoru kod Novog Sada. Srušen je devedesetih godina prošlog veka, a obnovljen u julu 2013. godine.

Godine 2017. završeni su radovi na obnovi spomenika „Sloboda“ na Iriškom vencu.

Mogla bih još nabrajati diljem Srbije, ovo je konkretno vezano za Novi Sad. Ovo je samo primer, deo onoga što sam navela, dokaz i jedan od mnogih primera kako SNS postupa sa ratnim memorijalima. Za nas su sve žrtve koje su date za slobodu Srbije ogromne i zaslužuju naše ogromno poštovanje. Naše je da takve spomenike podižemo, obnavljamo i održavamo i čuvamo sećanje na njihove žrtve.

Najbolji način da sećanje na njih sačuvamo jeste da stvorimo uređenu, ekonomski moćnu, politički nezavisnu i na međunarodnom političkom planu uvaženju i cenjenju Republiku Srbiju. Zato je razvoj Republike Srbije u svakom svom pojavnom obliku najbolji spomenik koji podižemo i kojim vraćamo dug precima i bolju i uređeniju zemlju ostavljamo potomcima. Zato ću u danu za glasanje podržati ovaj i ostale zakone koji se nalaze na dnevnom redu ove sednice. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Obradović.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Duško Tarbuk.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Duško Tarbuk.

Izvolite.

DUŠKO TARBUK: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre Đorđeviću sa saradnikom, uvaženi građani Srbije, oblast zaštite ratnih memorijala na teritoriji Republike Srbije i srpskih ratnih memorijala u inostranstvu u našem pravnom sistemu uređuje više propisa, koji su doneti u vreme postojanja SFRJ, odnosno kada je nadležnost bila podeljena između nekadašnje savezne države i Republike Srbije. Iz tih razloga neophodno

je da se donese nov zakon da bi se zastarela rešenja zamenila novim. Teritorija države je promenjena, institucije koje su postojale tada više ne postoje.

Moramo se potruditi da od zaborava sačuvamo događaje iz istorije našeg naroda, da omogućimo da se mlade generacije upoznaju sa borbom svojih predaka za slobodu, sa njihovim stradanjem, junaštvom i odanošću svojoj otadžbini. Ovim zakonom se stvaraju uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa, vezano za ratni period.

Da više ne bi bilo situacija da nam niču različita obeležja, bez jasno utvrđenih kriterijuma kome se podižu, koga treba da slave, čija sećanja treba da čuvaju i da postojeća obeležja ne bi bila zapuštena, ruinirana, neophodno je doneti adekvatnu zakonsku regulativu.

Molim svoje cenjene kolege da u danu za glasanje podrže ovaj zakon; naravno, ako budu imali snage i vremena, i moj amandman. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Blaža Knežević.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Blaža Knežević.

Izvolite.

BLAŽA KNEŽEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre, Cerska bitka i cerski junaci su primer kako se voli i brani svoja otadžbina, a svojom hrabrošću ušli su u anale svetske istorije. Zato je važno da pre svega poštujemo i negujemo svoju istoriju, da nova pokolenja uče i poštuju istoriju i tradiciju svojih predaka koji su dali živote za Srbiju, da uče o danima ponosa i slave kada su srpski oficiri komandovali – za mnom, da budu ponosni na srpske vojnike koji su svojom hrabrošću izvojevali prvu pobedu u Prvom svetskom ratu.

U njihovu čast započet je projekat Spomen-kompleks Cer, čiji je pokrovitelj predsednik Republike Srbije Aleksandar Vučić a u projektu učestvuju Vlada Republike Srbije i sedam gradova i opština Mačvanskog okruga. Zašto sedam? Jedini ko nije učestvovao u potpisivanju ugovora o osnivanju privrednog društva koje će voditi projekat izgradnje Spomen-kompleksa Cer je Grad Šabac.

Neko iz opozicije je ovde rekao da bi oko ovog zakona trebalo svi da se složimo, ali očigledno poslušnici Vuka Jeremića i Dragana Đilasa, Dušan Petrović i Nebojša Zelenović, u potpunosti slede njihovu antisrpsku politiku. Umesto da pomognu i učestvuju u izgradnji spomen-kompleksa Cer, namenjenog jednom od najznačajnijih događaja u srpskoj istoriji, koji se, inače, delom nalazi na teritoriji grada Šapca, oni, sasvim suprotno, odlučuju da se druže sa gradonačelnikom Peći Gazmendom Muhadžerijem i predsednikom skupštine Islamom Husajem, pritom smeškajući se ispod zastave samoproklamovane i nepriznate države Kosovo.

Dakle, s jedne strane imamo vojvodu Stepu Stepanovića i srpske junake koji su dali živote za odbranu slobode svoje zemlje, a s druge strane nove drugare iz Peći. Naravno, Dušan Petrović, Nebojša Zelenović i Nemanja Pajić su se opredelili za ove druge, nove drugare iz Peći. Od koga je, i ne čudi me. Na kraju, verovatno su zajedno gledali i utakmicu Srbija–Švajcarska. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Kneževiću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Krsto Janjušević.

Reč ima narodni poslanik Krsto Janjušević.

Izvolite.

KRSTO JANJUŠEVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Uvaženi ministre, uvažene kolege, memorijalni korpus u kulturnom nasleđu ovim zakonom ima još jaču ulogu i, što je veoma važno, kulturno nasleđe posmatramo i kao resurs u oblasti kulture, obrazovanja, privrede, ekonomije i turizma. I malopre je pomenuto da su, recimo, Spomenik zahvalnosti Francuskoj, Spomenik pobedniku, Spomenik neznanom junaku postali simboli i vizuelni identiteti Beograda, a to svakako ima veze i sa turizmom i sa ekonomijom.

Bilo je prozivki da li ovi amandmani mogu da imaju veze i sa korupcijom i sa ekonomijom i sa bilo čim. Mislim da ovde imam i te kako važan dokaz da imaju. Kada na portalu Geosrbija ukucate, tačnije pronađete mesto gde je spomenik i gde poživaju kosti srpskih stradalnika iz Drugog svetskog rata na Zlatiboru u opštini Čajetina, videćete taj spomenik i mesto gde poživaju njihove kosti na parceli broj 4624/1, a onda na sajtu Republičkog geodetskog zavoda broj parcele 4624, podbroj parcele jedan, vrsta tereta – hipoteka.

Dragi prijatelji, na Zlatiboru, mesto gde poživaju kosti srpskih stradalnika iz Drugog svetskog rata je pod hipotekom, zajedno sa hektarima okolne zemlje, a u svrhu kredita koji je podignut za spornu, po nalazu državnog revizora, nabavku gondole. Taj Milan Stamatović, kome je ovo pošlo za rukom, drži nam predavanje kako da sačuvamo Kosovo i Metohiju. On nas uči kako da budemo Srbi. Šteta što njegovi koalicioni partneri nisu ovde da vide kakve veze ovi amandmani imaju i sa korupcijom i sa mnogim drugim radnjama. Kada pitate te ljude kako je zemlja gde poživaju kosti srpskih stradalnika pod hipotekom, oni će vam odgovoriti koliko mrze Aleksandra Vučića. To je njihov odgovor.

Oni čekaju šta će patrijarh srpski reći o Aleksandru Vučiću, da bi formirali svoje mišljenje o patrijarhu srpskom. Zaista, zarad ličnih interesa, nekim ljudima ništa nije sveto. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Janjuševiću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ljibuška Lakatoš.

Reč ima narodni poslanik Ljibuška Lakatoš.

Izvolite.

LJIBUŠKA LAKATOŠ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre sa saradnikom, uvažene kolege narodni poslanici, predloženi zakon o ratnim memorijalima donosi se po hitnom postupku, što i jeste potreba, jer je od velikog značaja da se urede pitanja koja zakon reguliše radi efikasnijeg delovanja državne uprave u postupku zaštite, održavanja, finansiranja, održavanja i uređenja memorijala, kao i vođenja evidencija o postojećim memorijalima.

Zakonom se definišu nadležnosti kako jedinica lokalne samouprave, vezano za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji, tako i Republike Srbije u pogledu investicionog održavanja ratnih memorijala na teritoriji naše države i održavanja srpskih ratnih memorijala u inostranstvu.

Propisi koji regulišu oblast ratnih memorijala doneti su pre četrdeset godina. Zato donošenje ovog zakona jeste potreba, jer jasnije definiše nadležnosti, obezbeđuje jačanje odgovornosti i efikasnosti jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija i pojedinaca, kao i stvaranje neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Kroz obrazovanje, koje je bitan segment svake društvene zajednice, u osnovnim i srednjim školama i visokoškolskim ustanovama mora se obezbediti potreban nivo znanja o istorijskim činjenicama vezanim za ratne periode naše države negujući tradiciju, koja, pored jezika, pisma, običaja i verovanja, kao nepokretna kulturna baština simbolizuje određenu naciju.

Uređeni ratni memorijali, kao važan segment kulturne baštine Srbije, treba da postanu deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude, što će svakako uticati na sveukupni razvoj Srbije.

O zacrtanim programskim ciljevima Vlade Republike Srbije, poboljšanju životnog standarda građana Srbije, govore i predloženi zakoni o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima, gde će i poslodavac i sezonski radnik biti motivisani da budu prijavljeni, a time se suzbija i siva ekonomija sa kojom se naša država suočava.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom podstiče se populaciona politika i poboljšava materijalna situacija porodica sa decom, što je još jedan značajan pokazatelj o odgovornoj politici ove vlade, na čelu sa Aleksandrom Vučićem, prema svim građanima Srbije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik prim. dr Vlado Babić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Vlado Babić.

Izvolite.

VLADO BABIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi gospodine ministre, poštovane kolegice i kolege narodni poslanici, u sastavu

Memorijalnog kompleksa bitke na Batini, kod Bezdana, nalazi se i Spomenik Crvenoj armiji, tzv. Pobjeda, podignut na mestu najžešćih borbi, tzv. krvavoj koti 169. U sastavu kompleksa nalazi se spomen-dom sa dve izložbene prostorije, sa stalnom muzejskom izložbom o Batinskoj bici, kao i spomen-park i zajednička grobnica sa posmrtnim ostacima 1.297 boraca Crvene armije.

Jedan deo memorijalnog kompleksa, tačnije Spomen-muzej, izgrađen je 1981. godine i nalazi se na bačkoj obali Dunava, na srpskoj strani. Muzej je dugi niz godina bio ruiniran jer je služio za stacioniranje vojnih jedinica tokom ratnih dejstava u Hrvatskoj. Sredstvima Vlade Vojvodine i Grada Sombora muzej je obnovljen i sa novom muzejskom postavkom svečano otvoren za javnost na 73-godišnjicu Batinske bitke, odnosno 11. novembra 2017. godine. Za adaptaciju Spomen-muzeja na obali Duvana kod Bezdana Pokrajinska vlada je izdvojila 11,6 miliona dinara dok je Grad Sombor uložio 3,5 miliona dinara. Muzej je bio sav zarastao, nije mu se moglo prići od rastinja i šume, video mu se samo vrh. Radnici somborskih firmi uložili su nadljudske napore da se muzej dovede u sadašnje stanje i bude osposobljen za javnost.

Nova postavka u renoviranom Muzeju Batinske bitke prikazuje tok Batinske bitke, koja je vođena od 11. do 19. novembra 1944. godine, u sadejstvu 51. vojvođanske divizije i Trećeg ukrajinskog fronta Crvene armije.

S obzirom na to da je bila prisutna na ovom otvaranju, premijerka Ana Brnabić je istakla da Srbija ponosno čuva uspomenu na sve heroje koji su položili svoje živote za slobodu. Srbija i danas počiva na istim vrednostima, antifašizmu i slobodarstvu, i naša se politika, shodno tome, ni do danas nije promenila.

Čini se da Vlada Republike Srbije nastavlja sa teškim reformama koje imaju za cilj svakodnevna poboljšanja života svih naših građana. Posebno su nam važni mladi ljudi, jer bez ulaganja u mladost nema ni budućnosti. Ali treba voditi računa i o starijim generacijama, koje će usmeriti našu mladost da sačuva i održava ove naše ratne memorijale. Hvala lepo.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Babiću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Radovan Jančić.

Reč ima narodni poslanik Radovan Jančić.

RADOVAN JANČIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovani narodni poslanici, poštovani gospodine ministre, nema važnijeg pitanja za sve nas i zadatka koji moramo rešiti kako bismo stigli do najvažnijeg cilja kojim ćemo obezbediti visokorazvijeno i moderno društvo, razvijene i snažne lokalne samouprave, veći standard i bolji život za sve naše građane.

Na putu ka tom cilju, na koji nas je poveo 2012. godine predsednik Srbije gospodin Aleksandar Vučić, ostvareni su brojni rezultati, koje sve relevantne međunarodne institucije ocenjuju najvišom ocenom, a koje danas osporavaju

samo oni koji su do te 2012. godini bili u poziciji da ih sami naprave. Njihov interes išao je u suprotnom smeru od opštih interesa Srbije da ona postane zemlja u kojoj se može pristojno živeti, sa pravom na jednake šanse za sve da napreduju i stvore bolju budućnost za svoju decu.

Danas kada je podignuto lično dostojanstvo naših građana u prilici smo da raspravljamo o ovom zakonu o ratnim memorijalima, kojim nedvosmisleno kažemo da uređenjem, zaštitom i održavanjem ratnih memorijala negujemo tradicije za budućnost naših pokolenja, jer pored jezika, pisma, istorije, običaja i verovanja, nepokretna kulturna baština je od posebne vrednosti za svaku naciju. Naše kulturno nasleđe vezano za ratne periode, a samim tim i dostojanstveno sećanje na poginule u mnogim ratnim dešavanjima koja su se dešavala na prostorima naše zemlje, moramo štititi istorijskim činjenicama i čuvati ih od zaborava.

Oснаžene lokalne samouprave kakve su danas, uz ljude koji ih vode rukovodeći se politikom Srpske napredne stranke, poštujući stvarne činjenice o stradanjima srpskog naroda i ostalih građana, u potpunosti će realizovati odredbe ovog zakona. Realizacijom ovoga zakona sačuvaćemo našu kulturnu baštinu iz ratnih perioda i, što je isto tako važno, poboljšaćemo našu turističku ponudu, što će svakako doprineti razvoju naše zemlje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela dr Desanka Repac.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Desanka Repac.

Izvolite.

DESANKA REPAC: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre, poštovani poslanici, lokalne samouprave u Vojvodini prepune su spomen-obeležja kada je reč o srpskim, o nacionalnim zajednicama i o pripadnicima stranih armija. Direktno i preko institucija Pokrajinska vlada jednako čuva svaki od tih segmenata.

Vojvodina je deo Srbije koji je naseljen dobrovoljcima Prvog svetskog rata, onima koji su preživeli. Imam moralnu i emotivnu obavezu da kažem kratko o njima jer sam direktan potomak jednog od njih.

Dobrovoljcima je istorija srpskog naroda dodelila jednu od najčasnijih uloga. Dobrovoljački pokret Srba u Prvom svetskom ratu je jedinstvena i specifična pojava u svetu. Jedina istinita misao svakog dobrovoljca bila je – srpska otadžbina, svojevolejno da odluči da sebe, svoj život i vrlo često svoju porodicu žrtvuje za svoju rodnu grudu i srpstvo. Mi, njihovi potomci, ne smemo da zaboravimo slavne pretke koji su svojom krvlju stvorili naš zavičaj. Onaj ko to zaboravi, izgubio je srpsku istoriju, izgubio je sebe.

Dobrovoljci su iz Amerike, Rusije, Novog Zelanda, Australije stigli u Solun, da se bore za zemlju Srbiju i slavnu otadžbinu. Smatra se da ih je bilo

oko 40.000. To je pretpostavka, tačan broj se ne zna. Mnogi su ostali na Zejtinliku, srpskom vojnom groblju u Solunu. To je mesto hodočašća. Srpska vojska je izgubila svakog trećeg vojnika. Čempresi koji su zasađeni oko grobnih mesta srpskih vojnika poklon su Manastira Hilandar, velika simbolika, kao straža palim srpskim junacima.

Ove godine navršava se sto godina od proboja Solunskog fronta. Na teritoriji Srbije imamo samo pojedinačna obeležja stradalih na Solunskom frontu. Ratni memorijal Solunskog fronta je Srpsko vojničko groblje u Solunu.

Na probodu Solunskog fronta bilo je jako puno bolesnih, jako puno ranjenih. Srpski vojni sanitet nije mogao da se oporavi od balkanskih ratova i nije mogao da pruži pomoć svim bolesnim i ranjenim, tako da je na poziv Nikole Pašića došlo oko 200 stranih lekara i 500 školovanih bolničarki. Došle su bolničarke Bolnice škotskih žena i jedna doktorka, Elizabet Ros, koja je došla iz Londona da dobrovoljno leči bolesnike od pegavog tifusa u Kragujevcu i tamo je i umrla. Još bih htela da pohvalim bolničarku od 60 godina, koja je došla iz Švajcarske, Klaru Katarinu. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Žarko Bogatinović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Žarko Bogatinović.

Izvolite.

ŽARKO BOGATINOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre sa saradnicima, Spomen-park na Hisaru, koji čini Statua pobeđe i 17 kamenova s imenima najistaknutijih boraca leskovačkog kraja u Drugom svetskom ratu, Grad Leskovac je ove godine detaljno uredio u memorijalni kompleks, a godinama pre toga bio je zapušten i izložen propadanju. To je sada mesto koje će ponovo posećivati mladi, jer je ranije bilo namenjeno za kolektivne posete dece predškolskog i školskog uzrasta. U toku juna 2018. godine, posle više od 40 godina, na ovom prostoru organizovana je dečja manifestacija pod nazivom „Spomen-park 2018“, u kojoj su učestvovala sva deca predškolskog i školskog uzrasta.

Narodni muzej u Leskovcu osnovan je 1948. godine. Bio je smešten u kući Bore Dimitrijevića Piksle izgrađenoj u drugoj polovini 19. veka u tzv. balkanskom stilu. Godine 1974. izgrađen je novi objekat u koji su preseljene zbirke muzeja. Muzej je kompleksnog tipa jer prikuplja, proučava i prezentuje istorijsko-umetničke predmete iz arheologije, istorije, etnologije, istorije umetnosti, od praistorije Leskovca i okoline do danas.

Krunu višedecenijskog rada Muzeja predstavlja stalna postavka „Vremeplov leskovačkog kraja“ otvorena 9. maja 2015. godine. To je prva faza rekonstrukcije stalne postavke iz 1974. godine i prikazuje život stanovnika

leskovačkog kraja od neolita do kasnog turskog doba. U dva arhitektonska dela predstavljeno je osam hiljada godine istorije.

U prvom delu, u vitrini oblika piramide, simbolično je prikazano arheološko blago Hisara, brda iznad Leskovca, koje predstavlja najbogatije nalazište brnjičke kulturne grupe iz 14. veka pre naše ere. Iz perioda rimske dominacije predstavljen je zlatni nakit sa lokaliteta Mala Kopašnica. Srednjovekovna istorija oslikava Dubočicu i vreme Nemanjića, vreme despotovine i razvoj grada u vreme Turaka. Prostorom koji svedoči o srednjem veku dominira figura srpskog viteza Nikole Skobaljića u prirodnoj veličini i pod punom ratničkom opremom. Posebno mesto dobio je i Leskovački panađur, najveći i najpoznatiji vašar na Balkanu, na koji su dolazili dubrovački trgovci i trgovci iz čitavog regiona.

U drugom arhitektonskom delu postavke predstavljen je arheološki lokalitet Caričin grad, mesto rođenja cara Justinijana Prvog. Deo postavke o Caričinom gradu, koji se nalazi na preliminarnoj Uneskovoju listi svetske kulturne baštine, čini materijal prikupljen u stogodišnjim istraživanjima.

U okviru Etnologije, postavka prati period od turskog doba do danas, razvoj zanatstva, trgovinu, privredu i običaje leskovačkog kraja.

Deo postavke koji se odnosi na Prvi svetski rat sadrži dokumente, fotografije, oružje i vojnu opremu vojnika iz ovog područja.

„Radnički pokret između dva svetska rata“ prikazuje razvitak, organizaciju i delatnost radničkog pokreta u leskovačkom kraju od 1918. do 1941. godine. Leskovački proletarijat je u ovom periodu organizovao velike štrajkove u cilju poboljšanja ekonomskog položaja i sticanja političkih prava, ali, takođe, to je zlatno doba Leskovca, period sveukupnog procvata i napretka grada, kada je s pravom dobio epitet „Malog Mančestera“. O tom periodu ću govoriti u sledećem amandmanu. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Vesna Marković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Olivera Ognjanović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Olivera Ognjanović.

Izvolite.

OLIVERA OGNJANOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Prihodi od turizma u Srbiji su prošle godine dostigli rekordnu sumu od skoro milijardu evra dok se za 2018. godinu predviđa povećanje od 17%, što bi bilo oko 3% BDP-a. Srbija nema izlaz na more, ali se ulaže u isticanje njenog geografskog položaja u srcu Balkana, u krstarenje rekama, istorijske spomenike i niske cene, čime će se privući više stranih turista. Uvođenje besplatnih vaučera pre nekoliko godina, kojih je prošle godine izdato oko 60.000, samo je otvorilo

prolaz za razvoj domaćeg turizma i pokazalo niz neiskorišćenih potencijala i mogućnosti za zaradu.

Retke su porodice gde nema onih koji su učestvovali ili stradali u nekom od ratova, a Srbija je predugo ćutala i slušala od drugih o samoj sebi. Razvojem memorijalnog turizma otvorili smo mogućnost da građani, porodice pokažu svetu svoja sećanja, uspomene na prošle generacije, na naše heroje i heroine, da isprave pogrešnu sliku o Srbiji koju su zlonamerni ekstremisti predstavili svetu pokušavajući da sakriju i iskrive istinu. Našli smo način da sami ispričamo svoje priče. Zato je realizacija zakona o ratnim memorijalima jako bitna.

S ekonomske tačke gledišta, dolazimo do zaključka da će se uključivanjem memorijala u turističku ponudu podstaći razvoj svih grana turizma. Znači, obnavljanjem spomenika i ulaganjem u ostatke i zaostavštinu prošlosti otvaraju se različite mogućnosti za zapošljavanje građana, razvoj infrastrukture i poboljšanje životnog standarda. Veliki kulturni potencijali Srbije mogu doprineti ekonomskom razvoju, očuvanju prihoda, jačanju deviznih rezervi i otvaranju novih radnih mesta.

Očuvanjem i revitalizacijom zaboravljenih mesta stradanja otvara se mogućnost razvoja različitih grana turizma i jačanja privatnog sektora, koji dobija priliku da na inovativan i kreativan način, prenoseći veštine, tradiciju, običaje i znanje, učestvuje u privrednom razvoju zemlje i ujedno obezbedi sebi stalni priliv novca i finansijsku stabilnost.

Amandman koji sam podnela upravo ukazuje da se realizacijom ovog zakona obezbeđuje sveukupni razvoj Srbije. Hvala na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Veljković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ivana Stojiljković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Studenka Kovačević.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Studenka Kovačević.

Izvolite.

STUDENKA KOVAČEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre, da mir nema cenu uverili su se oni kojima je stradao neko blizak, uverili smo se svi. Ipak, u situacijama kada je naša Srbija morala da se brani, stradali su heroji koje moramo pamtiti.

Među tim herojima je i Tibor Cerna, koji je poginuo na Košarama 1999. godine, jedan od 108 vojnika koji su dali život za srpske Košare braneći slobodu i nezavisnost Srbije. Njemu je nakon 18 godina podignut spomenik. Spomenik je otkrio Aleksandar Vučić zajedno sa majkom Tibora Cerne. Tibor je poginuo

u svojoj 21. godini života, a njegov nedoživljeni život naš je dug. Nas toliko mnogo dugujemo beskrajno mnogo tako malom broju heroja. Njih 108 je položilo svoje živote i sprečili su kopnenu invaziju na našu zemlju. Tiborove poslednje reči bile su: „Za ovu zemlju vredi umreti“.

Danas je ovo zemlja za koju vredi živeti i nastaviti da je ekonomski razvijamo. Nećemo dozvoliti da se borba sa daleko nadmoćnijim neprijateljem ponovi, da stradaju dvadesetogodišnjaci, da ijedna majka oseti takav gubitak. Zato su mir i stabilnost toliko važni.

Reći ću još da je napad OVK, NATO i albanske vojske na karaulu Košare trajao 67 dana. Bitka za Košare zvanično je završena 14. juna 1999. godine kada se Vojska Jugoslavije, na osnovu Kumanovskog sporazuma sa snagama KFOR-a, povukla sa Košara. Žrtve koje su podneli naši heroji treba uvek da podsećaju da treba učiniti sve da do novih ratova ne dođe. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Nikola Jolović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Jovica Jevtić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Mladen Lukić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Mladen Lukić.

MLADEN LUKIĆ: Zahvaljujem. Uvaženi ministre, dame i gospodo narodni poslanici, vojni memorijal u smislu ovog zakona jeste vojno groblje, pojedinačni grob, nadgrobni spomenik, spomenik, javno spomen-obeležje, mesto stradanja, znamenito mesto i drugi pijetetni simboli od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Republike Srbije.

Pošto su vojni memorijali mesta od posebnog značaja za poštovanje tradicije i istorije, potrebno je da svaka turistička organizacija na teritoriji svoje opštine uvrsti u obavezan deo programa ekskurzija posetu vojnim memorijalima koji se nalaze u toj opštini, kako bi posetioci mogli da se na najbolji način upoznaju sa našom istorijom i oslobodilačkom tradicijom.

Na teritoriji opštine Bajina Bašta 12. 8. 2016. godine otkrivena je spomen-ploča Darji Aleksandrovoj Korobkinoj, ruskoj bolničarki koja je lečila srpske vojnike tokom Cerske bitke. Darja Aleksandrovna bila je bolničarka Drinske divizije drugog poziva. Prilikom teških borbi kod Kurovića kolibe sa dotad neviđenom odvažnošću previjala je ranjene srpske vojnike. Zabeleženo je da je samo u jednom danu previla više od stotinu ranjenih. Junački je poginula 2. oktobra 1914. godine na Gučevu.

Spomen-ploču na zgradi Osnovne škole u Bačevcima otkrili su tadašnji ministar Aleksandar Vulin i ambasador Rusije u Srbiji Aleksandar Čepurin. Na ovaj način Bajina Bašta i Srbija su pokazale da ne zaboravljaju svoje

viševekovne prijateljske veze sa bratskim ruskim narodom i da poštuju sve hrabre ljude koji su dali svoj život za slobodu Srbije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Jelena Žarić Kovačević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Nenad Mitrović.

Reč ima narodni poslanik Nenad Mitrović.

NENAD MITROVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine ministre sa saradnicima, ja sam podneo amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Oblast zaštite ratnih memorijala na teritoriji Republike Srbije i srpskih ratnih memorijala u inostranstvu u pravnom sistemu Republike Srbije uređuje više propisa. Propisi koji regulišu ovu materiju doneti su u periodu postojanja SFRJ i SRJ, kada je nadležnost u ovoj oblasti bila podeljena između nekadašnje savezne države, u čijoj nadležnosti su bili ratni memorijali odnosno grobovi boraca u inostranstvu i grobovi pripadnika savezničkih i drugih armija na teritoriji Jugoslavije, i Republike Srbije u čijoj nadležnosti su bila groblja boraca u zemlji.

U formulisanju odredaba Predloga zakona polaznu osnovu predstavljali su navedeni važeći propisi. Međutim, važeći propisi u pozitivnom pravnom poretku Republike Srbije ne regulišu oblast na celovit način, pa su u tekst ovog zakona ugrađena i pojedina rešenja iz potpisanih i ratifikovanih međunarodnih sporazuma sa Slovačkom Republikom, Češkom Republikom i Ruskom Federacijom i utvrđenih Osnova za vođenje pregovora i zaključivanje sporazuma, gde su pregovori još uvek u toku. Pored toga, u izradi teksta korišćena je i komparativna pravna analiza propisa u ovoj oblasti u regionu.

Hoću da kažem da je u selu Reljan, u opštini Preševo, podignut spomenik stradalim vojnicima Vojske Jugoslavije u NATO agresiji, da junake koji su branili našu otadžbinu ne zaboravimo.

Pozivam kolege narodne poslanike da u danu za glasanje podrže Predlog zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Tomić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Vladimir Petković.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Vladimir Petković.

VLADIMIR PETKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, dame i gospodo narodni poslanici, oblast memorijala je dosad bila nedovoljno i neadekvatno zaštićena. Kao što sam već napomenuo,

prethodna zakonska rešenja su starija i više od 40 godina. Od tada su se desile mnoge političke, ekonomske i društvene promene. Sve je to dovelo da u ovoj oblasti imamo necelovita zakonska rešenja, koja nisu u skladu s ostalim propisima, iz čega su proistekle mnogostruke poteškoće, problem nejasno definisanih nadležnosti, otežan rad institucija i neadekvatna zaštita i mogućnost kontrole nad utrošenim sredstvima.

Bitno je istaći da Predlog zakona prati društvene tokove, uključujući trend digitalizacije. O tome svedoči i značajna novina koja se uvodi, a to je jedinstvena evidencija. Predviđeno je da se vodi jedinstvena evidencija o srpskim ratnim memorijalima koji se nalaze na teritoriji Republike Srbije i u inostranstvu, ali i o broju poginulih lica, počevši čak od Prvog balkanskog rata, što je jedna od najznačajnijih novina. Do sada nije bilo pravnog osnova za vođenje ovakvog tipa evidencije.

Prema Predlogu zakona, evidenciju o poginulim licima vodi Ministarstvo, a cilj je da se koristi u statističke i naučnoistraživačke svrhe. Poseban cilj je da se objedine podaci iz prethodnih evidencija koje su vodili nadležni državni organi kao i druga pravna lica, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Predviđena je i mogućnost međunarodne saradnje sa nadležnim organima iz drugih zemalja i međunarodnim organizacijama. Saradnja se ostvaruje u skladu sa zakonom i međunarodnim sporazumima. Ovo je jedna od najznačajnijih novina koje su predviđene Predlogom zakona o ratnim memorijalima.

Vođenjem jedinstvene evidencije, koja prati razvoj informaciono-tehnoloških sredstava, telekomunikacije i digitalizacije, posvećujemo dužnu i neophodnu pažnju ratnim memorijalima i licima koja su položila život za slobodu naše zemlje i skrećemo pažnju budućim generacijama na stradanje naših predaka.

Ovom prilikom bih pozvao sve narodne poslanike da u danu za glasanje podrže ovaj predlog zakona i da izglasamo zakon. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Stanija Kompirović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Stanija Kompirović.

Izvolite.

STANIJA KOMPIROVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre sa saradnikom, dame i gospodo narodni poslanici, zakonom o ratnim memorijalima će se regulisati materija koja se odnosi na održavanje i uređenje ratnih memorijala, znači uređenje vojnih grobalja, pojedinačnih grobova, nadgrobnihi spomenika, spomen-kapela, spomen-crkava,

spomen-ploča i mesta stradanja, mesta od značaja za negovanje tradicije oslobođilačkih ratova Srbije.

Ovim pokazujemo svoje poštovanje prema žrtvama rata i palim borcima, prema svojoj prošlosti i prema svima onima koji su nevini izgubili život u oružanim sukobima. Srbija želi da svojim hrabrim precima oda zaslužene počasti i uvek nastoji da spomen-obeležja u njihovu čast budu dostojanstvena, jer tako čuvamo sećanja na njih, a to je i garant za bolju budućnost. Tako čuvamo našu tradiciju i pamtimo herojstvo našeg naroda.

Pamtimo i osuđujemo nasilje u martu 2004. godine na Kosovu i Metohiji koje je na dramatičan način oživelo i problem očuvanja, obnove i zaštite kulturnih spomenika. Kosovo je sedište umetničkog nasleđa koje svedoči o prisustvu i životu različitih civilizacija na toj teritoriji koja je raskršće kultura i duhovnog stvaralaštva istoka i zapada. Na Kosovu i Metohiji registrovano je preko 300 zakonom zaštićenih spomenika kulture, a preko 120 čine srpski spomenici kulture verskog karaktera.

Mnogi srednjovekovni pravoslavni spomenici su srušeni, oštećeni i ugroženi. Uništavanje verskog i kulturnog nasleđa jedan je od načina ispoljavanja neprijateljstva i metoda za brisanje svedočanstva istorijskog prisustva srpskog naroda na Kosovu i Metohiji. Na takvo stanje uticala je činjenica da međunarodne snage UNMIK-a i KFOR-a nisu imale u vidu činjenicu da je zaštita kulturne baštine bitan činilac zaštite i stabilizacije prilika na Kosovu i Metohiji i bitan preduslov za stabilizaciju stanja i normalizaciju odnosa nacionalnih zajednica na prostorima Kosova i Metohije. Osim kulturnih dobara, razorena su i sva srpska groblja u južnim sredinama, tako da je teško otići i naći grob svojih predaka.

Na zaštiti svega toga što se nalazi na Kosovu i Metohiji radi naš predsednik. Ulažemo i obnavljamo razrušeno, sa ciljem da stvorimo jaku, ekonomsku, stabilnu i nezavisnu državu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Olivera Pešić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Olivera Pešić.

Izvolite.

OLIVERA PEŠIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, podnela sam amandman kojim predlažem da se u članu 2. Predloga zakona doda stav 2. kojim se dodatno definišu uvodne odredbe i član 2. ovog zakona.

Ono što je najvažnije jeste da ovaj zakon stvara potrebne uslove za zaštitu kulturnog nasleđa Republike Srbije. Veoma je važno da se razgraniče nadležnosti u finansiranju redovnog održavanja i investicionog održavanja između nadležnog ministarstva i jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji

se nalaze ratni memorijali. To se upravo definiše ovim predlogom zakona, jer se jasno preciziraju dužnosti jedinice lokalne samouprave vezano za redovno održavanje, s jedne strane i, s druge strane, jasno se definišu nadležnosti Republike Srbije kada je u pitanju investiciono održavanje.

Takođe, Predlogom zakona se definiše i prevazilaženje problema kada jedinice lokalne samouprave nisu u mogućnosti da obezbede finansijska sredstva za redovno održavanje ratnih memorijala koji su od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije. Predlogom zakona se uređuje i pitanje održavanja i nadležnosti u oblasti zaštite ratnih memorijala u inostranstvu.

Zakonom se definiše i obaveza vođenja evidencija o ratnim memorijalima u zemlji i inostranstvu. Određuje se nadležni organ za vođenje evidencije, kao i centralna evidencija, koju vodi ministarstvo nadležno za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Pešić.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Jelena Mijatović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Jelena Mijatović.

Izvolite.

JELENA MIJATOVIĆ: Zahvaljujem.

Uvaženi predsedavajući, poštovani ministre, dame i gospodo narodni poslanici, zadatak savremene demokratske države jeste očuvanje kulturološkog identiteta kroz stalnu i stručnu brigu o baštini. Bogatstvo kulturne baštine svedoči o etničkoj, jezičkoj, kulturološkoj, verskoj i drugim različitostima jedne zemlje. Mislim da je zaista pravi trenutak da se donese novi zakon o ratnim memorijalima, koji su od izuzetnog značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.

Amandmanom koji sam podnela na Predlog zakona, gde se u članu 2. dodaje stav 2, želim da ukažem na važnost donošenja ovog zakona za našu decu i za sva buduća pokolenja. Da bismo stvorili bolju budućnost, neophodno je da upoznamo prošlost. Ako pogledamo sadašnjost u kojoj živimo, možemo zaključiti da generacije rođene sredinom prošlog veka, pa i one kasnije, nisu naučile neke važne lekcije. Ne smemo da dozvolimo da naša deca ne znaju koliko memorijala postoji u njihovoj zemlji, da ne znaju kome su posvećeni, šta predstavljaju i čemu nas uče.

Na osnovu parcijalnih podataka prikupljenih u prethodnom periodu, na teritoriji Republike Srbije postoji oko 6.000 ratnih memorijala, a nije naodmet ponoviti da je u inostranstvu od 2003. godine evidentirano 625 srpskih ratnih memorijala, i to u sledećim državama: Albaniji, Alžiru, Australiji, Austriji, Belgiji, Belorusiji, BiH, Bugarskoj, Velikoj Britaniji, Grčkoj, Danskoj, Egiptu, Zimbabveu, Izraelu, Italiji, Južnoafričkoj Republici, Kanadi, Libiji, Makedoniji,

Mađarskoj, Malti, Maroku, Nemačkoj, Holandiji, Novom Zelandu, Norveškoj, Poljskoj, Rumuniji, Rusiji, Slovačkoj, Sloveniji, Tunisu, Turskoj, Francuskoj, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Češkoj Republici, Švajcarskoj, Švedskoj i Španiji.

Bitno je takođe reći da svi državni organi, privredni subjekti i fizička lica, odnosno celokupna javnost može inicirati obnovu, sanaciju i rekonstrukciju postojećih ratnih memorijala, kao i izgradnju, postavljenje ili uklanjanje ratnih memorijala, a mogu i aktivno učestvovati u realizaciji.

Dame i gospodo narodni poslanici, dužnost i obaveza svih nas jeste da našoj deci približimo našu istoriju, da ne zaborave ko su bili heroji, ko su bile heroine srpske prošlosti. Mi ovim zakonom pravimo sponu između najboljih koje smo imali i onih koji tek dolaze. Kisindžer je rekao: „Istorija, to je pamćenje država, pamćenje nacije i putokaz države“. Ratni memorijali jesu naše pamćenje, da se nikada ne zaboravi. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milija Miletić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Milija Miletić.

Izvolite.

MILIJA MILETIĆ: Uvaženi ministre, kolege poslanici, građani Srbije, podneo sam još jedan amandman na ovaj predlog zakona, s namerom da stavim akcenat na nerazvijena područja, nedovoljno razvijena područja, brdsko-planinska područja, iz kojih dolazi veliki broj ljudi koji su dali svoje živote za našu zemlju. Mi ovim zakonom dajemo veliku šansu da tim ljudima vratimo počast.

Gospodine ministre, ja vam se zahvaljujem jer ste u prethodnom periodu bili i čovek koji je bio u Vojsci, u specijalnim jedinicama, bili ste učesnik rata, bili ste ministar odbrane, a sada kao ministar rada i socijalne politike stvarno imate razumevanja. Ovaj zakon je za sve nas vrlo bitan. Još nešto što je za nas vrlo bitno – vi pored sebe imate ljude koji su stvarno ljudi od integriteta. Jedan od njih jeste i vaš savetnik u Ministarstvu, gospodin Saša Dujović, koji je isto bio učesnik rata, čovek koji se borio za našu zemlju. Baš zbog toga, ovaj zakon koji ste predložili služi da poštujemo naše ljude koji su poginuli.

Danas ću govoriti o nekim našim spomenicima ljudima koji su poginuli u Nišu, iz niškog kraja. Recimo, Spomenik na Čegru gde je naš vojvoda Stevan Sinđelić zajedno sa svojim ljudima, sa vojvodama hteo da oslobodi Niš. Oni su se 31. maja 1809. godine organizovali, ali zbog nesloge nisu uspeali da to urade i zato su se Turci organizovali. Zbog toga je naš gospodin Stevan Sinđelić video da ne može da se spase i pucao je u barutanu; nije hteo da bude u rukama neprijatelja, već je dao svoj život i bio je naša legenda.

Spomenik na Bubnju, isto znamenitost, gde je za vreme Drugog svetskog rata preko 10.000 logoraša streljano, Spomenik oslobodiocima Niša u centru Niša... Znači, to je sve ono što moramo pamtit, čuvati i uvek negovati.

Ujedno, mi smo setom zakona dali mogućnost za stimulaciju rađanja kroz pomoć našim porodicama, ženama koje će rađati i stvarati naše porodice. Tu sam stavio amandman sa željom da se da veliki akcenat ženama koje žive na selu, porodicama koje žive na selu, da se tim ljudima obezbedi 20–50% više sredstava zato što žive u našim selima i zato što će čuvati naša sela.

Još jednom se zahvaljujem svima vama i pozivam kolege poslanike da glasaju za moje amandmane, da glasaju za sve ono što vredi, a mi moramo poštovati naše ljude koji su dali živote za našu zemlju Srbiju.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Miletiću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Goran Pekarski.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Vladimir Orlić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Dalibor Radičević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Dragana Kostić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Dragana Kostić.

Izvolite.

DRAGANA KOSTIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, kolege narodni poslanici, 11 nedelja neprekidnog bombardovanja, NATO agresije 1999. godine odnelo je hiljade života, a među njima i nedužne dece. O materijalnoj šteti ne vredi govoriti, ali moram da naglasim da su ciljano bombardovani spomenici kulture.

Sokobanja nije bombardovana, ali je i ona podnela svoje žrtve. Pre same agresije, zbog terorističkih akcija, neki su po službenoj dužnosti morali da budu prisutni na Kosovu. Tako je i moj sugrađanin Bora Stefanović bio na Kosovu kao pripadnik MUP-a. Položio je svoj život baš tamo, 1998. godine. Iza sebe je ostavio dvogodišnje dete.

U parku ispred Policijske uprave u Sokobanji postavljen je spomenik Bori na kome su ispisani stihovi Milana Rakića. Godine 2014. dodeljena mu je posthumno zlatna plaketa za hrabrost. U znak sećanja na svog druga, zaposleni u Policijskoj stanici u Sokobanji ustanovili su memorijalni turnir u malom fudbalu.

Neka ovo bude dobar primer svim građanima Srbije da ne smemo zaboraviti nijednu žrtvu za slobodu u kojoj mi danas uživamo. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Veroljub Matić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Dušica Stojković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Tijana Davidovac.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Mirko Krlić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Sandra Božić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Boban Birmančević.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Boban Birmančević.

Izvolite.

BOBAN BIRMANČEVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre, poštovane kolege poslanici, poštovani građani Srbije, jako skupo smo platili slobodu i krajnje je vreme i došlo je pravo vreme da konačno živimo u miru i da pravimo pobeđe u miru, da pobeđujemo uz Aleksandra Vučića i Vladu, koja kroz ovaj zakon i kroz sve zakone koje smo donosili i koje ćemo donositi u budućnosti stvara uslove da očekujemo samo mir i pobeđe samo u miru. Naravno da ne možemo i nikada nećemo zaboraviti kako i kojom cenom je plaćeno, a plaćeno je životima.

Zaboraviti nećemo, oprostiti možda i možemo. Oprostili smo Nemcima Prvi i Drugi svetski rat; oprostili smo Turcima, mnogo smo im oprostili. Ali nećemo i ne možemo zaboraviti da će 14. septembra ove godine biti punih sto godina od početka proboja Solunskog fronta. Komandant srpske vojske bio je vojvoda Živojin Mišić. Petar Bojović i Stepa Stepanović komandovali su Prvom i Drugom armijom srpske vojske. Upravo tih 140.000 vojnika koji su krenuli u proboj Solunskog fronta i koji su se kretali brže od francuske konjice zaslužili su da na današnji dan i u ovoj državi konačno bude izgrađen spomen-kompleks kakav zaslužuje ta vojska, kako zaslužuju i naši preci i te vojne žrtve.

Pominjao sam već u prvom amandmanu da je 16. 11. 2017. godine potpisan ugovor i overen kod notara – Vlada Republike Srbije je zajedno sa Gradom Loznicom i opštinama Bogatić, Ljubovija, Mali Zvornik, Krupanj, Vladimirci i Koceljeva osnovala Spomen-kompleks Cer d. o. o. Šabac. Taj spomen-kompleks biće šest hiljada prvi ako imamo šest hiljada kompleksa; možda neće biti najveći, ali svakako će biti jedan od najvećih i najznačajnijih spomen-kompleksa, kojim ćemo pokazati našim precima ali i našim naslednicima na koji način se sećamo onih koji su nas oslobodili i omogućili nam da živimo u slobodi.

Ono što je bitno, ja sam to kroz amandman i podneo, jeste da su i ovi memorijalni kompleksi prilika da se regionalno povezuje i unapredi Srbija.

Upravo ovaj memorijalni kompleks za koji će na Ceru, nadam se pre obeležavanja stogodišnjice, a to je 11. novembar ove godine, konačno biti postavljen i kamen temeljac...

Moram ponovo da napomenem, da građani Šapca i građani Srbije znaju, da postoji neko ko na današnji dan ne želi da učestvuje u izgradnji spomen-kompleksa koji se nalazi na teritoriji grada Šapca, a to su upravo ostaci „žutog preduzeća“, Dušan Petrović i njegovi sateliti. Neverovatno ali istinito – nisu potpisali osnivački akt o osnivanju javnog preduzeća koje se nalazi na području grada Šapca. U ime građana Šapca, izvinjavam se svojim precima. Kada u Šapcu na vlast konačno dođe neko kome građani veruju i ko misli o budućnosti građana Šapca i Srbije, prvo što ćemo uraditi – ući ćemo u partnerstvo i u javno preduzeće koje će biti na području planine Cer i koje će pokazati koliko želimo da se odužimo našim precima.

Naravno, Spomen-kompleks Cer će pomoći razvoju tog kraja i ujediniti region, u kome će pre svega Cer, Pocerina, Jadar, Podrinje, Mačva, Tamnava, Posavina imati prilike da razviju turistički kompleks i da, uz poljoprivredu i voćarstvo koji su prepoznatljivi u tom kraju, postanu poznati i po turizmu.

Ono što je bitno, ova vlada, ovaj predsednik države misli o budućnosti ali misli i o prošlosti. Upravo na njegovu inicijativu pokrenuta je izgradnja ovog memorijalnog kompleksa. Živi bili pa videli, vrlo brzo imaćemo kompleks gde će spomenik visine 55-60 metara, u obliku krsta, sa dva panoramska lifta, sa pratećim objektima ukrašavati planinu Cer i biti svetionik za sve u Srbiji ali, naravno, i one van Srbije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik dr Aleksandar Martinović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Martinović.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Zahvaljujem se, gospodine Milićeviću.

Dame i gospodo narodni poslanici, jutros, ako ste primetili, skoro svi predstavnici opozicije... Neću da kažem svi, ali skoro svi predstavnici tzv. građanske, demokratske, proevropske opozicije, očigledno po diktatu, i to po diktatu novog gazde, Dragana Đilasa, postavili su skoro identično pitanje, a to je – šta radi Aleksandar Vučić kao predsednik Republike, vezano za Kosovo i Metohiju.

Optuživani smo, direktno i indirektno, za izdaju Kosova i Metohije, da vodimo nepatriotsku politiku, da nameravamo da pogazimo Ustav Srbije, da vodimo nekakve tajne pregovore, da smo spremni da prihvatimo nezavisnost Kosova i Metohije, da prihvatimo stolicu Kosova i Metohije u OUN itd. Očigledno je da je reč o diktatu, jer nemoguće je da skoro istovetno pitanje

postave i predstavnici Dveri, i Demokratske stranke, i stranke Vuka Jeremića, i Dosta je bilo i ovih poslaničkih klubova koji su nastali iz pokreta Dosta je bilo. Dakle, svi su imali identično pitanje, a to pitanje je u stvari predstavljalo napad na Aleksandra Vučića, na Vladu Srbije, na SNS, da smo izdajnici i da nameravamo nešto loše da uradimo kada je u pitanju Kosovo i Metohija.

Zašto ovo govorim? Kod nas Srba, nažalost, ima jedna osobina a to je da pokušavamo da budemo servilni i da se dodvoravamo onima koji nas inače ne vole ili nas ne vole baš previše i koji nam ne misle baš mnogo toga dobrog. Nadam se da ovu moju diskusiju niko neće pogrešno da razume.

Pokušaću da objasnim kolika je količina licemerja bila prisutna u Narodnoj skupštini jutros kada su postavljana ova pitanja o Kosovu i Metohiji, kada su se mnogi junačili pričajući o Kosovu i Metohiji, nečim što ću vam sada pročitati. To je otprilike taj politički milje, to je ta demokratska, proevropska, građanska Srbija, koja Srpsku naprednu stranku optužuje za izdaju Kosova i Metohije. Dakle, nadam se da me niko neće pogrešno razumeti. Govorim o čoveku koji je do juče bio samo glumac. Bio je glumac i ostao je glumac, ali kada neko izađe iz sveta glume i otvoreno podrži jednu političku opciju, onda ja njega ne posmatram više samo kao glumca, nego ga posmatram kao političara. I kada neko iz sveta umetnosti zakorači u svet politike, onda mora da bude spreman da trpi određene političke kritike.

Zašto sve ovo govorim? Nikola Đuričko je 25. juna 2018. godine, dakle to je juče bilo, dao intervju za hrvatski „Jutarnji list“ novinaru koji se zove Vid Barić. Zašto ovo govorim? Zato što su nas upravo takvi jutros optuživali da smo izdajnici, da maltene mrzimo sopstveni narod i da ćemo učiniti sve po diktatu iz Brisela, da ćemo prodati Kosovo i Metohiju. Evo, ministar je bio živi svedok tih pitanja. Kaže gospodin Đuričko sledeće: „Volim Zagreb, tu imam puno prijatelja, poznanika i često se zateknem ovdje, kako privatno tako i poslovno. Na Danima satire sam prvi put iako je moje kazalište već dolazilo. Po Zagrebu se uvijek sjajno promovati, evo, bili smo na Animafestu, odlična zabava – kaže Đuričko, koji se osim u glumi okušao i u glazbi, televizijskom voditeljstvu, te režiji.“

Sad nešto o tom njihovom evropskom, drugosrbijanskom, građanskom patriotizmu i odbrani Kosova i Metohije. Ovde su nam se podsmevali tražeći od nas da navodimo ratove koje smo devedesetih dobili, koje smo gubili, u kojima smo učestvovali, u kojima nismo učestvovali. Prozivali su nas, ko je malo politički pismen, da smo u stvari mi Srbi i Srbija krivi za raspad bivše Jugoslavije, da smo mi odgovorni za ratove u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini, da smo mi odgovorni za ono što se desilo na Kosovu i Metohiji. Za te famozne devedesete godine, a juče sam vam čitao deo onoga što su oni tih devedesetih godina pričali a što sad pokušavaju da sakriju kao zmija noge, gospodin Đuričko kaže sledeće: „Bilo je to najteže vrijeme za ove prostore, raspad sistema. Mene

je od vojske spasila Akademija. Studirao sam desetak godina, a mi s umjetničkih studija bili smo oslobođeni vojske. Dakle, s jedne strane imaš to, a s druge mene koji pokušava napraviti karijeru, a usput mora i odrasti, te se osamostaliti. Srećom, rano sam shvatio i ispraznost tih nacionalističkih priča. Devedesetih sam se intenzivno bavio kazalištem usred svega toga, a da nije bilo tako i da sam nekako završio u vojsci, istog bih trena dezertirao – govori Đuričko, pa dodaje da je u to vrijeme, zarađujući od glume, živio mnogo bolje od svojih roditelja, a već tada je razvijao ljubav i prema filmu i prema kazališnim daskama usporedo.“

„Đurička dio srpske javnosti“, kaže ovaj hrvatski novinar, „ne podnosi upravo zato što je oduvijek bio bez dlake na jeziku komentirajući dnevno-političke okolnosti. Nakon snimanja filma u BiH sa Anđelinom Džoli, završio je i na nekakvoj opskurnoj listi antisrba, a vlastiti je politički angažman zacementirao i podržavši kandidata Sašu Jankovića na predsjedničkim izborima prošle godine. Janković je u snažnoj kampanji govorio da Vučić drži Srbiju u izvanrednom stanju, da sije strah, a svakoga tko se drži Ustava proglašava izdajnikom. Problemizirao je i Srebrenicu, te niz srpskih nacionalističkih mitova, zbog čega, jasno, nije bio omiljen među dijelom birača. Isto se dogodilo i Đuričku, koji ga je neskriveno podupirao.“

Đuričko objašnjava tu svoju podršku Saši Jankoviću, koji se, vidim sad, ubi se od odbrane Kosova i Metohije, zajedno sa Vukom Jeremićem. Kaže Đuričko: „Činilo mi se da kao punoljetni, slobodni građanin Srbije mogu izreći svoj politički stav. To mi je donijelo mnogo nepravilnosti. I danas zbog toga ne mogu igrati u nekim beogradskim dvoranama. U Srbiji“, pazite, on to govori u Zagrebu, „postoji represija nad svima koji nisu istomišljenici nekakvog generalnog diskursa i tome treba stati na kraj, po svaku cijenu. Neki ljudi zbog svega odustaju izražavati svoje stavove, no politički stav se mora formirati i jasno komunicirati bez obzira na to što možeš time izgubiti.“

To kaže čovek u Zagrebu, a evo danas, ako pročitate „Večernje novosti“, Milorad Pupovac, koji živi u Zagrebu, kaže da već mesec dana ne može nigde da napravi ni jednog jedinog koraka u Zagrebu a da ne bude izložen najgorim mogućim napadima i uvredama samo zato što je Srbin i srpski poslanik u Hrvatskom saboru.

Gospodin Đuričko govori i o tome kakva je naša srbijanska, kaže, politička kultura: „Srbijanska politička kultura je na jako niskom nivou. Mi smo mlado društvo, tek moramo sazreti kroz brojne procese... Nismo mi još ni devedesete izgurali. Ponekad mi se čini da opet padaju iste one nacionalističke kiše kao onda. Nadam se da neće sve to jednog dana opet doći na naplatu. Prije svega se moramo pomiriti sa činjenicom da je povijest znanost i da se njome bave znanstvenici, a ne ekipa u kafiću. Kad to prihvatimo, tek na temelju toga

možemo formulirati stav. A kod nas je na snazi obrnut proces: povijest se falsificira i koristi za manipulacije ljudima.“ Neću dalje da čitam.

Zašto sam ovo pročitao? Zato što nam lekcije o odbrani Kosova i Metohije, o tome kako ćemo mi da izdamo Kosovo i Metohiju, o tome kako ćemo mi da prodamo za ne znam šta srpski narod koji živi na KiM i lekcije o patriotizmu drže ljudi koji otvoreno priznaju, usred Zagreba, da su studirali da ne bi išli u vojsku, da su namerno produžavali svoje studije da ne bi otišli u vojsku i, da su nekim slučajem i otišli u vojsku, oni bi, kaže, iz te vojske odmah dezertirali.

A danas, koliko sam obavešten preko Tanjuga, srpska delegacija u Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope je oštro protestovala zbog istupa hrvatskog premijera Andreja Plenkovića, koji je Srbiju i danas optužio da je agresor na Hrvatsku i da je ona glavni krivac za sve ratove koji su vođeni tokom devedesetih godina.

Tako da svi ovi koji su jutros, vidim da nema nikog od njih ovde u sali, očigledno postavili pitanje po diktatu novog gazde te tzv. evropske i tzv. demokratske opozicije... Taj novi gazda zove se Dragan Đilas, čovek koji ima samo prijavljenu (kolika mu je neprijavljena, to samo sveti Bog zna) imovinu od 25.000.000 evra, koji se prikazuje kao nekakav socijaldemokrata, kao ujedinitelj te tzv. prodemokratske i proevropske opozicije. Po njegovom diktatu oni su postavljali ta pitanja optužujući aktuelno rukovodstvo Srbije za izdaju. Evo, to rade ovakvi ljudi, koji su spremni da na najgori mogući način, ružno govore o svojoj državi.

Svojevremeno sam, a to su radile i moje druge kolege dok smo bili u opoziciji... Nikada ružno, mislim da je to elementarni politički kodeks, o svojoj zemlji se nikada ne govori, pa ne govori se čak ni o njenoj vlasti, ne govori se ružno kada se ode u inostranstvo; brane se državni i nacionalni interesi. Zastupa se, makar jednim delom, zvanična državna politika. A ne – odeš u Zagreb kod onih koji kažu tvoj narod je odgovoran za raspad bivše Jugoslavije, i onda im kažeš – ja nisam od tih, studirao sam glumu; da su me mobilisali, ja bih odmah sutra dezertirao.

Zašto sam sve ovo rekao? Ne prihvatamo da nam lekcije o Kosovu i Metohiji, o patriotizmu, o odbrani Srbije drže Saša Janković, Vuk Jeremić, Dragan Đilas i oni koji bi i danas, samo da im se pruži prilika, Srbiju prodali, kao što su je svojevremeno i prodavali, što bi rekao naš narod, za čanak sočiva.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Martinoviću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Stanislava Janošević. Izvolite, koleginice Janošević.

STANISLAVA JANOŠEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani sugrađani, spomen-obelisk koji se nalazi na Mihajlovačkom drumu, na svega

dva-tri kilometra od grada Zrenjanina, postavljen je i zamišljen kao slobodnostojeća apstraktna skulptura koja izranja iz ravničarskog kraja. Spomenik je podignut na mestu gde su 26. jula 1941. godine streljani borci Velikobečkerečkog odreda koji su tog leta izveli akciju paljenja žita.

Spomenik je podignut nakon Drugog svetskog rata po projektu zrenjaninskog arhitekta Tibora Bencea. Dva su osnovna elementa koja čine taj spomenik: to je betonski pentagon nepravilnog oblika visine tri metra koji izranja iz zemlje i tri gvozdena šiljka usmerena ka njemu, koja imaju simbolično značenje a to je način mučenja i stradanja svih ljudi koji su tada izgubili život, a između njih jedna žena, Ruža Šulman, kojoj je ponuđeno pomilovanje ako da neke od informacija o svojim sugrađanima. Ona je tada rekla: „Nikada, umirem za slobodu!“

Takvu čvrstinu moralnih odluka i moralnih načela savetujem da izgrade oni koji su upravo napustili salu s osmehom, oni su se podsmevali mojim kolegama kada smo branili amandmane, oni koji napadaju Aleksandra Vučića i SNS. To apsolutno govori ko je ovde pravi rodoljub. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Milanka Jevtović Vukojičić.

Izvolite.

MILANKA JEVTIĆ VUKOJIČIĆ: Zahvaljujem. Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre, kolege poslanici i poslanice, poštovani građani Srbije, već drugi dan raspravljamo u pojedinostima o zakonu o ratnim memorijalima, koji je čekao punih 40 godina da dođe u Narodnu skupštinu pred narodne poslanike. Čekao je odgovornu vladu i odgovorno resorno ministarstvo koje će poslati Narodnoj skupštini upravo jedan ovakav zakon, zakon koji na celovit, sveobuhvatan i potpun način reguliše ratne memorijale, kao i njihovo redovno i investiciono održavanje.

Prvi put uređuje se način i postupak izgradnje novih ratnih memorijala. Zemlja Srbije, svaki njen grad i svako mesto imaju po nekog svog heroja koji je dao život za slobodu. A sloboda je najveća vrednost za SNS i najveća vrednost svih građana Srbije. Ti heroji koji su dali svoj život za slobodu zaslužuju da im se mesto pogibije na dostojanstven način obeleži. To upravo predviđa ovaj zakon. Član 2. daje pojašnjenja osnovnih pojmova. Pružam sve čestitke resornom ministarstvu na odluci da u Narodnu skupštinu dođe s ovakvim predlogom zakona.

Ratni memorijali su deo kulturnoistorijske baštine, to je deo našeg identiteta, ali ratni memorijali jesu i mogu da budu i značajna mesta koja će posećivati turisti. Turizam kao grana privrede, od preuzimanja vlasti SNS, iz godine u godinu beleži rast u ukupnom učešću BDP-a.

Zašto je važno da Srbija bude politički ali i ekonomski stabilna? Ona je danas i u jednom i u drugom smislu, zahvaljujući odgovornom vršenju vlasti, ekonomski i politički stabilna zemlja. Značajno je da Srbija bude ekonomski stabilna zemlja i sa aspekta zaštite najranjivijih grupa, a znamo da iz ratova izlaze i ratni vojni invalidi i da ostaju porodice poginulih boraca.

Moram da kažem da je resorno ministarstvo, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u ukupnom budžetu koji je bio predviđen za 2017. godinu, 72% ukupne realizacije tog budžeta otišlo je upravo na prava korisnika koji uživaju po više zakona ta sredstava koja im se dodeljuju. Moram da istaknem da je u 2017. godini preko Ministarstva rada odobrena rehabilitacija i lečenje za 519 vojnih invalida i da su, takođe, odobrena sredstva za 22 udruženja koja neguju tradiciju oslobodilačkih ratova ali i podstiču socijalnu inkluziju ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca. Naravno da se sredstva za rad tih udruženja daju putem javnog poziva, na potpuno transparentan način i da se i te kako vodi računa o utrošku tih sredstava putem redovnog izveštavanja od strane onih koji projektne aktivnosti sprovode.

Moram da istaknem da je za poslednje četiri godine urađeno više na obnovi ratnih memorijala nego u prethodnih dvadeset godina. Takođe moram da istaknem da je u okviru obeležavanja oslobodilačkih ratova Republika Srbija u 2017. godini imala četrnaest državnih ceremonija.

Takođe moram da istaknem da su odobrena sredstva za obnovu i rekonstrukciju vrlo važnih ratnih kompleksa i ratnih memorijala. Ovom prilikom bih istakla sređivanje terena oko Spomen-kosturnice u Vardištu. Inače, to spomen-obeležje nalazi se u Republici Srpskoj.

Na kraju, zaključila bih da ratni memorijali treba da budu i mesta velikog istorijskog časa za našu decu, a Srbija mesto za sigurnu i bezbednu budućnost i nas i naših generacija. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, koleginice.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Živan Đurišić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Živan Đurišić.

Izvolite.

ŽIVAN ĐURIŠIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre, poštovani narodni poslanici, amandman sam podneo na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Tim članom utvrđeno je značenje pojedinih izraza upotrebljenih u ovom zakonu. Bliže su objašnjeni izrazi čije značenje nije na obavezujući način utvrđeno u nekom drugom propisu, a za potrebe pravilne primene i razumevanja rešenja sadržanih u ovom zakonu potrebna je njihova precizna definicija.

Amandman glasi: „U članu 2. Predloga zakona dodaje se stav 2, koji glasi – Realizacijom ovog zakona obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtnom na poboljšanje funkcionalnosti pravosuđa“.

Na teritoriji opštine Velika Plana postoji veliki broj ratnih memorijala, spomenika podignutih u čast naših predaka koji su dali živote u oslobodilačkim ratovima 1912–1918 (balkanski ratovi, Prvi svetski rat), kao i spomenike podignute u čast palim borcima u Drugom svetskom ratu. U svakom selu opštine Velika Plana postoje ovakva spomen-obeležja i o tome sam nešto govorio prilikom izlaganja o prethodnom amandmanu. Sada bih nastavio.

U selima Veliko Orašje, Bresje, Miloševac postoje spomenici koji su podignuti palim borcima u Drugom svetskom ratu. U Donjoj Livadici postoje spomenici palim borcima u ratovima 1912–1918. godine. U samom centru Velike Plane u Gradskom parku nalazi se velelepni Spomenik palim borcima za vreme Drugog svetskog rata. U mestu Markovac, u centru sela, jedan preko puta drugog nalaze se spomenici palim borcima iz Prvog i Drugog svetskog rata. U Lozoviku se nalazi spomen-kripta gde je sahranjeno 12 sovjetskih vojnika koji su oktobra 1944. godine poginuli oslobađajući Lozovik od Nemaca. U gradu Velikoj Plani postoji spomen-bista narodnog heroja Svete Mladenovića, a podignuto je i spomen-obeležje u obliku krina sa popisom palih boraca 1991–1999. godine. O svim ovim spomenicima lokalna samouprava se sa punom pažnjom stara i održava ih. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Đurišiću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ljubica Mrdaković Todorović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Ljubica Mrdaković Todorović.

Izvolite.

LJUBICA MRDAKOVIĆ TODOROVIĆ: Hvala, predsedavajući. Poštovani gospodine ministre sa saradnikom, koleginice i kolege narodni poslanici, zbog važnog geostrateškog položaja Niš ima burnu prošlost. Brojne vojske, narodi i vladari su, svako u svom vremenu, ostavljali svoje tragove. Brojne su kulturnoistorijske znamenitosti grada Niša i okoline. Ja ću pomenuti samo neke od njih, ne umanjujući važnost ostalih.

Spomenik oslobodiocima Niša u centru grada na Trgu kralja Milana obeležava razdoblje oslobodilačkih ratova protiv osmanlijske vladavine i tokom Prvog svetskog rata.

Ćele-kula je jedinstveni spomenik u svetu, najsuroviji, nastao kao posledica velike bitke na Čegru. Kulu su prvobitno činile 952 lobanje, a danas je ostalo 58 lobanja; jedna je izdvojena, za koju se pretpostavlja da pripada vojskovođi Stevanu Sindeliću.

Godine 1833. kroz Niš je prolazio francuski pesnik Lamartin, video je Ćele-kulu i tom prilikom je između ostalog rekao: „Neka Srbi sačuvaju ovaj spomenik. On će naučiti njihovu decu šta vredi nezavisnost jednog naroda, pokazujući im kakvu su cenu platili njihovi očevi“. Ove reči su zapisane na francuskom i srpskom jeziku na bronzanoj ploči koja se nalazi u kapeli koja je izgrađena 1892. godine da bi zaštitila Ćele-kulu od daljeg propadanja.

Ovaj zastrašujući svedok burne istorije Niša i ljudske surovosti nastao je nakon čuvene bitke na Čegru 31. maja 1809. godine. Kula od ljudskih lobanja je podignuta na putu za Carigrad kao opomena onima koji dižu bunu. Međutim, u srpskom narodu je ovakav gest Turaka imao kontraefekat.

Na brdu Čegru kod Niša, na mestu gde se odvijala čuvena Čegarska bitka iz Prvog srpskog ustanka, nalazi se spomenik u znak sećanja na hrabre vojnike i njihovog komandanta Stevana Sindelića, koji su poginuli na ovom mestu od daleko brojnije turske vojske.

Dalje, pomenuću logor Crveni krst u Nišu, koncentracioni logor Crveni krst, danas Memorijalni kompleks „12. februar“, jedan od koncentracionih logora koje su širom Srbije osnovale nemačke okupacione snage 1941. godine, gde je stradao veliki broj Srba, Roma i Jevreja.

Zatim, Memorijalni park Bubanj. Tokom Drugog svetskog rata ovo mesto je bilo jedno od najvećih stratišta na području Jugoslavije, gde je streljano između 10.000 i 15.000 ljudi. Tri pesnice simbolizuju dete, ženu i muškarca i predstavljaju bunt i prkos neprijatelju.

U Nišu ima brojnih kulturnoistorijskih spomenika, kao što sam rekla, koji govore o istoriji ovoga grada: spomenici žrtvama NATO agresije iz 1999. godine; da pomenem, tu su i tvrđava, Banovina, Oficirski dom, zgrada Radio Niša. Sve su to mesta na kojima se pisala istorija srpskog naroda. Niš je obeležen bogatom istorijom i vekovnom borbom za slobodu i opstanak. Mnogobrojne istorijske građevine, spomenici, spomen-biste, spomen-ploče i memorijali svedoče o tome i moramo ih adekvatno zaštititi kako bi ostali i opstali.

Zato pozivam sve poslanike da u danu za glasanje podržimo ovaj predlog zakona. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Veroljub Arsić.

Reč ima narodni poslanik Veroljub Arsić.

VEROLJUB ARSIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, meni je žao što ovde nema narodnih poslanika koji su predstavnici bivšeg režima iz jednog jednostavnog razloga – odnos države prema memorijalima i mestu stradanja, da li srpske vojske, da li pripadnika srpske nacionalnosti, jeste odnos i prema sopstvenom narodu i sopstvenoj državi. Kako su se oni o tome starali, videli smo iz prethodnog perioda, a kako bi se starali u budućnosti, videli smo iz njihovih diskusija. Oni su spremni čak da negiraju i zločine, i bitke i slobodu

koju Srbija ima. Čini mi se, iz njihovih izlaganja, da bi najsrećniji bili da je Srbija izgubila sve ratove i da živimo pod nekom drugom državom, pod nečijom okupacijom, kao što smo živeli ranije u prošlosti pod Turskom imperijom.

Nažalost, vratiću se malo na svoje jučerašnje izlaganje i današnji događaj u Savetu Evrope. Tvrdio sam da je srpska vojska u Prvom svetskom ratu donela slobodu svim narodima raspale Jugoslavije. Ali da bi nove vlasti u novim državama opravdale svoje zločine, Srbija i srpska vojska moraju da se proglase agresorima. Danas smo imali jednu takvu situaciju u Savetu Evrope od Plenkovića, premijera Hrvatske, koji nikako nema hrabrosti da suoči svoj narod sa činjenicom da su devedesetih godina pripadnici hrvatskog naroda ubijali sopstvene građane, slično kao u Drugom svetskom ratu. Dok ne prihvate takvu činjenicu, istinske želje za pomirenjem hrvatskog sa srpskim narodom neće biti sa strane Hrvata.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Tanja Tomašević Damnjanović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Tanja Tomašević Damnjanović.

Izvolite.

TANJA TOMAŠEVIĆ DAMNĀNOVIĆ: Hvala, poštovani predsedavajući.

Kolege i kolegice narodni poslanici, decenijama je oblast izrade obeležja koja oblikuju istorijska sećanja neuređena. Po raspadu zajedničke države, za vojne memorijale i mesta stradanja u Srbiji važe propisi iz šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka. To je stvorilo uslove za haotično stanje koje traje 30-40 godina i u tom smislu što su nama nicala različita obeležja, bez jasno utvrđenih kriterijuma, bez precizno donetih odluka zbog čega se podižu, kome se podižu, koga treba da slave, odnosno čija sećanja treba da čuvaju. Upravo je suština ovog zakona da se isprave decenije nebrige u kojima nije postojalo nikakvo zakonsko rešenje i kada je svaka lokalna samouprava mogla da postavi bilo kakav spomenik a da pritom ne vodi računa koja je poruka koju spomenik ostavlja i daje budućim generacijama.

Donošenjem ovog zakona sveobuhvatno će se regulisati materija koja se odnosi na održavanje i uređenje ratnih memorijala. Obezbeđivanje sprovođenja odredaba ovog zakona postiže se i propisivanjem odgovarajućih kazni. Najveća novina koju donosi Predlog zakona jeste nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije za davanje saglasnosti za podizanje novog ratnog memorijala. Takođe je veoma važno definisanje elemenata kada nije dozvoljeno podizanje novog ratnog memorijala.

Ovakav uređen sistem doneće ujednačenu primenu, koja doprinosi unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije, kao i poboljšanju turističke ponude Republike Srbije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik prof. dr Milan Knežević.

Reč ima narodni poslanik Milan Knežević.

Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, kolegice i kolege poslanici, čisto sada u ovom popodnevnom delu zasedanja, zbog gledalaca koji prate prenos, da kažemo da član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima jasno definiše značenje pojedinih pojmova koji se koriste u zakonu.

Donošenje ovog zakona je bilo potreba jer je potrebno bilo na celovit način regulisati ovu oblast. Donošenje ovog zakona posle četrdeset godina je bila naša dužnost i obaveza prema našoj tradiciji, našoj istoriji i našem narodu, jer rešavanje ovog problema s pijetetom prema našim žrtvama i stradanjima između ostalog predstavlja osnov za građenje neke nove i bolje budućnosti.

Ova novina u zakonu koja predviđa da će ministarstvo nadležno za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova biti u mogućnosti da daje saglasnost za podizanje novog ratnog memorijala... Lično mislim da će verovatno i Vlada, koja radi posvećeno i odgovorno... Sve moje kolege su prethodno jasno ilustrovale naša stradanja, naše memorijale, od balkanskih ratova, ali mi moramo da uradimo jedan memorijal posvećen civilnim žrtvama NATO bombardovanja 1999. Jesu lokalne samouprave odgovarajućim spomen-obeležjima obeležile žrtve kasetnih bombi u Nišu, Aleksincu, žrtve na mostu u Varvarinu, žrtve u vozu, ali bi bilo korisno jer je palo više od 2.000 civilnih žrtava u bezrazložnom NATO bombardovanju, tako da ministarstvo nadležno za ovo u davanju zakonske mogućnosti za otvaranje novih memorijala treba i o tome da razmisli. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Igor Bečić.

Pre nego što dam reč kolegi Bečiću, samo da kažem da je poslanički klub SNS potrošio vreme koje mu pripada, tako da imate samo vreme kao podnosilac amandmana u trajanju od dva minuta.

Izvolite, kolega Bečiću.

IGOR BEČIĆ: Poštovani predsedavajući, za sprovođenje ovog zakonskog rešenja potrebna su određena budžetska sredstva iz lokalnog, pokrajinskog i republičkog budžeta. Posle konsolidacije budžeta na sva tri nivoa vlasti, konačno možemo da izdvojimo sredstva i za ratne memorijale.

Ali zbog sramnih pokušaja bivšeg režima i pojedinih opozicionih lidera, Đilasa, Jeremića i ostalih, koji ne biraju sredstva da sačuvaju svoje milione koje su skupili kroz privatizaciju i zloupotrebu budžetskih sredstava, kroz devastiranje Srbije i pranje svetskog prljavog novca kroz svoje nevladine organizacije i institute i želje da izazovu nestabilnost u Srbiji kroz razne neuspele proteste, širenje lažnih vesti i iskonstruisane otmice novinara zbog kojih MUP mora da izdvoji ogromne resurse, kadrovske i materijalne, i značajna budžetska sredstva za istražne radnje... Jasno je da svi napadi u ovom trenutku na predsednika Vučića i njegovu porodicu idu u pravcu da oslabe njegove pokušaje da u nastavku pregovora Beograda i Prištine ostvari ogroman doprinos za Srbiju i njene građane. Ti lideri konačno moraju da shvate da su ih građani prozreli i da treba da dozvole da se ova sredstva u budućnosti usmeravaju u brigu o deci i ovakva zakonska rešenja. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Bečiću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Snežana Petrović.

Da li neko želi reč?

Koleginice Petrović, izvolite.

SNEŽANA PETROVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Kolege narodni poslanici, na član 2. Predloga zakona podnela sam amandman kojim se dodaje novi stav 2. i dodatno definiše sadržina zakona.

Nije cilj realizacije predloženog zakona samo efikasnije delovanje državne uprave u postupku zaštite, čuvanja, restauracije postojećih i izgradnje novih memorijala već i moralna obaveza svakog pojedinca prema precima koji su dali živote za svoju zemlju. Stoga je neophodno evidentirati sve ratne memorijale, kako bi briga o njima bila što bolja i regulisana zakonom. Odredba zakona kojom se određuju nadležni organi za ove poslove važna je i biće sprovedena u okviru ministarstva nadležnog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.

Dosad nije postojala zakonska osnova evidentiranja ratnih memorijala na jednom mestu, što je novina predloženih dopuna ovog zakona. Ova novina podrazumeva saradnju svih organa koji poseduju bilo kakve parcijalne evidencije ratnih memorijala. Na ovaj način biće lakše doći do podataka neophodnih, između ostalog, i za naučnoistraživačke radove kojima će se obrađivati ova značajna oblast.

Realizacija ovog zakona omogućuje Državni program obeležavanja godišnjica istorijskih događaja oslobodilačkih ratova Srbije, koji je definisan na osnovu poštovanja potreba očuvanja dostojanstvenog sećanja na žrtve i učesnike ratova u prošlosti. Sprovođenje ovog programa je u nadležnosti Sektora za boračko-invalidsku zaštitu Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.

Svi projekti koji se odnose na obnovu, sanaciju i rekonstrukciju ratnih memorijala, u saradnji sa nadležnim zavodima za zaštitu spomenika kulture, planirani za 2017. godinu uspešno su realizovani. Planirano je da se u 2018. godini nastavi sa pružanjem podrške udruženjima u realizaciji ovih projekata, tako da... (Isključen mikrofon.)

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Savkić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Savkiću, izvolite.

DRAGAN SAVKIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, poštovane kolege narodni poslanici, podneo sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima – dodaje se stav 2, koji glasi: „Realizacijom ovog zakona obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na efikasnost pravosudnih institucija“.

Zaštitu ratnih memorijala sprovode ministarstvo i jedinice lokalne samouprave u zavisnosti od mesta na kom se memorijal nalazi ali i ustanove koje se bave zaštitom spomenika.

Kada je reč o redovnom održavanju, propisana je obaveza lokalnih samouprava za ratne memorijale koji se nalaze na njihovoj teritoriji i Ministarstva odbrane za redovno održavanje memorijala koji se nalaze u sklopu vojnih objekata.

Predlog zakona takođe predviđa način prevazilaženja problema koji se javlja kada jedinica lokalne samouprave nije u finansijskoj mogućnosti da obezbedi redovno održavanje objekata. Tada ministar, na predlog nadležnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, uređuje način i visinu učešća u troškovima redovnog održavanja. S druge strane, nadležno ministarstvo snosi troškove investicionog održavanja ratnih memorijala u zemlji i inostranstvu.

Kada je reč o ratnim memorijalima stranih zemalja koji se nalaze na teritoriji Republike Srbije, utvrđena je nadležnost stranih zemalja kao pravilo, dok je u međunarodnom sporazumu moguće ugovoriti i drugačije.

Na ovaj način se ostvaruje efikasna zaštita ratnih memorijala, omogućava nesmetan rad organa i, najvažnije, sprečava propadanje i oštećenje ratnih memorijala koji su značajan element našeg nacionalnog identiteta.

Imajući u vidu sve ove činjenice, realizacijom Predloga zakona o ratnim memorijalima ostvaruje se pozitivan efekat i doprinosi sveukupnom razvoju Republike Srbije. Smatram da to mora biti izričito naglašeno u članu 2. Predloga zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milosav Milojević.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Milojeviću, izvolite.

MILOSAV MILOJEVIĆ: Hvala.

Uvaženi potpredsedniče Narodne skupštine, cenjeni ministre, dame i gospodo poslanici, u članu 2. Predloga zakona predlažem da se doda stav 2, koji glasi: „Realizacijom ovog zakona obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtnom na unapređenje privatnog sektora“.

Realizacija ovog zakona podrazumeva preduzimanje brojnih aktivnosti neophodnih za zaštitu, redovno i investiciono održavanje, uređenje, uklanjanje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala.

Republika Srbija je na stazi sveobuhvatnog razvoja, koji se neće i ne sme zaustaviti. To podrazumeva slobodnu tržišnu utakmicu i stvaranje dodatnih uslova za dalji razvoj privatnog sektora. Kao zemlja koja želi da postane turistički najrazvijenija u regionu, pored onoga što nude naši prirodni resursi i gradski odnosno seoski turizam, na značajnom mestu te ponude mora i treba biti i ponosna i slavna istorija Srbije. To je potencijal koji treba predložiti ljudima koji žele da posete našu zemlju a brojni su primeri izuzetno posećenih destinacija i lokaliteta upravo iz oblasti ratnih memorijala.

Zbog prethodno navedenog smatram da su razvoj oblasti o kojoj govorimo i unapređenje privatnog sektora usko povezani. Poštovanjem slavne istorije i predaka ne samo što odajemo počast velikanima već i podižemo ugled države, prezentujemo turistima ponosnu prošlost i stvaramo mogućnost da unapredimo ekonomsku situaciju naše zemlje. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Majkić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Majkić, izvolite.

ALEKSANDRA MAJKIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre sa saradnicima, svako od nas je došao iz jedne od 174 lokalne samouprave koliko ih postoji u Srbiji i svedoci smo da u svakoj od naših lokalnih samouprava postoji određen broj ratnih memorijala.

Ako se uzme podatak koji je dat u Predlogu zakona, da u Srbiji ima od četiri do šest hiljada memorijala, i ako uzmemo neki prosek da je to pet hiljada memorijala, ukoliko podelimo to na 174 lokalne samouprave, dolazimo do podatka da je 28-29 ratnih memorijala po jedinici lokalne samouprave, a ukoliko uzmemo da je to šest hiljada, onda dolazimo do podatka da je to 34 ili 35 ratnih memorijala po jedinici lokalne samouprave. Da li je to malo ili mnogo, teško je dati ocenu, ali s obzirom na našu istoriju samo u prethodnom veku, kada smo vodili šest ratova, verovatno taj broj nije nešto veliki. Takođe, svedoci smo da su ratni memorijali u lokalnim samoupravama u različitom položaju – neki

zauzimaju mesto koje im stvarno pripada, dok su neki drugi na neki način zapušteni.

Zbog toga smatram da uvođenje obaveznih evidencija, koje će voditi jedinice lokalne samouprave, može da doprinese razvoju efikasnosti lokalne samouprave tako što će se ovi ratni memorijali ponovo popisati, tako što će im se opet posvetiti potrebna pažnja i što ćemo znati da li u neke od njih treba uložiti, u redovno ili investiciono održavanje, i da svaki ratni memorijal dobije zasluženno mesto. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Radmilo Kostić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Miodrag Linta.

Kolega Linta, izvolite.

MIODRAG LINTA: Hrvatske vojne, paravojne i policijske snage su za vreme rata u Hrvatskoj izvršile brojne zločine nad srpskim civilima i zarobljenicima tokom i posle hrvatskih zločinačkih akcija u zapadnoj Slavoniji („Otkos“, „Orkan“, „Papuk“), zatim, tokom i posle zločinačkih akcija „Maslenica“, „Miljevački plato“, „Medački džep“, „Bljesak“ i „Oluja“.

Ja ću sada posebno istaći zločine u jednoj krajiškoj opštini, to je područje ondašnje opštine Gračac. Na području ondašnje opštine Gračac stradalo je tokom i posle hrvatske zločinačke akcije „Oluja“ 146 srpskih civila: na području grada Gračaca – 32 civila, selo Kijani – 18 lica, selo Ljubović – jedno lice, selo Mazin – osam lica, selo Gubavčevo Polje – dva lica, selo Bruvno – tri lica, selo Cerovac – tri lica, selo Deringaj – četiri lica, selo Glogovo – četiri lica, selo Grab – jedno lice, selo Kik – dva lica, selo Raduč – tri lica, selo Ploča – 12 lica, selo Jošani – dva lica, selo Vrebac – dva lica, selo Prljevo – četiri lica, selo Pribudić – jedno lice, selo Rastićevo – jedno lice, selo Rudopolje – dva lica, selo Nadvrela – jedno lice, selo Otrić – dva lica, selo Palanka – dva lica, selo Štikada – pet lica, selo Tomingaj – dva lica, selo Popina – osam lica, selo Vučipolje – jedno lice i selo Zrmanja – 20 lica.

Naš zemljak Stevan Veselinović, koji je rodom sa područja opštine Gračac, još 2006. godine podneo je zahtev Tužilaštvu za ratne zločine da se procesuiraju ovi zločini. Još uvek, do današnjeg dana, naše tužilaštvo nije ništa učinilo. Apelujem na Tužilaštvo za ratne zločine da konačno pokrene akciju da se procesuiraju zločini na području opštine Gračac ali i na području čitave Hrvatske nad srpskim civilima i zarobljenicima. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ana Karadžić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Zvonimir Đokić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Zvonimir Đokić.

Izvolite.

ZVONIMIR ĐOKIĆ: Zahvaljujem.

U NATO agresiji koja je počela 24. marta 1999. godine zbog navodne humanitarne katastrofe na Kosovu i Metohiji 19 zemalja NATO alijanse je bez odobrenja Saveta bezbednosti UN napalo tadašnju Saveznu Republiku Jugoslaviju.

Tokom 78 dana bombardovanja, koliko je trajalo, ubijeno je 2.500 ljudi, od čega 500 civila, među kojima 79 dece, a ranjeno je oko 12.500 ljudi.

Tokom bombardovanja učestvovalo je 1.150 borbenih aviona, ispaljeno 1.300 krstarećih raketa, izvršeno 2.300 vazdušnih udara na 995 objekata širom zemlje, pri čemu je korišćena i municija s osiromašenim uranijumom. Upotrebjeno je 37.000 kasetnih bombi, ispaljeno 420.000 projektila, čija je ukupna masa 22.000 tona.

Oštećeno je ukupno 25.000 raznih objekata, od čega 14 aerodroma, 18 vrtića, 69 škola, 20 domova zdravlja, 19 bolnica, 910 privrednih i infrastrukturnih objekata; razoreno je 38 mostova, a oštećena su 44 mosta, onesposobljeno je 470 kilometara puteva i 595 kilometara pruga. U bombardovanju je uništena jedna trećina energetskeg sistema zemlje.

Ukupna materijalna šteta procenjena je na više desetina milijardi dolara.

I, skraćću, na sve žrtve ove zločinačke agresije NATO alijanse moraju nas iz godine u godinu, dok postojimo, podsećati ceremonije kao što je Dan sećanja na stradale u NATO agresiji koji se svakog 24. marta održava širom zemlje. Mora nas podsećati i Dan sećanja na civilne žrtve NATO agresije, 7. maj, povodom bombardovanja civila kasetnim bombama u Nišu, ali i svaka godišnjica bitke na Košarama, 14. juna, u čast heroja sa Košara i njihove herojske borbe protiv terorista OVK.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Đokiću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Jovan Palalić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Ognjen Pantović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Pantoviću, izvolite.

OGNJE PANTOVIĆ: Hvala. Dame i gospodo narodni poslanici, srpski narod je tokom svoje duge i teške istorije često bio meta raznih osvajača koji su hteli da nametnu svoju vlast na ovom našem srpskom geoprostoru, ali svaki put do sada slobodarski duh našeg naroda je pobedio i svaki put do sada naša zemlja je vaskrsela posle tih teških vremena.

U svim ovim stradanjima naš narod nije imao mnogo razumevanja od strane velikih sila i međunarodne zajednice, ali ipak bilo je i onih koji su uvek stajali uz naš narod u tim teškim trenucima. Taj svetli primer je prijateljska

Rusija. Danas kada raspravljamo o ratnim memorijalima treba spomenuti da u našoj zemlji ima mnogo spomenika i grobova hrabrih ruskih vojnika koji su zajedno sa našima, rame uz rame, oslobađali Srbiju. Srbija nije zaboravila pomoć bratske Rusije u Prvom svetskom ratu. Danas u Beogradu imamo veličanstven Spomenik ruskom caru Nikolaju, koji je zbog Srbije ušao u Prvi svetski rat. Takođe, imamo i Spomen-park oslobodiocima Beograda iz Drugog svetskog rata i mnoge druge spomenike.

Srbija ne zaboravlja pomoć Rusije ni u novijoj istoriji – pitanje Kosova i Metohije, Unesko, sramna britanska rezolucija... I baš zato što ne zaboravlja, Srbija se danas hrabro odupire svim napadima sa Zapada da uvedemo sankcije Ruskoj Federaciji.

Država danas vodi računa o memorijalima, održava ih i ne dozvoljava da padnu u zaborav i gaji prijateljske odnose s onim državama koje su uvek bile uz nas u teškim vremenima. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milimir Vujadinović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Vujadinoviću, izvolite.

MILIMIR VUJADINOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

U članu 2. definisani su pojmovi koji se kasnije pojavljuju kroz ceo ovaj zakon, pa i pojam poginulog lica. Čuli ste u raspravi juče i danas pokušaj da se nanesu uvrede tim žrtvama koje smo imali u prethodnom veku postavljanjem nekakve teze da li smo ratove dobili, izgubili itd.

Ja moram reći da su svi ovi koji su ovde navedeni u stvari dobitnici, za razliku od onih koji danas pokušavaju da ih uvrede. Uvrede su jedino što im je ostalo. Na svu sreću, nemaju vlast kako bi mogli dalje da rade na progonu tih i takvih, tj. njihovih potomaka. To je jedino oružje danas u njihovim rukama, na svu sreću.

Setio sam se vremena kada se radilo na njihovom zatvaranju, progonu, na kraju krajeva i ubijanju. Ne, nije to teška reč, podsetiću vas na slučaj Vlajka Stojiljkovića, ministra policije u periodu od 1997. do 2000. godine, a kasnije narodnog poslanika u ovom uvaženom domu. Nakon serije progona, šikaniranja, poniženja njega i svih onih koji su sledili odbrambenu politiku Srbije u devedesetim godinama, on je izvršio samoubistvo ispred zgrade ovog parlamenta. To je bilo jedno simbolično pokazivanje dokle su došli oni koji su ono što je najvrednije dali za ovu zemlju. Vlajko je tada ostavio i jedno oproštajno pismo u kome je rekao da se privreda uništava, da prodajemo ekonomske resurse, rušimo policijsku organizaciju, vodimo kampanju protiv svih civilizacijskih dostignuća srpskog naroda. I bili smo svedoci svega toga.

Svedoci smo i drugih događaja danas, hvala Bogu – podizanja spomenika pripadnicima policije u Beogradu. Nedavno su premijerka, ministar policije, vi

ste, ministre Đorđeviću, takođe bili prisutni, otkrili spomenik poginulim pripadnicima MUP-a.

Ovaj moj amandman je u stvari još jedan znak da nećemo zaboraviti njihov ali ni sve ono što nam se dešavalo u prethodnom periodu od strane onih koji su... (Isključen mikrofon.)

PREDSEDAVAJUĆI: Vreme, hvala.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Mihailo Jokić.

Kolega Jokiću, izvolite.

MIHAILO JOKIĆ: Gospodo, mi smo zakon doneli, mi ćemo memorijale obnoviti, ali koji je naš problem? Naš problem je primena tog zakona i kako ćemo te memorijale sačuvati, održavati, unapređivati. Da bismo to uspeali, ja se zalažem za tzv. ličnu odgovornost; nisam za onu amorfnu grupnu odgovornost. Meni se posebno sviđa što je u ovom zakonu istaknuta odgovornost ministra, da ministar mora biti odgovoran za sprovođenje tih odluka i članova ovog zakona. Zato se zalažem za to da se u lokalnoj samoupravi takođe zaduži lice, da lokalna samouprava zaduži određeno javno preduzeće, da se u javnom preduzeću zna koje je lice odgovorno i da ti veliki memorijali imaju svoje čuvare. Mi moramo da sačuvamo ono što uradimo.

Znači, lako je uraditi, mnogo teže je sačuvati. Mi smo se 2000. godine uverili – tada su želeli sve da unište, sve da opljačkaju, da mi jednostavno kao narod sa svim svojim obeležjima nestanemo. Zbog toga to moramo naučiti, to ne smemo zaboraviti. Ovo što danas radimo moramo raditi na ovaj način, znači, utvrđivanjem lične, pojedinačne odgovornosti za sve zakone koje donosimo.

Posebno akcentujem to da ministarstvo, odnosno ministar mora vršiti nadzor, proveru nad donetim odlukama u lokalnim samoupravama, lokalne samouprave nad javnim preduzećima, a javna preduzeća nad radnicima. Onda se u svakom trenutku mora znati ko je za šta odgovoran. Samo se tako može ići napred. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Goran Kovačević.

Dali neko želi reč? (Da.)

Kolega Kovačeviću, izvolite.

GORAN KOVAČEVIĆ: Dame i gospodo, ministre, poštovanje ratnih memorijala svakako jeste stvar kulture, tradicije i istorije jednog naroda. Ratni memorijali su u stvari priča o velikim srpskim pobedama i velikim srpskim stradanjima. Nijedna velika srpska ratna pobeda nije ostvarena a da nije bilo velikog stradanja te generacije koja je bila spremna da strada za slobodu Srbije.

Kada se stradalo, a to je najveća cena koja je plaćena, plaćena je i ekonomska cena gubitaka materijalnih resursa u tom vremenu. Ali Srbija ima tu nesreću da ekonomski ne strada samo za vreme ratnih dešavanja, Srbija strada i od pogrešnih ekonomskih odluka u mirnom vremenu. Od 2008. do 2012.

godine, ako krenete od makroekonomskog parametra koji se najčešće ističe, gubitka radnih mesta, Srbija doživljava veliko stradanje: 400.000, 375.000, 260.000 po godini, znači, nedostatak radnih mesta u Srbiji u tom periodu.

Ako danas pogledate kako Srbija izgleda, tog stradanja više nema od 2015. godine. Samo u 2017. otvoreno je 75.000 novih radnih mesta. Od stope nezaposlenosti koja je 2008. godine bila 14,4%, 2012. došla do 25,5%, Srbija se danas, u ovom trenutku, nalazi na stopi nezaposlenosti od 12%. Ono što posebno treba istaći jeste da raste broj zaposlenih: sa 48,6% Srbija ima, praktično, istorijsku zaposlenost. Treba istaći i da nivo neaktivnog stanovništva opada. Praktično, nova radna mesta se otvaraju u novim kompanijama, posledica su stranih direktnih investicija i rasta malih kompanija. Sve je to moguće zato što Vlada Republike Srbije uvažava makroekonomsku politiku i vodi je ispravno. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Branko Popović.

Da li neko želi reč?

Kolega Popoviću, izvolite.

BRANKO POPOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre, dame i gospodo narodni poslanici, pored kontinuiranog ulaganja u zdravstvo, Opština Nova Varoš veoma aktivno radi na kreiranju novih ideja i novih projekata, koje usmerava ka brojnim konkursima države. Većina ovih projekata je dobila zeleno svetlo pa je preko 40.000.000 dinara odobreno u proteklih nekoliko meseci. Skoro 24.000.000 dinara odobreno je za izradu projektno-tehničke dokumentacije, a zatim i za proširenje i kompletno uređenje Trga vojvode Petra Bojovića, koje uključuje i podizanje spomenika Novovarošanima poginulim u balkanskim i svetskim ratovima.

Vlada Srbije obezbedila je i sredstva u visini od 30.000.000 dinara za asfaltiranje puta preko Javora, koji spaja opštine Nova Varoš i Ivanjica, odnosno puta od Spomenika majoru Iliću do Spomen-obeležja na Kalipolju, gde se 12. jula ove godine obeležava 140 godina od završetka Javorskog rata 1878. Na Spomen-groblju na Javoru sahranjeno je 7.000 srpskih vojnika koji su poginuli na Kalipolju jula 1876. godine, a među humkama je podignut i Spomenik majoru Mihailu Iliću, koji je bio glavnokomandujući tokom borbi i zaslužan za pobedu srpske vojske na Javoru. Ova manifestacije se ove godine obeležava pod pokroviteljstvom predsednika Republike Aleksandra Vučića i uvrštena je u kalendar manifestacija od nacionalnog značaja.

Realizacija svih ovih projekata pokazatelj je da Vlada Srbije stremi sveukupnom razvoju države i podizanju životnog standarda svih njenih građana, ne zaboravljajući junake koji su život dali za bolju budućnost svojih potomaka. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ana Čarapić.

Koleginice Čarapić, izvolite.

ANA ČARAPIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, sveukupni razvoj podrazumeva ulaganje u privredu, zdravstvo, turizam, infrastrukturu ali i u kulturnoistorijsko nasleđe.

Postignuti rezultati rada Vlade o napretku Srbije govore da je Srbija na pravom putu i iz tog razloga sam i podnela amandman.

Dolazim iz Toplice, iz opštine Kuršumlije, i s ponosom ističem da je Toplica oduvek davala najbolje junake, ali, nažalost, i veliki broj žrtava. O tome svedoči veliki broj spomenika koje imamo na teritoriji čitave Toplice, a i na teritoriji opštine Kuršumlije. Naime, u čast palim borcima, Kuršumlija u Gradskom parku ima Spomenik oslobodiocima od Turaka davne 1878. godine, koji je podignut 1896. godine, i to dobrovoljnim priložima i prilogom kralja Aleksandra I. Zatim, imamo spomenik pripadnicima vojske, policije, ali i civilima, žrtvama NATO agresije, takođe u Gradskom parku. Spomenik je otkriven 28. avgusta 2000. godine, na Dan opštine Kuršumlija. Zatim, u selu Igrišće, Spomenik oslobodiocima iz perioda 1912–1918. godine, o kom sam juče govorila. Zatim, imamo Spomenik palim borcima Topličkog ustanka u selu Mačkovac.

Ovoliki broj spomenika, ne samo u Kuršumliji nego na teritoriji čitave Republike Srbije, govori da nam je zakon o ratnim memorijalima i te kako potreban.

Da Srbija brine o svojim precima govori zakon o kome danas raspravljamo, a da brine i o svojim naslednicima govore sve mere Vlade koje smo preduzeli u prethodnom periodu. Iskoristiću priliku da pomenem, a kolega Marinković je pomenuo u raspravi u načelu, da se kod nas otvara fabrika za sklapanje nameštaja, koja će uposliti sto radnika. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milovan Krivokapić.

Kolega Krivokapiću, izvolite.

MILOVAN KRIVOKAPIĆ: Hvala.

Uvaženi ministre, koleginice i kolege, podneo sam amandman 2. na član 2. ovog zakona, kojim se dodaje stav koji dodatno definiše navedeni član. On glasi: „Realizacijom ovog zakona obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtnom na nerazvijene opštine“.

U ovom članu, kao što vidimo, bliže su objašnjeni izrazi čije značenje nije na obavezujući način utvrđeno u nekom drugom propisu, a za potrebe pravilne primene i razumevanja rešenja sadržanih u ovom zakonu neophodna je

njihova precizna definicija. Radi se o izrazima koji su suštinski vezani baš za materiju koja je predmet zakona.

Vlada Republike Srbije je predložila na usvajanje zakon o ratnim memorijalima svesna koliko su značajni memorijalni spomenici i koliko je važno da se ta mesta održavaju i budu dostojno obeležena, jer ona ujedno i opominju. Moramo da imamo na umu da ukoliko ne postoji kultura sećanja, onda postoji mogućnost da se greška ponovi.

Srpski narod i srpskog vojnika karakteriše slobodarski duh, kontinuitet u srpskim genima da se bori za slobodu ne žaleći svoj život. Ono što su naši vojnici doživljavali od Kosovske bitke i balkanskih ratova, pa sve do pakla u ratu na Kosovu i Metohiji, gde je NATO zverski napao jednu malu zemlju, gde se odigralo nešto neopisivo u istoriji čovečanstva...

Ne mogu a da ne spomenem da je majka izgubila tri sina Milića, dva na ratištu na Košarama, a treći je brzo nakon toga preminuo, na šta nas stalno podseća Trg braće Milić u Kosovskoj Mitrovici.

Dakle, zbog svega je veoma bitna zaštita i redovno održavanje postojećih ratnih memorijala. Jedan od načina je svakako i memorijalni turizam, koji može značajno doprineti njihovom očuvanju ali i ukupnom ugledu zemlje kroz veću vidljivost određenog perioda naše istorije. Mogućnosti Srbije da se predstavi u ovom segmentu su velike.

Upravo zbog svega navedenog, potrebno je u članu 2. dodati stav 2. kojim će se dodatno definisati da se realizacijom ovog zakona obezbeđuje sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na nerazvijene opštine.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Marko Parezanović.

Da li neko želi reč?

Kolega Parezanoviću, izvolite.

MARKO PAREZANOVIĆ: Zahvaljujem.

Mislim da država Srbija u prethodnih nekoliko godina obeležava velike dane, praznike, jubileje na, rekao bih, nikad dostojanstveniji i nikad glasniji način. Mislim da je to važno jer ti dani govore o našem oslobodilačkom i našem antifašističkom karakteru. Mislim da svaki građanin Srbije može biti ponosan kako država Srbija obeležava velike jubileje i o tome najbolje govori broj građana prisutnih na velikim manifestacijama, kao što je npr. Dan državnosti.

S druge strane, mislim da država Srbija plaća veliku cenu toga što se decenijama ćutalo o velikim zločinima i strašnim dešavanjima iz vremena Drugog svetskog rata, odnosno iz vremena Jasenovca. Iako delimično mogu da razumem zašto je to bilo u vreme komunizma, uvek se pitam šta je sprečavalo političare posle 2000. godine da jasno govore o stradanjima Srba u logoru u Jasenovcu. Da li su bili previše zauzeti pljačkaškim privatizacijama ili su se možda previše plašili šta će neko van Srbije o tome da kaže? Ali zato država

Srbija danas jasno govori o tome, danas se usred Njujorka govori o stradanju Srba u Jasenovcu, zato što hoćemo da svaki čovek na svetu zna kakva su stradanja i kakve nepravde Srbi preživeli u Drugom svetskom ratu.

Takođe, ova skupštinska većina je donela odluku da se formira komisija koja će da istraži dešavanja tokom NATO bombardovanja. Iako vodimo politiku integracija, a ne politiku sukoba, mi se ne plašimo da se borimo za istinu i nije nam važno šta će neko drugi van Srbije o tome da kaže. To je donela ova skupštinska većina; nijedna skupštinska većina pre 2012. godine to nije uradila.

Takođe, ova zakonska rešenja su, privodim kraju, jako važna jer sva prethodna zakonska rešenja su stara i po nekoliko decenija. Umesto da svi zdušno podržimo ovaj zakon, neki ljudi su...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ljiljana Malušić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Malušić, izvolite.

LJILJANA MALUŠIĆ: Hvala, predsedavajući.

Uvaženi ministre, zakonom o ratnim memorijalima uređuju se pitanja od značaja za zaštitu, redovno održavanje, investiciono održavanje, uređenje, uklanjanje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala.

Treba naglasiti da je Republika Srbija uvek vodila odbrambene ratove, a da je u tim ratovima nažalost poginulo – u Prvom svetskom ratu, balkanskim ratovima, Drugom svetskom ratu, ratovima 1990-ih i ničim izazvanom bombardovanju – više od tri miliona ljudi, većinom Srba.

Iza ovih ratova ostao je veliki broj ratnih i mirnodopskih invalida, koji su osnovali razna udruženja sa ciljem da štite i pomažu ove ljude olakšavajući im život, na primer, obezbeđivanjem olakšanog i besplatnog parkiranja, rezervisanim parking-mestima ispred javnih ustanova i zgrada u kojima stanuju teški invalidi, izgradnjom rampi za invalide u kolima na što više mesta, uklanjanjem arhitektonskih barijera koje onemogućavaju njihovo kretanje, omogućavanjem da pod povoljnijim uslovima mogu da koriste kulturne, sportske i zabavne sadržaje itd. Jedno od najvećih udruženja je Udruženje ratnih i mirnodopskih vojnih invalida Srbije, o kojem sam juče govorila.

Danas ću govoriti o Udruženju invalida i veterana ratova Novi Sad „Miloš Obilić“. To je jedno od najvećih udruženja u Novom Sadu i čitavoj Vojvodini. Postoje i mnoga druga. Između ostalog, moram da pomenem Udruženje za zaštitu prava boraca u Nišu, Savez udruženja veterana i ratnih invalida otadžbinskih ratova Republike Srbije u Kosjeriću, Udruženje učesnika oružanih sukoba na prostoru bivše Jugoslavije Novi Sad, Udruženje veterana i ratnih invalida ratova od 1990-ih Zlatiborskog okruga, Užice, i mnoga druga. Zašto? Dobro je što postoji evidencija, jer mi na ovaj način možemo da pomognemo ovim ljudima. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Ljubiša Stojmirović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Marko Atlagić.

Da li neko želi reč?

Kolega Atlagiću, izvolite.

MARKO ATLAGIĆ: Uvaženi potpredsedniče, primenom ovog zakona uveliko ćemo pridoneti realizaciji moralnih i patriotskih osećanja naših učenika i studenata.

Da je Saša Janković zvani Sale Prangija posedovao moralno-patriotska osećanja, a nije, ne bi izjavio da „Srbija tek treba da dokaže da su manastiri Gračanica i Dečani srpski“. Poštovani narodni poslanici, to može da izjavi samo neko ko je potpuno ostao bez uma. Da je Saša Janković zvani Prangija ostao bez uma, potvrdio je njegov stranački kolega, akademik Dušan Teodorović, koji je rekao: „Nikada tokom moje dugogodišnje karijere u zemlji i inostranstvu nije se desilo da toliko pogrešim u proceni radnih sposobnosti i moralnog kodeksa kao kod Saše Jankovića“.

Vidite, poštovani narodni poslanici, radi se o jednoj moralnoj ništariji, bez radnih osobina. Ništa bolji nije bio ni njegov kolega Dušan Petrović, koji je bio ministar poljoprivrede, a za godinu dana je dao da se pokolje 500.000 krava. Radi se o ljudima džabalebarošima, lezijedovićima, secikesama i luftiguzima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Atlagiću.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Maletić.

Da li neko želi reč?

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Žarko Mićin.

Da li neko želi reč?

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Ivana Nikolić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Nikolić, izvolite.

IVANA NIKOLIĆ: Hvala, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre, kada govorimo o zaštiti ratnih memorijala i o redovnom održavanju, prepozna se velika uloga, pored ministarstava, i jedinica lokalne samouprave.

U pogledu zaštite od strane jedinice lokalne samouprave koja se stara o redovnom održavanju, u Predlogu zakona je prepoznatljiva i uloga koja se odnosi na dužnost u obezbeđivanju neposredne okoline ratnog memorijala. Kako se pod redovnim održavanjem podrazumevaju radovi koji se izvode u cilju zaštite, a u delu koji se odnosi na uredno održavanje ograda, pristupnih puteva, staza i drugih objekata, ističe se uloga jedinica lokalne samouprave i odgovornost u sprovođenju zakona o ratnim memorijalima. Lokalna

samouprava je ta koja je dužna da obezbedi odgovarajuću infrastrukturu do ratnog memorijala, da je održava, da se stara da ne bude neprimerenih aktivnosti, da ne dozvoli izgradnju neodgovarajućih objekata u blizini.

Dakle, obaveza je države i odgovornog rukovodstva da takva mesta štiti, čuva, da se neguje tradicija, da se štiti kulturno nasleđe, što je važno za budućnost našeg naroda, a ne da se dozvoli, kako nažalost neki rade, da se takve površine znamenitih mesta i mesta stradanja koriste zarad lične koristi. Odgovorno rukovodstvo, dolaskom na vlast Srpske napredne stranke, detaljno analizira svaki segment važan za bolju budućnost našeg naroda, te se uložnim naporima Vlade Republike Srbije ovakav zakon našao danas na dnevnom redu. Uz napore predsednika Republike Aleksandra Vučića i odgovornih činilaca, evidentno je da je Republika Srbija u sve boljoj poziciji i da se građanima obezbeđuje bolja budućnost. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Borka Grubor.

Da li neko želi reč?

Koleginice Grubor, izvolite.

BORKA GRUBOR: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnikom, dame i gospodo narodni poslanici, osnovni cilj ovog predloga zakona je jasnije definisanje nadležnosti, jačanje odgovornosti i efikasnosti jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija i pojedinaca, kao i stvaranje neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Ovako uređen sistem doprineće unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije, kao i poboljšanju turističke ponude Srbije.

Podrinje je, nažalost, bogato velikim brojem spomen-obeležja velikom broju žrtava srpskog naroda iz doba Prvog srpskog ustanka, Prvog i Drugog svetskog rata. Jedno od njih je i Spomen-kosturnica u Dragincu, selu kod Loznice, koja svedoči o masovnom zločinu počinjenom nad civilima tada okupirane Srbije kada je tokom jednog dana, 14. oktobra 1941. godine, izvršena odmazda streljanjem 2.950 civila.

Naime, u jesen 1941. godine jedinice Vermahta krenule su u ofanzivu sa ciljem da povrate izgubljene teritorije u zapadnoj Srbiji. Jedna kaznena ekspedicija uputila se ka Krupnju, ali je na mostu preko Jadra, kod mesta zvanog Gajića stena, u blizini Draginca, zaustavljena i razbijena od strane partizanskog odreda. Nemačke okupacione snage su kao odmazdu za ovaj poraz iz Draginca i okoline sakupile i potom na nekoliko mesta u Dragincu streljale civile. Najmlađa žrtva je bila stara svega tri dana. Nakon toga su ih sve zatrpali u zajedničke grobnice, koje su posle rata uređene i obeležene. Godine 1961. svi posmrtni ostaci preneti su u zajedničku spomen-kosturnicu izvan sela, koja je

obeležena granitnim spomenikom visine sedam metara, autora Ostoje Gordanića Balkanskog. Zločin u Dragincu je ...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Grubor.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Svetlana Nikolić Pavlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Dragana Barišić.

Da li neko želi reč?

Kolegice Barišić, izvolite.

DRAGANA BARIŠIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Poštovani ministre, poštovane kolegice i kolege, i danas raspravljamo o važnim zakonima, o zakonima koji nam daju mogućnost da se prisetimo naše istorije, da podsetimo na značaj održavanja tradicije ali i da podsetimo našu decu da ne smeju da zaborave na sve one pretke koji su živote dali za slobodu Srbije.

Inače, mi Srbi možemo s ponosom da govorimo o našoj istoriji. Tako ja kao Kruševljanka mogu da kažem da u Kruševcu zaista imamo dosta ratnih memorijala, kao i da država Srbija, Vlada Republike Srbije i lokalna samouprava vode brigu o svim spomenicima koji su postavljeni u prethodnom periodu ali i o postavljanju novih spomenika.

Želim da istaknem da je u Kruševcu u vreme Drugog svetskog rata mnogo ljudi izgubilo živote i da je u njihov pomen podignut jedan spomen-centar, odnosno jedno stratište koje se naziva Slobodište, i da Grad zaista pridaje posebnu pažnju i vodi brigu o tom spomeničkom kompleksu. Inače, u centralnom delu ovog spomeničkog kompleksa postoje dva amfiteatra i svake godine se upravo tu održavaju raznorazne aktivnosti da bismo se prisetili svih onih ljudi koji su živote dali zarad slobode.

U danu za glasanje podržaćemo set ovih zakona, tako da pozivam kolege da u danu za glasanje glasamo za ove dobre zakone. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Darko Laketić.

Da li neko želi reč?

Kolega Laketiću, izvolite.

DARKO LAKETIĆ: Poštovani predsedavajući, uvažene kolege narodni poslanici, poštovani ministre, danas govorimo o Predlogu zakona o ratnim memorijalima.

Naša zemlja je kroz istoriju zaista mnogo propatila i u ovoj zemlji svaki pedalj je ratni memorijal, ali ono što je vrlo bitno jeste da je naša zajednička obaveza da se na adekvatan način odužimo svim našim precima koji su položili život za našu slobodu, za oslobođenje ove zemlje.

Podsetiću i na jedan citat iz antologijskog dela „Knjiga o Milutinu“, gde jedan od aktera u knjizi kaže: „Narod mora poštovati kosti svojih predaka, nema sigurnijeg oslonca od kostiju predaka, barem za nas Srbe“. To je rečenica koja definitivno govori mnogo i o našem narodu i o patnji kroz koju smo prolazili kroz vekove.

Ono što takođe želim da kažem danas jeste da mi je zaista čast i veliko zadovoljstvo to što se u gradu Prokuplju podiže spomen-park Gvozdenom puku, čiji su pripadnici dobili 149 Karađorđevih zvezda sa mačevima, 10 Legija časti (to je francusko odlikovanje) i šest Ruskih krstova (to je najviše rusko odlikovanje). Podsetiću i narodne poslanike i građane Republike Srbije da su članovi ovog čuvenog Drugog pešadijskog puka „Knjaz Mihailo“ bile i srpska heroína Milunka Savić, koja je hrabro jurišala sama na velike grupe neprijatelja, zatim bolničarka Flora Sands, britanska bolničarka, koja je prva srpska oficirka u našoj vojsci...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Branimir Rančić.

Da li neko želi reč?

Izvolite.

BRANIMIR RANČIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre, poštovana gospodo narodni poslanici, Vojna bolnica Niš kao istorijsko-medicinski entitet spada u najstarije i najuglednije medicinske i vojne ustanove u Srbiji. Vojna bolnica je osnovana u 19. veku, 11. januara 1878. godine, neposredno nakon oslobođenja Niša od Turaka, i do 1881. godine bila je jedina bolnica u Nišu.

U prvo vreme, zbog velikog broja ranjenika i bolesnika bolnica je bila na dve lokacije, od kojih je jedna bila u neposrednoj blizini Čele-kule, gde se i danas nalazi ta velelepna zgrada, memorijal rađanja zdravstvene zaštite i zdravstvenog prosvetavanja.

Od vremena svog osnivanja, na predlog načelnika Saniteta srpske vojske doktora Vladana Đorđevića, naredbom Vrhovne komande srpske vojske od postojećih turskih bolnica u Nišu nastaje Moravska stalna bolnica, do današnjeg dana prošla je dug i trnovit put kroz devet ratova koje je vodio srpski narod, a sa njom je započelo i razvijalo se zdravstvo i zdravstvene ustanove ne samo niškog kraja već i čitavog regiona.

Moram još jednom da potenciram da se u Nišu 1900. godine kao posebna ustanova pod patronatom i za potrebe Vojne bolnice formira preventivna medicinska ustanova Kraljevski vojni Pasterov zavod, koji je imao zadatak da organizuje preventivnu medicinsku zaštitu pripadnika vojske i stanovništva. Započinje se sa proizvodnjom cepiva, odnosno vakcina i vrši se prva vakcinacija protiv velikih boginja i drugih zaraznih bolesti. Doktor Mihajlo Marković je 7. jula 1900. godine izvršio pelcovanje prvog teleta radi dobijanja

animalne limfe za cepljenje protiv velikih boginja. Već u novembru je bilo spremljeno 15.000 vakcina. Hvala lepo.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Dubravka Filipovski.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Milena Turk.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Sonja Vlahović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Izvolite.

SONJA VLAHOVIĆ: Zahvaljujem, poštovani predsedavajući.

Uvaženi ministre, kolege i kolegice, ovo je moj drugi amandman na Predlog zakona, na drugi član. Podnela sam amandman jer su ratni memorijali važan segment kulturne baštine Republike Srbije i postaće deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude. Turizam je grana koja direktno utiče na privredni rast.

Zašto većina poslanika opozicije ne shvata naše amandmane, pitamo se mi narodni poslanici vlasti. Nabrojiću nekoliko osnovnih razloga: oni su za vreme vlasti zatvarali fabrike, a mi ih otvaramo; oni su doveli zemlju do bankrota i deficita budžeta, a mi sada do suficita; oni su imali privredni pad, a mi imamo privredni rast; oni su povećavali broj nezaposlenih, a mi smanjujemo broj nezaposlenih. Navela sam vam osnovne razloge njihovog neshvatanja naših amandmana. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Vlahović.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Marko Zeljug.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Bojanić.

Da li neko želi reč?

Kolega Bojaniću, izvolite.

ZORAN BOJANIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Nastaviću tamo gde je stala kolegica Sonja Vlahović. Žalosno je pogledati one prazne klupe naspram nas. Imali su šanse da urade sve, pa i ove memorijale da srede, da oporave.

Kao što rekoh, nastaviću gde sam stao. Kada krenete Ibarskom klisurom i izađete iz grada Kraljeva, sledi selo Konarevo gde ćete videti jednu divnu piramidu na seoskom groblju. Svi vi koji ste prošli Ibarskom magistralom videli ste verovatno to zdanje. To je spomenik koji je nekada davno nepoznati darodavac napravio, odnosno dao je novac da se napravi a napravio ga je arhitekta Spasoje Krunić. Posvećen je deci, ne samo srpskoj deci, nego deci iz cele bivše Jugoslavije koja su od 1942. do 1947. godine bila u sirotištu u

Mataruškoj Banji. U to sirotište je moglo da uđe samo dete koje nije imalo nikoga svoga.

Nastaviću dalje tom „Dolinom vekova“, „Dolinom jorgovana“. U selu Cerje, na sredomeđi između Kraljeva i Raške, svi vi koji ste putovali Ibarskom klisurom videli ste jedan divan Spomenik srpskom vojniku, koji je okrenut prema jugu. Godine 1930. grupa radnika i inženjera državnog preduzeća za izgradnju i tehniku „Labor“ iz Kraljevine Jugoslavije je svojim dobrovoljnim radom napravila taj spomenik. Osamdeset pet godina niko nije prišao spomeniku, niti ga je pipnuo, niti šta radio, ali su pojedinci pucali u njega, služio im je kao streljana, radili su svašta.

Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Kraljeva je 2015. godine renovirao, sredio taj spomenik, doveo ga u pravo stanje, kao i onaj koji sam malopre pomenuo, koji niko sedamdeset godina nije pogledao dok to Zavod nije uradio. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Ivan Manojlović.

Da li neko želi reč?

Kolega Manojloviću, izvolite.

IVAN MANOJLOVIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovane kolege narodni poslanici, ovim amandmanom se dodatno definišu uvodne odredbe u članu 2. ovog zakona.

U obrazlaganju prvog amandmana govorio sam o privrednim memorijalnim kompleksima koje je ostavila prethodna vlast da nas podsećaju na nju, silne zatvorene fabrike. Na svu sreću, danas je Srbija ponosna zemlja, ona koja ume da pamti, a njen narod da prosuđuje i sudi, i zato nas danas u ovoj sali ima u ovakvoj srazmeri.

Kneginja Milica, vladarka i prosvetiteljka, koje su se na svojevrsan način odrekle sve prethodne vlasti, posle šest i po vekova vraća se u Kruševac zahvaljujući inicijativi gospodina Bratislava Gašića i ove vlasti. Takođe, Grad Kruševac doneo je odgovarajuće odluke, a gradska komisija je odobrila postojeće idejno rešenje za spomenik koji je namenjen nastradalim pripadnicima vojske, policije i rezervnog sastava od 1991. do 1999. godine.

Kao što je neko od mojih prethodnika rekao, da praštamo moramo, da zaboravimo ne smemo. A mnogo je njih stradalo da bi sačuvali ono što su neki do 2012. godine pokrali. Oteli su ideale stradalih – dužnost nam je da im posvetimo memorijale. Oteli su od nas živih – dužnost nam je da na to podsećamo. Oteli su od nerođenih pokolenja – dužnost nam je da to ona nikada ne oseću. Hvala puno.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Manojloviću.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Slaviša Bulatović.

Da li neko želi reč?

Kolega Bulatoviću, izvolite.

SLAVIŠA BULATOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Na Predlog zakona o ratnim memorijalima podnosim amandman na član 2. u smislu da se doda stav 2. koji glasi: „Realizacijom ovog zakona obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na vladavinu prava“.

Predloženim zakonom ostvaruju se neophodni uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Uređenjem i održavanjem ratnih memorijala negujemo tradicije za buduća pokolenja, jer pored jezika, pisma, istorije, običaja i verovanja, i nepokretna kulturna baština predstavlja jedan od identifikacionih kodova svake nacije.

Zahvaljujući srpskim udruženjima i udruženjima drugih država u kojima se nalaze memorijali, veliki broj srpskih memorijala je obnovljen, izgrađen je veći broj spomenika i spomen-ploča, na koje brojne delegacije i pojedinci polažu vence i cveće. Kao lep primer brige o tim memorijalima istakao bih rad Udruženja Srba u Slovačkoj, gde se posle Zejtinlika u Grčkoj nalazi najveća grobnica Srba van otadžbine. Slovačkoj, Srbiji prijateljskoj zemlji, treba izraziti veliku zahvalnost na brizi o srpskim memorijalima na njenom tlu.

Takve primere sledi i Srbija čuvajući vojnička i civilna groblja drugih država. U Srbiji ima najviše ruskih memorijala jer je veliki broj ruskih dobrovoljaca i vojnika učestvovao u borbama za slobodu Srbije. Na teritoriji grada Vranja postoje tri ruska spomenika.

Međutim, svi memorijali, bez obzira na to čiji su, treba da doprinesu uspostavljanju dobrosusedskih, savezničkih i prijateljskih veza među narodima i državama Evrope, s ciljem da se nikada više ne ponove ratovi i stradanje naroda. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Milovan Drecun.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Radoslav Cokić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Marković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Vera Jovanović.

Da li neko želi reč?

Izvolite, koleginice Jovanović.

VERA JOVANOVIĆ: Poštovani predsedavajući, ministre Đorđeviću, kolege poslanici, amandmanom na član 2. zakona o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije.

Kolege prekoputa smatraju da su naši amandmani besmisleni. Ne, nisu, imamo šta da kažemo, da objasnimo pozitivne strane zakona kojim se prvi put,

odgovorno ova vlast brine o svim pitanjima od značaja za ratne memorijale u Republici Srbiji.

Moram da kažem da se primenom ovog zakona neće stvoriti dodatni troškovi. Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije. Svi navedeni troškovi predviđeni su postojećim propisima koji regulišu ovu oblast.

Pozitivan efekat se može meriti i nematerijalnim vrednostima kao što su briga države i dostojanstveno sećanje na poginule kroz zaštitu ratnih memorijala.

Rešenja predviđena ovim zakonom uticaće na sve državne organe koji se bave zaštitom, održavanjem, uređenjem i uklanjanjem ratnih memorijala, i to: ministarstvo nadležno za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije, jedinice lokalne samouprave, Ministarstvo spoljnih poslova, odnosno teritorijalno nadležna diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Srbije za srpske ratne memorijale van granica naše zemlje, a takvih memorijala ima u preko 40 zemalja sveta.

Svaki od ovih memorijala, gde god da se nalazi, biće, sem pijeteta, ujedno i turistički posećivan objekat. Na taj način taj turistički dinar uticaće i na rast privrede Republike Srbije. Svaki od ovih ratnih memorijala biće korišćen i u obrazovne svrhe. Organizovanjem školskih ekskurzija naša deca će od malih nogu moći da saznaju sve o našoj slavnoj prošlosti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podnela narodni poslanik Maja Mačužić Puzić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 2. amandman, sa ispravkom, podneo je narodni poslanik Bojan Torbica.

Da li neko želi reč?

Kolega Torbica, izvolite.

BOJAN TORBICA: Poštovani predsedavajući, cenjeni ministre sa saradnicima, kolege narodni poslanici, predložio sam amandman na član 2. Predloga zakona o ratnim memorijali s ciljem da predmetnim amandmanom stavim akcenat na neophodnost negovanja antifašizma i slobodarskih tradicija, jer je fašizam bio i ostao najveće zlo s kojim se čovečanstvo ikada susrelo.

Fašizam je zlo koje je pre nepunih sedam i po decenija pobeđeno, ali nije u potpunosti uništeno, zlo koje tokom poslednje tri decenije pokušava da se oživi i vrati na političku scenu, kako u zemljama regiona tako i šire. Poslednjih godina se susrećemo s brojnim pokušajima prekranja istorije, pokušajima da se oslobodioci proglase zločincima, a osvedočeni izdajnici i zločinci da se aboliraju i dopišu na stranu pobednika.

Tako smo danas imali priliku da poslanika Boška Obradovića čujemo kako iskreno poštuje politiku Dimitrija Ljotića, osvedočenog izdajnika i ratnog

zločinca, čoveka čiji su sledbenici pomagali nemačkom okupatoru prilikom izvršenja stravičnog zločina u kragujevačkim Šumaricama. Prozvao je više puta danas Obradović komuniste i partizane, tačnije one koji su nas oslobodili od fašista i njihovih slugu. Prozivao ih je i osuđivao za zločine, ali nijednom rečju nije se setio da osudi krvave zločine svog političkog uzora Dimitrija Ljotića i njegovih dželata.

Nikakve laži Boška Obradovića neće moći promeniti ono na šta moramo biti ponosni, a to je činjenica da su Srbi jedan od naroda sa najjačom i najdužom antifašističkom tradicijom, narod koji je imao dva antifašistička pokreta, narod koji ne sme zaboraviti istinu borbe svojih predaka, istinu koja je samo jedna i koja se ni zbog jedne politike i ni zbog jedne ideologije, a najmanje one ljotićevske koju sledi Boško Obradović, ne može menjati ni prekrajati. A istina je, koliko god to Boško Obradoviću smetalo, da je srpski narod kroz Narodnooslobodilačku vojsku i partizanske odrede Jugoslavije bio četvrta pobednička sila sveta. To su nam priznale sve zemlje pobednice u Drugom svetskom ratu: i Sovjetski Savez, i Velika Britanija i Amerika.

Istina je, koliko god to Bošku Obradoviću smetalo, da se srpski narod u Drugom svetskom ratu za slobodu najviše borio pod crvenom petokrakom zvezdom. Jedan deo zato što je iskreno verovao u ideju boljeg i pravednijeg sveta koji će posle rata doneti ta petokraka i crveni barjak pod kojim su se borili i ginuli. A drugi deo, i pored toga što se uistinu uopšte nije ni razumeo u bilo kakvu ideologiju, borio se pod petokrakom zato što su se pod njom borila i njihova braća Rusi ali i zato što je taj znak prepoznao kao snagu koja pruža najveći i najjači otpor fašističkoj sili i zlu.

Činjenica da je taj istorijski period antifašističke borbe srpskog naroda obeležio i besmisleni bratoubilački sukob ne može i ne sme umanjiti herojstvo i žrtvu svih onih koji su pali kao iskreni antifašisti, bez obzira na znak i uniformu koju su nosili, kao što se ne smeju zaboraviti ni zločini počinjeni u ime bilo koje ideologije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 2. amandman je podneo narodni poslanik Srbislav Filipović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Glave II amandman je podnela narodni poslanik Vjerica Radeta.

Da li neko želi reč?

Koleginice Radeta, izvolite.

VJERICA RADETA: Hvala.

Posle ovog zakona, odnosno u toku primene ovog zakona mnogi srpski junaci će ostati i bez groba i bez belega. To je valjda naš usud, ali je dobro da se potrudimo da toga bude što manje, a da što više bude tih ratnih memorijala kojima treba da se ponosimo i koje treba da negujemo.

Evo primera Loznice. Ne znam da li ovde postoji neko ko ne zna da je Loznica, sa Banjom Koviljačom, prvi oslobođeni grad od fašističke Nemačke u celoj Evropi i da je Loznica oslobođena 31. avgusta 1941. godine. Loznicu je oslobodio četnički komandant i potpukovnik Veselin Misita sa grupom svojih četnika i grupom Lozničana koji su im se tu pridružili. Zamislite da do dana današnjeg nijedna ulica u Loznici ne nosi njegovo ime i da ni država ni lokalna samouprava nikada nisu ništa uradile da se obeleži grob Veselina Misite.

Srpska radikalna stranka je, uz velike muke koje smo imali od tadašnjih koalicionih partnera, izgradila Spomenik Veselinu Misiti. Mi smo svake godine, 31. avgusta, išli (i dalje ćemo, naravno) da položimo venac na Misitin grob, ali tek pre dve godine su počeli da dolaze i ljudi iz lokalne samouprave. A sa nivoa države, i pre toga sa nivoa lokalne samouprave, nikada niko nije dolazio.

Toliko o odnosu vlasti prema tako značajnim stvarima i prema tim velikim ljudima i velikim imenima.

(Predsedavajući: Zahvaljujem kolegkinice Radeta.)

Evo, završavam. Nije čudo, vi niste u stanju da nađete ni jednog Mehu Omerovića, a kamoli da uradite nešto drugo.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegkinice Radeta.

Na naslov Glave II amandman je podnela narodni poslanik Nataša Jovanović.

Da li neko želi reč?

Kolegkinice Jovanović, izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Više od 6.000 grobalja srpskih vojnika koji su stradali u otadžbinskim ratovima nalazi se u preko 50 zemalja širom sveta. Gospodine ministre, rekla bih da se sve do donošenja ovog zakona država nije ozbiljno bavila ovom temom.

Ovo što je govorio kolega Laketić, da 2018. godine treba da se podigne spomenik Gvozdenom puku... Bogu hvala da se neko dosetio i toga, ali ništa od onoga što država treba da uradi van teritorije Srbije nije uradila sistematski. Da je tako, govori i primer da je 75 grobnih mesta rasutih od Bitolja do Kajmakčalana i dan-danas tamo i da 2014. godine, kada je trebalo da se obeleži stogodišnjica od početka... I ne zaboravite veliku ulogu Rusije, koja je spasla Srbiju, koja je najviše stradala, ali je ruska armija, kada je car Nikolaj II pružio svu bratsku pomoć majke Rusije, najveće pravoslavne zemlje i najvećeg prijatelja... Dakle, mi do dana današnjeg ništa kao država nismo na tom poslu uradili, na toj lokaciji. Juče sam pričala o nekim mestima na Krfu...

Kako je moguće, gospodine ministre, da očekujemo nešto samo od usvajanja ovog zakona kada nema akcije putem medija, putem državnih institucija da deca Srbije idu na ekskurziju na Kajmakčalan? Gospođa Radeta je govorila o učešću svog dede, verovatno ovde među vama takođe ima potomaka, evo i kolega Blažo i neki drugi... Ali zamislite da šaljete svoju decu na

ekskurziju na neko drugo mesto, a ne idu da posete to stratište hrabrih srpskih vojnika.

PREDSEDAVAJUĆI: Na Glavu II, naziv Glave II i član 3. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Marko Đurišić, Miroslav Aleksić, Nenad Konstantinović, Goran Bogdanović i Zdravko Stanković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naziv Glave II amandman su zajedno podneli narodni poslanici Zoran Živković, Marinika Tepić, Aleksandra Čabraja i Jovan Jovanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Boško Obradović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Vesović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Marija Janjušević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Srđan Nogo.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Radojičić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Miladin Ševarlić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Sreto Perić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Ružica Nikolić.

Da li neko želi reč?

Izvolite, koleginice Nikolić.

RUŽICA NIKOLIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, predložili smo da se član 3. Predloga zakona promeni i glasi: „Savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije formira se zbog davanja mišljenja povodom predloga za uređenje ratnog memorijala i uklanjanja ratnog memorijala (u daljem tekstu: savet). Ovakva formulacija saveta je preciznija, sveobuhvatnija, odnosno bolje definiše funkciju i način formiranja saveta i smatramo da bi zbog toga ovaj amandman trebalo da prihvatite.

Savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije ima veoma bitnu funkciju jer od njega direktno zavisi uređenje i uklanjanje ratnih memorijala.

U prethodnim diskusijama smo naveli samo neke od spomen-obeležja i spomenika u Makedoniji, koji su u veoma lošem stanju, o kojima se iz raznoraznih razloga i okolnosti nije vodilo računa i zahtevaju rekonstrukciju i sanaciju. Kroz narednu diskusiju o amandmanima na član 4. Predloga zakona

više ćemo pričati o samom sastavu saveta i rešenjima Srpske radikalne stranke za sastav saveta, koji će u formi koju smo predložili svakako više voditi računa o zaštiti srpskih memorijala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Nikolić.

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Dubravko Bojić.

Da li neko želi reč?

Kolega Bojiću, izvolite.

DUBRAVKO BOJIĆ: Hvala.

Uvažene kolege narodni poslanici, usamljeni ministre Đorđeviću, videli smo da predloge za uređenje ili uklanjanje ratnih memorijala mogu podneti državni organi, organi teritorijalne autonomije, jedinice lokalne samouprave, pravna i fizička lica. Propisani su i uslovi i postupak uređenja, odnosno izgradnje novih ratnih memorijala, ali su ti uslovi takvi kao da se radi o običnom građevinskom objektu. Elementi kojima se definiše kada je i kome dozvoljeno podizanje nekog spomenika, ratnog memorijala moraju biti mnogo kondenzovani sa garancijama određenih organa. Na ovom planu ne mogu da stoje naše i njihove žrtve, kako to lepo juče reče moj uvaženi kolega Neđo Jovanović, jer ljudski životi su jednako vredni, ma kod kojim uslovima bili ugašeni.

Jedno praktično pitanje za Vladu – ko će održavati spomenik bivšem predsedniku Srbije i haškom stradalniku Slobodanu Miloševiću ako to jedinica lokalne samouprave odbije da čini iz političkih razloga? Kome pripada Slobodan Milošević – gradu Požarevcu, državi Srbiji, Socijalističkoj partiji Srbije ili porodici?

Moram izneti jednu primedbu Srpske radikalne stranke na ovaj zakon, a to je način vođenja javne rasprave. Smestili ste javnu raspravu u okvirni termin od 31. decembra do 20. januara. Ako znamo da je nekoliko dana oko Nove godine proslava, pa zatim nekoliko dana proslava Božića, pa pravoslavna Nova godina, koliko dana ostaje za vođenje ove javne rasprave? Mislim da je sasvim nedovoljno to što ste istakli na sajtu Ministarstva.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Po amandmanu, narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani predsedavajući, ja bih pre svega želeo da podržim amandman kolege Dubravka Bojića iz Poslaničke grupe SRS, kao i druge amandmane ove poslaničke grupe koji su apsolutno na tragu onoga što smo i mi želeli da kažemo ministru našim amandmanima.

Konkretno, smatrali smo da u ovom članu 3. treba proširiti članstvo u ovom savetu za negovanje oslobodilačkih tradicija i predstavnikom Srpske pravoslavne crkve, jer mislim da nema razloga da stradalna SPC, koja je uvek bila sa svojim narodom i u logorima i u izbeglištvima i svim drugim

mučeništvima, nema nekoga ko će brinuti o svim tim ratnim memorijalima, a koliko je sveštenika i monaha SPC stradalo samo u 20. veku. Dakle, mislim da je tu napravljen krupan propust i molim vas samo da obratite pažnju na to.

Takođe, želeo bih da vas podsetim da mi niste odgovorili, gospodine ministre, na jedno veoma važno pitanje – da li su stratišta srpskog naroda na prostorima bivših jugoslovenskih republika takođe obuhvaćena planom budućih ratnih memorijala? Dakle, mislim na sva mesta stradanja srpskog naroda – od Slovenije, preko Hrvatske, do Bosne i Hercegovine. Da li ćemo mi kao država Srbija preuzeti odgovornost da brinemo o svim tim stratištima, jer su sve to bili srpski otadžbinski, oslobodilački i odbrambeni ratovi kako bi se srpski narod spasao od trostrukog genocida koji mu je bio predviđen na tim prostorima u 20. veku?

Još jedna veoma važna stvar koju smo ovde takođe pominjali, a nismo od vas dobili odgovor – zašto se izbegava taj srpski predznak u definisanju određenih zakonskih rešenja? Dakle, ovo nisu samo oslobodilačke tradicije, ovo su otadžbinske, ovo su srpske vojničke tradicije, ovo su odbrambene vojničke tradicije srpskoga naroda. To je veoma važno za definisanje onoga što je srpski narod radio u 20. veku. Srpski narod se branio od genocida koji je bio, praktično, planiran nad ovim narodom. Mi moramo da definišemo prevenciju genocida kao jednu ključnu politiku u 21. veku, da nam se taj genocid nikada više ne bi ponovio.

To je ono na čemu sam insistirao u svom prethodnom govoru i molim vas da obratite pažnju na to. Dakle, ako mi ne negujemo istorijsko sećanje i pamćenje, ako mi ne sačuvamo i iznesemo svetlu istinu o genocidu nad Srbima u 20. veku, pa ko će drugi brinuti umesto nas.

Podsećam vas da ovde vladajuća većina već dve godine ne želi da prihvati deklaraciju o genocidu nad Srbima, Romima i Jevrejima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj koju je predala Poslanička grupa Srpskog pokreta Dveri. Ne vidim razlog za to. Mislim da smo svi jedinstveni oko ovih tema i da nema razloga da ne donesemo jedan zajednički stav i stavimo politiku prevencije genocida među najvažnije državne prioritete, kako na spoljnjem tako i na unutrašnjem planu.

Naš narod, naše nove generacije ne znaju dovoljno o srpskom stradanju u 20. veku. To treba da bude jedna od važnih tačaka u našim udžbenicima – a nije na odgovarajućem nivou; u našim medijima – a nije na odgovarajućem nivou; pa onda i u našim ratnim memorijalima – gde takođe nije na odgovarajućem nivou. Jer mi nismo stradali, gospodine ministre, samo na prostorima Srbije, mi smo stradali na prostorima svih srpskih zemalja na Balkanu gde su Srbi živeli, odakle su proterani, gde su ubijani, gde je nad njima izvršen genocid i gde je, praktično, srpski narod postao najveći narod izbeglica

u savremenoj Evropi, sa preko milion Srba koji su morali da napuste svoja vekovna ognjišta.

Kao matica Srbija, mi imamo obavezu da brinemo o celovitom srpstvu, o integralnom srpstvu, o Srbima koji žive van granica Srbije i da negujemo to istorijsko pamćenje i sećanje na sve one koji su stradali samo zbog svog srpskog imena i svoje pravoslavne vere, ma gde živeli na prostorima bivše Jugoslavije.

Dakle, vrlo konkretno pitanje za nas – da li su i ta stratišta predmet memorijala koje će ova država Srbija poštovati i o njima brinuti? Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Marijan Rističević, povreda Poslovnika.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštujući vašu toleranciju prema opoziciji, reklamiram član 107. Dakle, vi ste dopustili da govornik govori ono što hoće, ali za mene je to povreda dostojanstva. On je rekao da mi ne želimo da usvojimo deklaraciju o genocidu koji je počinjen nad srpskim narodom u Hrvatskoj. To naprosto nije tačno. Tačno je sledeće: taj predlog deklaracije iz nekog čudnog razloga nije obuhvatio stradanje Srba devedesetih godina – ni „Oluju“, ni „Bljesak“, ni proterivanje 400.000 Srba, ni ubistvo samo u „Oluji“ 1.882 osobe, od čega je 940 bilo starije od 60 godina, od toga su 543 bile žene. Dakle, taj predlog deklaracije ne obuhvata progon preko 400.000 Srba i ubistvo nekoliko hiljada.

Drugi razlog zbog čega sam ja sumnjičav, a govori o stradanju Srba u Drugom svetskom ratu, ovaj pozdrav. Verovatno je ovaj pozdrav bio razlog zašto je predlog deklaracije bio takav. Gospođa koja pozdravlja fašističkim pozdravom, Sanda Rašković Ivić...

(Vjerica Radeta: A ko je to pored nje?)

Pored nje je Boško Obradović.

(Vjerica Radeta: A s druge strane?)

Saša Radulović, druga strana medalje. Mi sumnjamo da su oni uopšte iskreni i da je ta rezolucija doneta iz iskrenih pobuda. Pod ovim znakom su Srbi stradali i zato ne želimo da glasamo za deklaraciju koja nije bila potpuna.

Broj dva, ova gospođa je rekla da je „Oluja“ bila humanitarna akcija. Te „Oluje“ nema u predlogu te deklaracije. Hvala.

Ne tražim da se glasa.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, po Poslovniku.

VJERICA RADETA: Kolega Marijan Rističević je malopre vama (ja govorim po članu 27) zamerio, rekao je da ste tolerantni prema opoziciji. Svaki put kad tako nešto čujemo, mi moramo da reagujemo zato što mi ne spadamo u tu Đilasovu opoziciju, ili ne znam ko ih sad okuplja, i uvek imamo potrebu da

zamolimo da se naglasi da mi srpski radikali jesmo opozicija vlasti, ali da nismo deo tog čopora koji čini neki novi pokret u Srbiji, ili ne znam šta.

Pogotovo je nemoguće da nas svrstate, da nas kolega Rističević svrsta u opoziciju s onim ko je malopre govorio. Malopre je govorio sledbenik Dimitrija Ljotića. Mi srpski četnici nikako ne možemo biti u toj istoj grupaciji. Četnici su se uvek borili protiv ljotićevaca. Zato bih vas samo zamolila da ubuduće to imate na umu.

Naravno, sve ovo što ste vi izneli, kolega Rističeviću, nemamo mi nikakvih primedaba na to što ste rekli, jedina primedba je – da li možete da zamislite da neko od nas stoji pored nekoga ko pozdravlja hitlerovskim pozdravom? Da li možete da zamislite nekoga od srpskih radikala da stoji pored nekoga ili da bude s nekim ko je rekao da je u Srebrenici bio genocid, kao što je to rekla Boškova prijateljica i koleginica, zajedno su na listi i ušli u Parlament, Sanda Rašković Ivić? Da li možete da zamislite da neko od nas srpskih radikala kaže da je „Oluja“ bila legitimni čin, kao što je rekla Sanda Rašković Ivić, koja je, ponavljam, zajedno sa Boškom Obradovićem ušla u Parlament, bolje rečeno ugurana od strane Skota? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Samo mogu, koleginice Radeta, da uputim apel kolegama koje podržavaju Vladu da pronađu izraz u svom izlaganju a da ne se ne tiče Srpske radikalne stranke osim kad je to ...

Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni o povredi?

(Ne.)

Po Poslovniku, narodni poslanik Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Ukazao bih na povredu člana 108. O redu na sednici Narodne skupštine stara se predsednik Narodne skupštine ili, u ovom slučaju, predsedavajući, vi kao potpredsednik Narodne skupštine. Siguran sam da niste imali tu nameru, ali tako je ispalo, da se na neki način dozvoli da se na jedan ovakav nedžentlmski način govori o nekome ko nije prisutan, a naša koleginica narodni poslanik Sanda Rašković Ivić nije trenutno prisutna. To je prvi problem. Trebalo je da stanete u njenu zaštitu makar iz tog džentlmskog razloga.

S druge strane, da zanemarimo... Evo, kolege se bune, ne žele da budu džentlmeni. To što napadaju mene, to je u redu, ja sam tu i mogu da im odgovorim, ali što napadaju nekoga ko nije prisutan, to po mom mišljenju nije u redu. Ali oni kažu da je u redu. Ako je u redu, to je to.

Druga stvar je veći problem od toga. Problem je kada se zloupotrebljava neka lažna fotografija, gde niko na svetu ne može da poveruje da je Sanda Rašković Ivić salutirala Hitlerovim pozdravom, jer je Sanda Rašković Ivić, ne zaboravite, ćerka Jovana Raškovića, jednog od lidera Srba u Hrvatskoj i takođe žrtva tog istog progona Srba iz Hrvatske. Prosto, na taj način insinuirati i hvatati neku fotografiju gde je neko podigao ruku da liči na nacistički pozdrav, to može

da priliči Marijanu Rističeviću, ali ne može da priliči Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Tu ste možda vi mogli u nekom trenutku da intervenišete i zamolite velikog junaka Marijana Rističevića da ne udara na dame koje nisu prisutne, nego da nastavimo polemiku između nas koji smo prisutni. Evo, ja sam tu, spreman sam za svaku vrstu polemike s ovim velikim junacima, to uopšte nije sporno, nego, kažem, da vi to malo iskoordinirate da se oni usmere na mene, a ne da zloupotrebljavaju odsustvo dama i da se na ovako ružan način odnose prema nekome ko je žrtva ustaškog progona iz Nezavisne Države Hrvatske.

PREDSEDAVAJUĆI: Da bi neko bio na udaru kritike, a narodni je poslanik, to nema nikakve veze da li je u sali ili nije. Koliko ja znam, koleginica Sanda Rašković Ivić je narodni poslanik na stalnom radu u Narodnoj skupštini i građani Srbije plaćaju to što ona ne sedi u sali, što je njen politički izbor. Ali ne vidim zašto bih zbog toga morao da intervenišem da nekoga zaštitim.

Isto tako, slika kao slika, slike govore često i više od reči. Neću da ulazim u verodostojnost slike, ali činjenica da je spomenuto na nekoj konferenciji za štampu da je „Oluja“ bila humanitarna akcija, potpuno legitimna, mene dovodi u uverenje da je slika istinita.

Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni o povredi Poslovnika? (Da.)

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Marijan Rističević.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, član 103. stav 8.

Prethodni put kad sam govorio, govorio sam o predlagračima deklaracije o genocidu u Hrvatskoj, tako da se to odnosilo upravo na onaj deo opozicije koji se malopre javio. Naravno, i ova Đilasova levica koja nije tu pa radi po smenama.

Dakle, ovaj Đilasov levičar iz pokreta Đilasovih milionera koji su opljačkali milione odjednom je postao osetljiv na žene. Ja mu dajem potpuno pravo. Nijednu ženu koja ne radi u javnom sektoru neću spominjati. On je moju pominjao više puta – vi se, predsedavajući, svakako sećate – i iznosio netačne podatke. Doneo sam potvrde, pokazao i predsedavajućim i svim poslanicima. Ja u njegovu porodicu neću ulaziti, niti ću spominjati žene bilo kog narodnog poslanika koje ne rade u javnom sektoru i ne rade u državi. To kod njega baš nije slučaj, ali ne pominjem.

Ali kada je neko narodni poslanik, a ja ću ovo pokazati i pred njom, pokazaću i više puta... Nije samo ona na fotografiji, ima ovde i Boška Obradovića, koji se smeška. Ja tvrdim da je fotografija autentična, dakle da pozdrav nije montiran. Možda je ovo rimski pozdrav, možda je ona htela da kaže – ave Rim. Ona je pomešala Rim i Krim. Kad je bila na vlasti, takav ljubitelj Rusa itd., nije otišla na Krim, nije otišla u Rusiju da bude ambasador,

otišla je u Rim. I gospođi sam više puta rekao da Rim nije Krim, ali ajde, rimska plata je bila daleko veća.

Sad ja ne znam da li su oni svi zajedno protiv EU ili za EU, tu je i Vuk Jeremić, tu je i Đilas itd., bilo bi dobro da se izjasne.

Kad neko štiti žene, onda treba pre svega da štiti one koje nisu u javnom sektoru. Ali on je s ovom ženom ušao u Parlament, ona je poslanik. Ja ću to pokazati i pred njom i tvrdim da je slika autentična. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni? (Ne.)

Reč ima narodni poslanik Nataša Jovanović.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Povređeno je dostojanstvo Skupštine, kolega Arsiću, čl. 27. i 107, kada je govorio narodni poslanik Boško Obradović.

Naime, u želji da se samopromoviše i da opere svoju ljotićevesku biografiju, on je rekao da podržava amandman kolege Dubravka Bojića, kao i sve amandmane Srpske radikalne stranke. To je zaista velika sramota za SRS da nas jedan sledbenik Dimitrija Ljotića podržava na bilo koji način. On i ne zna šta je amandman, jer kada bi znao, onda bi video da dolazi u koliziju sa samim sobom. Naime, kolega Bojić je tražio da se naslov iznad ovog člana proširi na društvo za obeležavanje svih oslobodilačkih ratova u Republici Srbiji, na način o kojem govorimo dva dana, a to je da se insistira na svim žrtvama koje su stradale za otadžbinu u 20. veku.

Sada je, znate, neverovatno da neko ko je, a o tome se puno pričalo ovde u Skupštini pa je i dobio tako naziv – Boško Obradović, uveli ljotićeveski pupoljak... Da na takav način govori neko ko veliča fašistu i vernog sledbenika nacista, nekoga ko je još u julu 1941. godine dobio najviše odlikovanje od okupacionih snaga u Srbiji za svoj izuzetan doprinos u kolaboraciji. A te iste godine, 21. oktobra, u mom rodnom Kragujevcu ljotićeveci su učestvovali u streljanju nekoliko stotina srpskih đaka iz Kragujevačke gimnazije.

Ovo je zaista neverovatno, a htela sam da reagujem i jutros kada je Boško Obradović govorio, da on priča o herojskim podvizima Draže Mihailovića. Pa Draža Mihailović je već početkom prvih dejstava okupacionih snaga poslao pismo jugoslovenskoj vladi i rekao da Dimitrije Ljotić mora da se žigoše kao najveći izdajnik srpskog naroda.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni? (Ne.)

Hvala lepo.

Kolega Jovanović, po amandmanu.

Izvolite.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

U ime Poslaničke grupe SPS moram da izrazim razumevanje za amandman uvaženog kolege Bojića jer je taj amandman utemeljen na nečemu

što niko u ovom parlamentu, u ovom visokom domu ne može da dovede u sumnju, a to je da smo dužni da se poklonimo svim žrtvama koje su dale svoje živote za Srbiju, za svoju državu, za građane Srbije i da vodimo računa o tome da se taj pijetet kao istorijska obaveza, prevashodno nas narodnih poslanika, uvek dosledno sprovodi, bez obzira na to o kome se radi, bez obzira na to iz koje istorijske etape dolazi, iz kog istorijskog razdoblja, bez obzira na to koji lik je u pitanju. A uvek se radi o onima koji su zaista za svoju državu dali sve što su mogli, pa i svoj život. U tom kontekstu nije sporno ni pominjanje imena Slobodana Miloševića, o čijem imenu i liku će istorija da kaže svoj sud.

Ali nikada, apsolutno nikada ne smemo da pijetet poklonimo onima koji su radili protiv svoje države, koji se nisu ponašali kao patriote, a u istoriji su prepoznati više kao zločinci, poput Milana Nedića, Ljotića i mnogih drugih koji su ovu državu i njen narod pokušavali na razne načine da satiru i koji su osramotili svoje srpsko poreklo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Po amandmanu, narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani predsedavajući, nije lako našem ministru, gospodinu Zoranu Đorđeviću – kako da izađe u susret Socijalističkoj partiji Srbije, koja se odriče Slobodana Miloševića a nekako bi da ga pomene, da ne bude da ga se baš potpuno odrekla. Ili, kako da izađe u susret Aleksandru Martinoviću, koji se stidi svoje radikalske prošlosti i ne zna da li je radikal ili naprednjak i da li su Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić najveći zlikovci, izdajnici i lopovi ili su najveći junaci, heroji i genijalci. Ali dobro, vama nije lako i ja to priznajem.

Ja hoću ovde da kažem jednu drugu stvar. Vi mi niste odgovorili na veoma jednostavno pitanje koje ovde ponavljam. Dakle, ne samo stradalna mesta i popis i evidencija stradalnika na teritoriji Republike Srbije, već i na svim bivšim jugoslovenskim prostorima gde su Srbi stradali na svojim vekovnim ognjištima, da li će to predvideti vaš, da tako kažem, registar ratnih memorijala ili ne? Pazite, to je strateško pitanje, jer ako se mi suzimo samo na teritoriju Republike Srbije, mi priznajemo komunističke, avnojevske granice, koje je raspisala jedna teroristička organizacija toga vremena, priznajemo raspad Jugoslavije i sužavanje srpskih zemalja samo na Srbiju i sve što je van Srbije proglašavamo da nije srpsko.

Pazite, vi ratnim memorijalima praktično obeležavate politiku identiteta i politiku jednog integralnog srpstva, bez obzira na avnojevske granice, ako tretirate sva ta srpska stratišta kao ratne memorijale koje će obeležavati država Srbija. Ako ih ne tretirate, to znači da vi priznajete raspad Jugoslavije kao jedan proces koji je zauvek raskrstio sa tim srpskim zemljama, koje više nisu srpske, one su sad nešto drugo, nekakva Nezavisna Država Hrvatska, koja je nastala na

genocidu. Po definiciji, jedina prava genocidna država na ovome svetu je Nezavisna Država Hrvatska, ili veštačka Bosna i Hercegovina, ili... da ne zaboravimo one zločine Slovenaca kojima je počeo građanski rat u bivšoj Jugoslaviji.

Dakle, svako to ime, svako mesto na kome je neki Srbin stradao u 20. veku, a posebno u građanskom ratu od 1991. do 1995. godine, mora da bude zabeleženo, mora da bude sačuvano, mora da bude upamćeno, mora da uđe u fond brige države Srbije i vašeg ministarstva. Ako vi brinete o tome, te srpske zemlje nisu izgubljene i postoji perspektiva da će Srbi jednog dana živeti u ujedinjenim srpskim zemljama, da će pored Srbije tu zajednicu srpskih država činiti i Republika Srpska, i Crna Gora i Republika Srpska Krajina, da je ne zaboravimo.

Ako vi ne brinete o tome, onda znači da ste se vi, kao SNS, kao vladajući režim, odrekli brige o Srbima koji žive van Srbije, zaboravili njihova stradanja i muke, odrekli se srpskih zemalja iz kojih je proterano milion Srba na osnovu građanskog rata koji se tamo desio.

Ovo je strateško pitanje, ovo nije samo pitanje ratnog memorijala i šta će ući u registar; ovo je pitanje politike prema Srbima u regionu, prema srpskim zemljama u regionu, da li ste ih vi zaboravili ili vi o njima brinete.

Ja vas molim, evo, ovo je treći ili četvrti put da vas pitam, nemojte mi više vrdati odgovor na ovo veoma jednostavno pitanje – brinete o tome, ne brinete o tome? Za vas su to ratni memorijali? Za vas to nisu ratni memorijali, nego su to druge države i neka druga stratišta, koja pripadaju ne znam kome drugom i država Srbija nema ništa s tim?

Država Srbija, kao matica svih Srba koji žive van granica Srbije, ima obavezu da brine o svim srpskim stratištima iz 20. veka koja su se sticajem okolnosti našla trenutno van granica Srbije, a da li će u budućnosti ponovo biti u nekim ujedinjenim srpskim zemljama, to ćemo videti. Vreme se menja, pa ponovo može doći do ujedinjenja Srbije i Crne Gore i Republike Srpske i Republike Srpske Krajine. Sve je to podložno geopolitičkim promenama, ali je važno kako se mi kao država Srbija postavljamo. Ako mi to postavimo kao naš nacionalni cilj, ako je to ideja vodilja srpskog naroda, ujedinjenje svih srpskih zemalja, onda ćemo u tome i uspeti, kad-tad. Hvala vam.

(Neđo Jovanović: Replika.)

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Neđo Jovanović.

Izvolite.

NEĐO JOVANOVIĆ: Pre svega, Socijalistička partija Srbije se ne odriče nikoga, a naročito ne svojih predsednika. Slobodan Milošević je bio predsednik SPS-a i o njemu će, kao što sam malopre rekao, istorija dati svoj sud. Kao predsednik države, imao je istorijsku ulogu, ma kako je ko posmatrao

i na koji način. Sa svim svojim manama i svim onim što je dobro radio, on ostaje lik, ostaje osoba koja u istoriji zauzima svoje mesto. Socijalistička partija Srbije se nikada nikoga nije odrekla, ali će zato uvek osuditi one koji su radili protiv Srbije i protiv Srba.

Dimitrije Ljotić je bio osoba od najvećeg poverenja fašista, bio je osoba od najvećeg poverenja nemačkog okupatora. Dimitrije Ljotić je bio osoba kojoj su Nemci nudili da osnuje svoju vladu, koju će da podrže fašisti, koju će da podrži Hitler, ali je izdajnik Nedić to odbio i predložio drugog izdajnika Srba i srpskog naroda... Izvinjavam se, Ljotić je predložio drugog izdajnika srpskog naroda, a to je Milan Nedić, da osnuje vladu koju će takođe da podrži Nemački rajh.

Protiv takvih izdajnika, srbomrzaca i svih onih koji su kolaborirali i paktovima pokušali da Srbiju još više stave pod jaram nemačkog okupatora mi nikada apsolutno nećemo odati bilo šta drugo osim reči osude i onoga što podrazumeva da se Srbi prema tome uvek odnose sa posebnim sećanjem i da zbog toga svoju budućnost gledaju na sasvim suprotan način. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Po kom osnovu, kolega Obradoviću?

(Boško Obradović: Replika.)

Jedino ako ste se prepoznali u rečenici da ste sledbenik Ljotića.

(Neđo Jovanović: Nisam ga pomenio uopšte.)

(Boško Obradović: Jesam.)

Jeste? E onda vam dajem pravo na repliku.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Ja sam već rekao, i to nije nikakva tajna, da izuzetno poštujem predratnu političku karijeru Dimitrija Ljotića i njegov hrišćanski pogled na politiku. Smatram da se iz tog perioda njegovog političkog delovanja može štošta pametno naučiti. Druga je stvar kolaboracija i delovanje Dimitrija Ljotića i Milana Nedića za vreme Drugog svetskog rata, protiv čega sam apsolutno, kao ubeđeni antifašista.

Ali, s druge strane, ja vas molim, mislim da je bio red da se upozori prethodni govornik da je vređanje generala Milana Nedića, bez obzira na njegovu kolaboraciju, nešto što je ispod dostojanstva Narodne skupštine Republike Srbije. General Milan Nedić je, po svim naučnicima ovog naroda, stavljen u knjigu, ne zaboravite, „100 najznamenitijih Srba“, jer je general Milan Nedić bio osoba koja je spasla desetine i stotine hiljada Srba od pomenutog ustaškog noža. Ne samo Srba, nego i Slovenaca i drugih nesrba koja su bežali iz NDH i drugih delova pod fašističkom okupacijom. Dakle, general Milan Nedić zasluhuje određeno poštovanje srpskog naroda. On je tragično nastradao i ubijen od komunista upravo zato da se ne bi saznala puna istina o njegovom pomaganju srpske nejači i srpskog stanovništva koje je moralo da izbegne u tada okupiranu Srbiju pod Nemcima.

Da, on je bio kolaborator, ali znate li ko je Milan Nedić? Načelnik Generalštaba nekadašnje kraljevske vojske, proslavljeni ratni komandant iz Prvog svetskog rata, čovek koji je bio antinemački nastrojen i koji je, kada je video hitlerovsku pretnju da će Srbija biti podeljena između svih fašista, razdrobljena i uništena, prihvatio da dođe na čelo Vlade nacionalnog spasa da bi spasao što se spasti može i žrtvovao svoju vojničku čast i svoju budućnost, znao da će biti osuđen, ali spasao srpski narod u Drugom svetskom ratu. To treba da se poštuje. A to komunisti ne poštuju, zato što su ga ubili.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Neđo Jovanović.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Neću govoriti po onoj narodnoj – čega se neko stidi, drugi se ponosi, ali je u svakom slučaju jedna činjenica nepobitna: dok se cela Evropa posvećuje i diči narodnooslobodilačkom borbom, dok se cela Evropa diči time što je slomljen fašizam 1945. godine, što je uništen okupator koji je hteo da pokori ceo svet, mi danas u Parlamentu slušamo nešto čega svaki normalan građanin treba da se stidi, a to je nekakvo poštovanje prema liku i delu čoveka koji je pomagao tog istog Hitlera, tu istu nemačku okupatorsku mašineriju, taj isti fašizam kao ideologiju. Pa zar je potrebno reći bilo šta drugo osim da je to za jednu veliku osudu? Ništa više.

(Boško Obradović: Replika.)

PREDSEDAVAJUĆI: Nemate pravo, kolega Obradoviću.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika.)

Povreda Poslovnika? Vi se mnogo razradite kada se završi utakmica. Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani predsedavajući, vi ste duhoviti ponekad, ja to priznajem. Nije često, ali umete da budete, kao sada.

Dakle, član 27. Ja znam da vi dobro poznajete istoriju i da je trebalo da upozorite uvaženog kolegu Neđu Jovanovića na neistine o kojima govori. Znači, dobro je poznato da je Srpski pokret Dveri antifašistički opredeljen. Čak smo dobili i papir nadležnog Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu da prilikom registracije naše političke organizacije u njenom statutu i programu ne postoji ništa što je po bilo kom osnovu sporno za državu Srbiju.

Ono što je važno da podsetite kolegu Jovanovića, jer je time prekršio dostojanstvo Narodne skupštine jer potiče zapravo iz jedne komunističke terorističke organizacije, Komunističke partije Jugoslavije, koja je u svoje vreme ovde igrala fudbal sa Nemcima za vreme pakta Ribentrop–Molotov između Trećeg rajha i Sovjetskog Saveza... Dakle, ako je neko služio fašistima, to su srpski komunisti, koji su se za vreme Drugog svetskog rata, pre nego što su dobili nalog Kominterne, ovde družili i igrali fudbal i sarađivali s našim okupatorima. Tek kada su dobili nalog Kominterne da podignu ustanak, jer je

to tek tada postalo u interesu Sovjetskog Saveza, naši dragi dobri komunisti su se setili da bi možda mogli da budu i partizani i ustanici.

Ja znam, kolega Arsiću, da vi to dobro znate i trebalo je zaštititi dostojanstvo Narodne skupštine od ove komunističke lažne istoriografije, koja je zapravo sarađivala sa fašistima, dok su Srbi kao narod bili antifašisti. Problem nas kao naroda jeste upravo u tome što antifašisti, pravi antifašisti, na čelu sa đeneralom Dražom Mihailovićem, nisu došli na vlast posle tzv. oslobođenja, već ovi revolucionari i međunarodni teroristi, na čelu sa KPJ i Josipom Brozom Titom, najvećim ratnim zločincem i krvnikom srpskog naroda.

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, ja ne znam zaista šta da vam odgovorim na sve ovo što ste rekli. Ovo je bila jedna klasična replika, nema nikakve veze sa povredom Poslovnika.

Neću da ulazim, da ja sa mesta predsedavajućeg iznosim svoje političke stavove o ljudima i događajima koje ste vi sad pobrojali. Ako želite da odgovorim, uzdržao bih se od toga i ostavio za neku drugu priliku kada budem u klupama gde sede poslanici a ne predsedavajući.

Po Poslovniku, prvo narodni poslanik Neđo Jovanović.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

To što ste na kraju rekli, trebali ste zaista da uradite na samom početku, a ne da dozvolite najgrublju zloupotrebu Poslovnika od strane Boška Obradovića, koji je reklamirao član 27, a sa Poslovnikom se čak nije povezao ne u jednoj rečnici nego ni u jednom slovu onoga što je izgovorio.

Sve što je rekao odnosilo se na najgrublje moguće uvrede, a te uvrede se odnose na milione onih koji su tokom trajanja NOB-a, zajedno s ostalim rodoljubima i patriotama, imali jednu ideologiju a to je komunistička ideologija. A to znači i onih dvadeset miliona Rusa, Francuza, Španaca i mnogih drugih koji su svoje živote dali za slobodu, koji su svoje živote dali da se slomi fašizam.

Ja nikada ni u jednoj svojoj diskusiji neću govoriti na način koji podrazumeva otvaranje novih frontova i produbljivanje ideoloških razlika. Mi smo te ideološke podele prevazišli i spremni smo, kao što sam i rekao, da svakom ko je dao doprinos za slobodu odamo poštovanje, u smislu da se svi koji su doprinos dali prikažu i pokažu odgovarajućim obeležjem, bilo spomenikom bilo na drugi način.

Ovo što je Boško Obradović izgovorio je za njegovu sramotu, a ne za našu. Svi oni koji su bili obuhvaćeni ovakvim teškim i grubim uvredama znaće da iskažu svoj sud prema Bošku Obradoviću. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Jovanoviću, da li želite da se Skupština izjasni?

(Neđo Jovanović: Ne.)

Po Poslovniku, narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

Izvolite, kolegice Jovanović.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Narušeno je dostojanstvo Narodne skupštine, kolega Arsiću. Vi ste bili dužni da reagujete zato što je naneta velika uvreda svima nama koji sedimo u ovom najvišem zakonodavnom telu. Da se ovde 2018. godine čuju, bez vaše reakcije i opomene, reči koje je malopre izgovarao Boško Obradović, to je zaista neverovatno!

A da nije baš tako kao što on priča i da pokušava da opere tu svoju Ljotićevsku zanesenost i da sada prebacuje loptu na navodno časnu ulogu Nedića kao predsednika okupacione vlade, evo, objasniću da to nije baš tačno. Naime, novinar, publicista Stanislav Krakov i Dimitrije Ljotić sreli su se jednog avgustovskog dana na uglu Ulice kneza Miloša – e, sad stvarno ne znam kako se sada zove ta ulica, uglavnom, to je bilo mesto koje se zvalo „Kod dva kralja“, gde je sada hotel „Hilton“ – i razgovarali o tome kako da privole Milana Nedića, koji je inače bio srušen ličnom tragedijom posle Prvog svetskog rata i gubicima u svojoj porodici, da služi nemačkom okupatoru. Oni su u tome uspeali zato što su i jedan i drugi imali određene rodbinske veze sa Nedićem. Ta njegova uloga ne da nije bila časna i slavna, nego je zaista bila nešto što je osramotilo Srbiju i sve ono što je on uradio kao general srpske vojske pre toga. A sve iz glave Dimitrija Ljotića, jer on to nije učinio napamet.

Tu ću povući paralelu s ovim „žutim izdajničkim preduzećem“ i svom tom bulumentom, kojoj pripada danas i Boško Obradović, koju okupljaju Soroš i američki zvaničnici koji im izdaju naloge. E tako su još pre rata Dimitriju Ljotiću Nemci dali zadatak da on...

(Predsedavajući: Privodite, kraju koleginice.)

Moram da završim, zaista, ovo je veoma važno zbog dostojanstva Skupštine.

(Predsedavajući: Ali morate u roku od dva minuta.)

Onda ću se javiti ponovo po Poslovniku.

(Predsedavajući: Onda se javite ponovo po Poslovniku.)

Jer onda će da se završi na tome da mi brukamo državu Srbiju takvim rečima.

Evo, završavam. Dakle, cilj je bio da se kroz postavljanje Nedića za predsednika Vlade, a to je sve bilo iz Ljotićeve glave i njegovog dogovora sa Nemcima, umrtvi Srbija, da ona bude u letargiji. Kao što bi oni, da su na vlasti, tako rekli – evo, izvolite Kosovo i Metohiju, evo vam Vojvodina, uzmite sva naša žitna polja i sve to radite. E, to je bila njihova neslavna uloga, a to veliča Boško Obradović.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Po Poslovniku, narodni poslanik Nemanja Šarović.

NEMANJA ŠAROVIĆ: Gospodine Arsiću, konačno i ja da dođem jedanput na red kada vi predsedavate. Obično date pauzu.

(Predsedavajući: Morate češće da budete u sali.)

To je pozitivna promena.

A vi morate, gospodine Arsiću, češće da se pridržavate Poslovnika. Ja sam očekivao da ćete vi vremenom ipak savladati ove odredbe Poslovnika, posebno odredbu člana 27, zatim odredbu člana 106. i člana 107.

Hajmo od člana 107; kaže da je govornik na sednici dužan da poštuje dostojanstvo Narodne skupštine. Član 106. kaže da govornik može da govori samo o tački dnevnog reda o kojoj se vodi pretres. A član 27, koji se odnosi na onoga ko predsedava sednicama Narodne skupštine, kaže da se predsednik Narodne skupštine, odnosno predsedavajući stara o primeni ovog poslovnika. To je, gospodine Arsiću, dok ste na tom mestu, vaš zadatak. Postoje dani, sati, trenuci kada vašom voljom bude suspendovan Poslovnik, kada ništa ne važi, kada vi odlučite da svako može da priča o čemu god želi, da je nebitna tema, da je nebitno da li će nekoga uvrediti, jer, eto, vama je tako došlo.

Vi nemate pravo da dajete sarkastične komentare. Možete da date komentar isključivo u skladu sa Poslovnikom, a ne da meni govorite koliko sam ja u sali. Koliko sam u sali, o tome odgovaram građanima Srbije, vama ne. Prema tome, nebitno je koliko sam, a danas sam bio veoma dugo. To vama ne daje za pravo da komentarišete mimo Poslovnika.

Vi ste maločas i sami rekli kako jedan govornik koji se javio po povredi Poslovnika ništa o tome nije rekao, da je bila klasična replika, a niste ga prekinuli. Time ste sami priznali svoju grešku.

PREDSEDAVAJUĆI: Evo, priznajem i sad grešku, kolega Šaroviću. Vi se razradite isto kad se završi utakmica, kao i kolega Obradović.

A poštovanje dostojanstva Narodne skupštine nije samo za ono što kažete već i kako se ponašate i kako dođete. Ja u ovu salu i zgradu Narodne skupštine, kad je plenumski dan, nikad nisam došao u farmerkama i majici kratkih rukava.

Nemate pravo na ponovnu povredu Poslovnika jer nisam mogao u odgovoru da prekršim Poslovnik.

Reč ima narodni poslanik Bojan Torbica, po Poslovniku.

Izvolite.

BOJAN TORBICA: Zahvaljujem.

Prekršen je član 103. stav 7. Mogu da kažem da je žalosno gledati danas Boška Obradovića, koji vređa i ovu skupštinu i poslanike i građane Srbije izlivima ljubavi prema ratnim zločincima Dimitriju Ljotiću i Milanu Nediću. Ali ta mržnja koju pokazuje prema partizanskom antifašističkom pokretu i sleduje jednom Ljotićevcu.

Sada ću vam pokazati fotografiju: ovo je Slavoljub Slava Ković, dečak od 17 godina, koga su 1941. godine zarobili Nemci a Ljotićevci tri dana mučili i kamom mu urezali petokraku zvezdu na čelu pre nego što su ga streljali. E, to

je delo ljotićevara i to je mržnja prema partizanima, prema ljudima koji su „mrzeli“ ovu zemlju.

Ti isti ljotićevci i nedićevci osnovali su logor za prinudno vaspitanje omladine u Smederevskoj Palanci, poznatiji kao „Mala Banjica“, logor gde je prebijano, mučeno više od 1.300 omladinaca sa teritorije celokupne Srbije samo zato što su bili antifašisti, samo zato što su bili skojevci. Živeli su u najgorim uslovima. Rukovodioci logora su bili bračni par Popović, od kojih je suprug Milovan Popović bio nedićevac, a njegova žena Dragojla Popović, koja je upravljala ženskim delom logora, članica „Zbora“. Te ljude, takvu ideologiju i takvu politiku zastupa Boško Obradović. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar Zoran Đorđević, po amandmanu.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Pošto poslanik četiri-pet puta kaže da je ponavljao jedno te isto pitanje, ne želim da dovede u zabludu građane Srbije koji nisu imali priliku da pročitaju zakon, jer očigledno ni sam poslanik nije čitao zakon pa je došao nepripremljen.

Naravno da Vlada Republike Srbije brine o svemu što je srpsko, i brinuće, ne samo o onome što se dešavalo našem narodu u 20. veku već i ranije, u celoj njegovoj istoriji.

A poslaniku odgovor na njegovo pitanje leži u čl. 14. i 15. Biću vrlo rad, kada završimo raspravu, da mu poklonim zakon koji bude bio usvojen.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Miljan Damjanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Šešelj. Kolega Šaroviću, nemate vreme poslaničke grupe.

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Nemanja Šarović.

Izvolite.

NEMANJA ŠAROVIĆ: Gospodine Arsiću, vidite, hteli vi – ne hteli, ja dođoh do reči.

Vi kažete, i hvala vam na tome, da majica u kojoj sam došao danas nije adekvatna, ali pretpostavljam da vi ne znate, pa to može biti za vas olakšavajuća okolnost, ovo je majica Manastira Svetih arhangela, zadužbine cara Dušana Silnog. Mislim da vi možda ne znate, ali dobro je da ste rekli da to za vas nije prihvatljivo. Za mene jeste i ja se time ponosim.

(Predsedavajući: Kolega Šaroviću, o svom amandmanu, molim vas.)

Upravo je to o amandmanu. Ako pričamo o ratnim memorijalima, gospodine Arsiću, čitav dan su poslanici govorili o srpskoj istoriji, o srpskim vojskovođama, a svakako je jedan od najvećih, ako ne i najveći, car Dušan Silni. Mislim da to nijednom Srbinu ne bi trebalo da smeta. Razumeo bih da to smeta

našim neprijateljima, ali nekome ko predsedava sednicama Narodne skupštine, smatram da je to sramota.

Što se tiče mog amandmana, danas smo čuli svašta u raspravi. Čuli smo mi od jednog od govornika kako podržava, praktično, granice velike Srbije, ali dovodi Ivana Pernara u Skupštinu. Čuli smo od jednog od govornika kako nema mira između srpskog i hrvatskog naroda i srpske i hrvatske države. Možda ćete prepoznati, gospodine Arsiću, ko je to rekao, ali je problem što je zvanična državna politika drugačija. Vi tražite da oni osude genocid nad Srbima, da priznaju svoje zločine, i to treba uraditi, ali ste promašili stranku.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Milorad Mirčić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Filip Stojanović.

Kolega Stojanoviću, izvolite.

FILIP STOJANOVIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani narodni poslanici, dame i gospodo, gospodine ministre, podneo sam amandman na član 3. Predloga zakona o ratnim memorijalima. Svima je poznato da na teritoriji Kosova i Metohije postoji veliki broj kulturno-istorijskih spomenika koji simbolizuju vekovnu borbu našeg naroda za slobodu. Naravno, najpoznatiji spomenik kosovskim junacima je na Gazimestanu, ali postoji još spomen-obeležja koja su posvećena Kosovskom boju.

Prilikom obeležavanja šeststote godišnjice Kosovskog boja obnovljen je veliki broj spomenika, a podignuti su i neki novi. Tako je ovim povodom podignut Spomenik knezu Lazaru i Spomen-česma „Vitezovi kneza Lazara“ u Gnjljanu. Nažalost, nakon NATO okupacije od strane Šiptara česma „Vitezovi kneza Lazara“ porušena je namerno baš na Vidovdan, a Spomenik knezu Lazaru porušen je 24. jula 1999. godine i odnet u američku bazu Bondstil.

Božjim providenjem jedan Srbin iz Šilova nekako se dočepao ovog spomenika i doneo ga u Šilovo, selo pored Gnjljana. Prilikom posete mom rodnom mestu Šilovu saznao sam da se spomenik nalazi u mom selu. Uz pomoć mojih prijatelja i ljudi dobre volje, formirao sam odbor za podizanje spomenika i bio sam na čelu tog odbora. Spomenik smo postavili tokom 2007. godine iznad sela Šilova, pored pravoslavne Crkve Svetog Marka. Pored spomenika, u centru sela podignuta je i Spomen-česma svetom knezu Lazaru, koja predstavlja simbol ovog sela, gde se i danas okupljaju meštani sela Šilova. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Ljiljana Mihajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Božidar Delić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Petar Jojić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Zoran Živković, Marinika Tepić, Aleksandra Čabreja i Jovan Jovanović.

Da li neko želi reč?

Kolega Šaroviću, ne možete da dobijete reč.

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Marina Ristić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Tomislav Ljubenović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Kolega Šaroviću, ne igrajte se karticom, to rade samo mala deca.

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Belačić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Vesna Nikolić Vukajlović.

Da li neko želi reč?

Izvolite, kolegice Vukajlović, mada kolega Šarović hoće da vam otme to pravo.

VESNA NIKOLIĆ VUKAJLOVIĆ: Hvala.

Samo jedno pitanje. Šest hiljada ratnih memorijala imamo, po slobodnoj proceni, nemamo tačnu evidenciju. Samo mi odgovorite, ministre, ja vas najlepše molim. Znači, 2015, 2016. i 2017. godine građane Srbije održavanje tih ratnih memorijala u zemlji i inostranstvu koštalo je preko milion evra, a ukupno je memorijala na kojima se nešto radilo ili su bili podložni sanaciji 69. Znači, za 69 ratnih memorijala mi smo potrošili milion i nešto evra za tri godine.

Sada mi recite jednu stvar – ako imamo 6.000 memorijala, odakle nam novac? A nigde niste predvideli, rekli ste čak da ne treba novac, samo ste vrlo šturo u jednom segmentu zakona rekli da će to biti u razdelu i delu sredstava koja su opredeljena za Ministarstvo za rad i socijalnu politiku. Znamo kako je radilo vaše Ministarstvo za rad i socijalnu politiku dok je vaš prethodnik, iz vaše vlade, koji je sada ministar odbrane, vodio to ministarstvo. To je pod velikim velom sumnje. Znamo za tetku iz Kanade, znamo za neka sredstva koja su nedozvoljena, koja nije znao da objasni građanima.

Sada vi nama objasnite zašto ste vi dozvolili da se podzakonskim aktima odlučuje o načinu finansiranja tih ratnih memorijala u zemlji i inostranstvu, zašto to niste stavili u ovaj zakon da mi vidimo kako ćete vi to finansirati, a ne samo grupno u tom razdelu za vas pa onda da mi tumačimo koliko će to biti. Ako imamo milion evra prema 69, a imamo šest hiljada, koliko nam onda para treba...

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Nemanja Šarović, po Poslovniku.

NEMANJA ŠAROVIĆ: Gospodine Arsiću, još jedanput ste prekršili član 27, koji vam daje pravo ali vam istovremeno nameće i obavezu da sednice vodite u skladu sa Poslovnikom. To podrazumeva da morate biti koncentrisani i da svoje lične afinitete ili animozitete prema drugim narodnim poslanicima ostavite po strani. Vi ste dozvolili sebi nešto što niste smeli. Dajući reč gospođi Vesni Vukajlović Nikolić, dali ste sebi za pravo da kažete – evo dajem vam reč iako kolega Šarović želi to pravo da vam otme.

Gospodine Arsiću, ja nisam neko ko otima, pogotovo uvaženim gospođama kakva je gospođa Vesna Vukajlović Nikolić. Ne otimam ništa, niti sam u poziciji, a što je još bitnije – ne želim. Znate, ja nikada u ovoj skupštini nisam otimao ni mandate, nisam otimao nikome reč, nisam otimao vreme, to su činili drugi.

Prema tome, vi morate, gospodine Arsiću, da se suzdržite od takvih komentara. Vama može da bude drago da se neko javi, možda nekoga ne volite, teško vam je da ga slušate, ali ste dužni da se potrudite i da makar deluje, da makar ostvarite privid da na identičan način postupate prema svim narodnim poslanicima. Ako to niste u stanju, onda treba da podnesete ostavku na mesto potpredsednika Narodne skupštine, pa da vidimo da li u vašoj poslaničkoj grupi ima osobe koja je u stanju da na adekvatan način obavlja tu ulogu. Potpuno je jasno da vaš odnos prema svim narodnim poslanicima nije isti.

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Šaroviću...

(Nemanja Šarović dobacuje.)

Biram reći, kolega Šaroviću. Trudim se da budem pristojan, zato što dok sam čitao podnosioc amandmana i pitao da li neko od njih želi da se javi za reč, vi ste se javljali iako na to niste imali pravo i znali ste da na to nemate pravo.

Čuo sam i šta ste odgovorili kolegi Bojiću. Nekako se u tom trenutku utišalo u sali sve. Zašto to radite? Blaga reč je „šaliti se“ za ono što ste rekli. Ne odmahujte glavom.

A da li je ko šta otimao iz Skupštine Srbije... Nikada nisam pisao putni nalog tako da dođem iz Beograda na sednicu a pišem da sam došao iz Vranja.

Izvolite, kolega Đorđeviću.

(Nemanja Šarović: Želim da se Skupština izjasni u danu za glasanje.)

Izjasniće se Skupština u danu za glasanje.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Da odgovorim na poslaničko pitanje: da budemo precizni, 2015, 2016, 2017. godine, svake godine se izdvoji pedeset miliona dinara za investiciono održavanje ratnih memorijala. Tačno je da ih ima šest hiljada i tačno je da svih šest hiljada nisu u istom stanju. Ono čime nismo zadovoljni, to je u kakvom stanju su naši memorijali u Makedoniji i gledaćemo da u nekom budućem vremenu više pažnje obratimo na njih i da ih dovedemo, da kažem, u pristojno stanje, odnosno stanje kakvo zaslužuju naši memorijali.

Ali, takođe, loše ste formulisali, mi podzakonskim aktima ne regulišemo kako trošimo finansijska sredstva, već investicionim planom. Investicioni plan se donosi kad se usvoji budžet i na osnovu usvojenog budžeta mi predviđamo, pravimo plan kako i na koji način ćemo i koje memorijale u toj godini da renoviramo, održimo ili da uložimo u njih neka dodatna sredstva. Konkretno, različiti memorijali zahtevaju različitu visinu finansijskih sredstava. U ovoj godini najviše smo dali za Zejtinlik i za obnovu Spomenika zahvalnosti Francuskoj na Kalemegdanu; oba su bila 200.000 evra. Planiramo da sledeće godine uložimo velika sredstva u obnovu Groblja oslobodilaca Beograda, koje treba da bude na ponos Beograda, što će potpuno promeniti dimenziju kako treba da izgledaju naši memorijali, od toga kako će biti osvetljeni, do samog pristupa. Takođe želimo da ispravimo sada neke propuste koji su postojali kada je bila u pitanju izgradnja tog memorijala i da donesemo i neke tehničke planove kako bi buduća pokolenja lakše održavala te memorijale.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, gospodine ministre.

(Vesna Nikolić Vukajlović: Replika.)

Nemate pravo na repliku, koleginice Nikolić Vukajlović.

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Despotović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Zoran Despotović.

Izvolite.

ZORAN DESPOTOVIĆ: Zahvaljujem, gospodine Arsiću.

Dame i gospodo narodni poslanici, i ovaj amandman kao i prethodni odnosi se na opštinu koja izuzetno brine o monumentalnom Memorijalnom kompleksu „4. decembar“ posvećenom borcima palim u čuvenoj Prijepoljskoj bici 4. decembra 1943. godine. Samo u jednom danu stradalo je više od 400 boraca. Memorijalni kompleks je otkriven 4. decembra 1953. godine, a Skupština SFRJ ga je 29. marta 1979. godine proglasila za spomenik od izuzetnog značaja. U znak sećanja na ovu svojevrsnu prijepoljsku epopeju, ovaj memorijalni kompleks se brižljivo neguje i dopunjuje novim sadržajima.

U sasvim drugačijem stanju je Memorijalni kompleks „Boško Buha“ na Jabuci, 17 kilometara udaljen od Prijepolja. Memorijal je posvećen mladom bombašu tog vremena Bošku Buhi, koji je poginuo na Jabučkoj visoravni 27. septembra 1943. godine, a i drugim borcima manjim od puške, pionirima iz svih republika SFRJ. Ovaj memorijalni kompleks su '60-ih godina 20. veka novčanim prilozima podigli upravo pioniri bivše Jugoslavije. Takav kompleks, zajedno sa muzejom posvećenim deci Narodnooslobodilačke borbe, funkcionisao je do '90-ih godina kada je došlo do raspada Jugoslavije. Od tada je ostao neopravdano zaboravljen i zapostavljen. Danas je potpuno devastiran. Vremenu odolevaju jedino neoštećene skulpture pionira boraca iz svih republika bivše SFRJ.

U okviru kompleksa, zajedno s ovim spomen-obeležjima, stoji i kasnije podignut spomenik s imenima žrtava komunističke ruke u toku Drugog svetskog rata i on je neoštećen...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Danica Bukvić.

Izvolite, kolegice Bukvić.

DANICA BUKVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnikom, kolegice i kolege narodni poslanici, podnela sam amandman na član 3. Predloga zakona. Amandmanom se vrši pravnotehnička redakcija odredbe člana 3. Predloga zakona kojom se odredba čini jasnijom i u skladu sa duhom srpskog jezika.

Kao što je već izneto, donošenje ovog zakona je bilo neophodno kako bi se propisi iz ove oblasti uredili na celovit način, posebno imajući u vidu da su propisi u vezi s ratnim memorijalima bili doneti u periodu postojanja SFRJ, odnosno Socijalističke Republike Srbije, a to je pre skoro 40 godina.

Istakla bih da je značajna novina da se obrazuje savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije radi davanja mišljenja povodom predloga za uređenje ratnog memorijala i uklanjanje ratnog memorijala. Najveća novina je nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije za davanje saglasnosti za podizanje novog ratnog memorijala.

Srbija ima bogatu istoriju. Podsetila bih da se u naseljima u okolini Beograda, Lazarevcu, Mladenovcu, Sopotu, Barajevu, Obrenovcu, kao i samom Beogradu nalazi više od stotinu spomenika posvećenih poginulima u Prvom svetskom ratu.

Takođe bih istakla da je Srbija u sastavu bivše Jugoslavije predstavljala značajan antifašistički front u borbi protiv okupatora. Poslednjih decenija dogodile su se krupne društvenoekonomske promene u našem društvu. U jednom periodu ovi memorijali koji su posvećeni učesnicima antifašističke borbe bili su neopravdano zanemarivani, a neki spomenici su i uklanjani.

Predlogom ovog zakona uređuje se potpuno ova oblast i jasno se razgraničava nadležnost jedinica lokalne samouprave i ministarstva nadležnog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije u oblasti zaštite ratnih memorijala, kao i nadležnost u finansiranju redovnog održavanja. Na ovaj način, uređen sistem u ovoj oblasti doprineće unapređenju poštovanja ljudskih prava, tradicija, nacionalnih i verskih osećanja.

Poslanička grupa SPS će u danu za glasanje podržati ovaj i sve druge predložene zakone. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 3. amandman je podnela narodni poslanik Ivana Dinić.

Kolegice Dinić, izvolite.

IVANA DINIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani građani i građanke Republike Srbije, uvaženi ministre sa saradnikom, kolege narodni poslanici i poslanice, najpre bih da kažem da će Poslanička grupa SPS podržati ovaj predlog zakona kao jedinstveni zakon koji uređuje ovu oblast koja dosad nije bila na ovaj način uvažena i nije joj dodeljeno mesto koje je zaslužila.

Ovaj amandman sam podnela kako bih jasnije definisala nadležnosti ne samo jedinica lokalne samouprave već i Ministarstva, koje će na mnoge načine doprineti uređenju, održavanju i zaštiti ratnih memorijala.

Ono što je veoma bitno jeste da ne ulažemo vreme i trud samo u stabilnost, ekonomsku, demografsku i privrednu, već i da se radi na unapređenju poštovanja ljudskih prava, naše tradicije, verskih različitosti. I, bitno je da se dostigne efikasnije delovanje državne uprave u postupku zaštite, održavanja i uređenja ratnih memorijala.

Želim da pohvalim i ono što ovaj predlog zakona definiše, a to je da je ministarstvo nadležno za poslove negovanja tradicije oslobodilačkih ratova Srbije u oblasti zaštite ratnih memorijala sada nadležno i da daje saglasnost za postavljanje novih ratnih memorijala i uređenje ove oblasti kroz usklađivanje ekonomskih uslova, kao i drugačijeg načina upravljanja sredstvima i planiranja sredstava za ovu oblast.

Predlog zakona je definisao i način prevazilaženja problema kada je u pitanju finansiranje novih ratnih memorijala od strane jedinica lokalne samouprave, i to je ono što treba pohvaliti.

Ovim predlogom zakona takođe je uvedena obaveza da se uspostavi evidencija o ratnim memorijalima, kako u zemlji tako i u inostranstvu, kao i evidencija o poginulim licima.

Ovo je jedan mali korak ali veliki iskorak u negovanju i uspostavljanju kulturne baštine i nasleđa Republike Srbije, a to je veliko bogatstvo. S druge strane, mislim da su brojne žrtve i ratovi koji su iza nas vredni jednog ovakvog predloga zakona i, naravno, daljeg truda da se ovaj predlog zakona unapredi i da se što više sredstava obezbedi za ovu oblast. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Nikola Savić.

Kolega Saviću, izvolite.

NIKOLA SAVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, danas smo od ministra čuli da srpski narod ima preko 6.000 memorijalnih mesta, lokacija, od kojih se 625 nalazi van teritorije Republike Srbije. To i ne čudi ako znamo činjenicu da je srpski narod samo u 20. veku vodio sedam oslobodilačkih ratova: dva balkanska rata, dva svetska rata, rat Srba u Bosni, rat Srba u Srpskoj Krajini i naš rat protiv NATO-a za očuvanje Kosova i Metohije.

Da ne govorim o našoj daljoj istoriji, jer tih ratova je bilo mnogo, kao ni kod jednog naroda do sada. Zato srpski narod i Republika Srbija imaju

jedinstvene spomenike ove vrste u svetu, a najpoznatiji od njih je čuvena niška Ćele-kula. Dolazim iz Niša, ali Niš, nažalost, nije poznat samo po Ćele-kuli; nijedno srpsko stradanje i nijedan rat nisu mimoišli Niš i njegovu okolinu, tako da tih mesta ima mnogo u Nišu i njegovoj okolini.

Svima nama je dobro poznato da je za vreme NATO agresije na našu zemlju Niš bio jedan od gradova koji su najviše stradali, da je pretrpeo najveće materijalne štete i ljudske žrtve. Svi se dobro sećamo onih užasavajućih scena kada su NATO zlikovci bacali kasetne bombe na nišku Glavnu pijacu, na Niški klinički centar i kada je stradalo mnogo nedužnih civila, a među njima i jedna trudnica, student pete godine medicine.

Dakle, mi u Srpskoj radikalnoj stranci nemamo ništa protiv toga što se donosi ovaj zakon, ali imamo neke zamerke, koje smo iskazali našim amandmanima.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 3. amandman je podneo narodni poslanik Momčilo Mandić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Ovim bismo završili sa današnjim radom. Nastavljamo sutra u 10 časova.

(Sednica je prekinuta u 19.10 časova.)